

era delectatio. hęc enim est vita phoz sine qua nemo viuit vita recta. Et  
subdit *Ph* in aut voco omnem hoien viuente ordine nature tendens in  
alra. z finiens vitā acquirat vltimū finem z optimū vitę humanę qui ē de  
us gloriosus benedictus in secula seculoz Amen

**C**unicij Manlij Seuerini Boetij exconsulis ord.  
pat. phię consolationis Finit liber tercius

**I**ncipit liber q̄rtus? Prosa p̄ma  
Nuculqz error boetij corrigū q̄ mi  
rando dicit bonos sine p̄mīs. ma  
los sine penis linquendos.

**D**ecum phia dignitate  
vultus z oris grauitate  
seruata: leniter sua uiter  
qz cecinisset. Tum ego nondum peni  
tus insiti meroris oblit. intentionez  
dicere adhuc aliq̄d parantis abrupi.  
At o inq̄s veri p̄guia luminis. que vsz  
adhuc tua fudit orō. cum sui speculati  
onediuina. tum tuis rōnibus inuicta  
patuerunt. Haqz mihi etsi ob iniurię  
dolorē nup oblita. non tñ antebac proz  
sus ignorata dixisti

causas sui doloris. Secundo phia promittit sibi perfectam curā. Ter  
cio dat modū curandi ipsum. secunda ibi. Tum illa z esset. tercia ibi. Et  
qm̄. Et quarto prosequitur intentionē ipsum curando in sequenti prosa  
ibi. Tum ego. Primo ondit quō interrupt intentionē phię volētis plu  
ra loqui. Scōo pbat cās sui doloris. scōa ibi. Sed ea ipsa est. Primo de  
tum phia cecinisset. i. decantasset hęc scz p̄dicta seruata leniter id est de

**H**ic incipit quartus  
liber d̄ consolatione phię  
cuius hęc est p̄sa prima  
in quo libro phia afflig  
nat quare mala p̄cedā  
tur in regno dei cum oī  
um rez rector bonuser  
istat scz deus. z probat  
bonos sq̄ esse potentes  
et malos impotētes. z si  
cut vicia nunq̄ sunt si  
ne p̄ena. ita p̄tutes nū  
q̄ sunt sine p̄mio. Pro  
bat etiā q̄ oīs fortuna  
tam p̄pera q̄ aduersa  
bonis ē ad p̄fectū. ma  
lis at ad interitū. Etā  
probat q̄ oīa que fiunt  
a deo recte fiunt z alia  
plura sicut patebit. Et  
diuidit iste liber in. xiiij  
partes. qz septem sunt  
prose z septez metra. h̄  
quarti de quibus pate  
bit in processu. Primo  
ergo ondit Boeti. quō  
intentionē phię adhuc  
parantis plura dicere  
interruptit proponēdo

lectabiliter. ⁊ suauiter. i. dulciter obseruata dignitate. i. reuerētia vultus  
 scz sui. ⁊ grauitate oris. i. sermonis supple sui. **Tūc.** i. post hoc ego boeti/  
 us nondū. i. non adhuc. oblitus. i. immemor. penit<sup>9</sup>. i. omnino insiti mce  
 rozis. i. intrinseci doloris. ego Boetius abrupi. i. interrupti intētionem. i.  
 ppositum phie parantis. i. intendentis dicere adhuc aliqd. **Et inq̄.** i. di/  
 xi. o preuia. i. pambulaveri luminis. i. pfecte pditionis. i. illa que tua orō  
 i. tuus sermo fudit. i. loquit<sup>9</sup> est hucusq̄. i. ad istum libz q̄rtum patue  
 runt. i. manifesta fuerunt iuncta. i. insolubilia. **Tum.** i. aliqñ diuina spe  
 culatione. i. scā ptemplatione. tum. i. aliqñ sui scz ipsius. tum. i. aliqñ tu  
 is rōibz. i. demrātionibz **Et ea.** i. illa p̄dicta. et si pro q̄uis oblita mihi nu  
 per. i. aliqñ ob dolorem iniurię. supple quam p̄pessus sum a Theodorico  
 rege gothoz. non tñ dixisti proz sus. i. oino hęc. i. p̄dicta ignorata. i. igno  
 ta hactenus. i. hucusq̄ **¶ Nota** q̄ dignitas ē honesta ⁊ impiofa au  
 ctoritas. dī. ac phia habere dignitatē vultus p̄pter sui honestatem. q̄ fm  
 Tullii sola sapia est q̄ mores honores. ⁊ p̄pter sui auctoritatem que di  
 gna est imitatione. **Etia** phia dī esse grauis orō. i. stabili sermone. q̄ ser  
 mones philosophici firmitate rōnum sunt stabili **¶ Nota** cum phia  
 oñt quid sit summū bonū ⁊ in q̄ situm sit ⁊ fecisset exhortationem ad il  
 lud quendum intendebat oñdere modū quo ad illud puenit. sed anteqm  
 expleret illā intentionē Boetius velut auid<sup>9</sup> ad scēdum qdam q̄ igno  
 rantia detinebat ipsum in mcerore interruptit intentionem phie volētis  
 plura dicere **¶ Nota** q̄ phia dī p̄uia veri luminis. q̄ ipsa clarificat aiaz  
 et trahit cā ab obscuritate ignorantie. ad lucem sapie ⁊ ad claritatē intel  
 lectus. ex li. de pomo **Aristo.** **¶ Vel** ideo dī p̄uia veri luminis. q̄ p ipsam  
 tanq̄ p viam hō puenit ad cognitionē veri luminis qd est deus. q̄ scri  
 bit in li. de pomo. q̄ p phiam hō cognoscit suum creatorē qui de nihilo fe  
 cit oia qui est inceptor oim inceptorz ⁊ oim principioz principium. **Et**  
 ibidem scribit. oportuit vt phia mitteret ad instrūdum ignorantes ⁊ eos  
 qui non cognouerūt suum creatorem

**¶** hic boetius pponit  
 cas sui mceroris dices.  
**Sed** ea ipsa est cā nri  
 mceroris ⁊ maria cā q̄  
 cum rector rez scz deus  
 bon<sup>9</sup> existat vl' esse ma  
 la oñino possint. vel pre  
 tereant ipunita qd saltē  
 si nullū aliud incōueni  
 ens seq̄ret p̄sidera quā  
 ta sit dignū admiratōe  
 aut pro sed. huic adiun  
 gitur. i. addit aliud scz  
 magis admirādum **Hā**  
 pro qz imperante. i. p̄ci  
 piēte. ⁊ flozēte. i. vigēte

**¶** Sed ea ipsa est vel maxima nri cā me  
 rozis. q̄ cum rez bonus rector existat.  
 vel esse oino mala possint. vel impuni  
 ta p̄tereant. **¶** solum quanta dignum  
 sit admiratione profecto p̄sideras. **Et**  
 huic aliud magis adiungitur. **Nā** im  
 perante flozenteq̄ nequicia. virtus nō  
 solum p̄m̄is caret: verumetiam scele  
 ratorum pedibus subiecta calcatur. et

in locum facinorum supplicia luit.

**Que fieri in regna scientis omnia . po-  
tentis omnia . sed bona tantummodo vo-  
volentis dei . nemo satis potest nec ad-  
mirari nec conqueri**

rum . i . vicioforum loco . que se3 p̄dicta fieri id est p̄mitti in regno id ē in mūdo scientis omnia se3 dei ⁊ potentis omnia sed volentis ⁊ intendētis tantummodo bona nemo satis nec ammirari nec ⁊queri p̄t . i . q̄rimoniā facere . ¶ Nota q̄ mala fiunt in mūdo p̄z qz rō sep̄ deparatur ad bonum Cum ergo mali nō regātur iudicio recte rōnis sed vincantur passi onibz irē ⁊ ꝓcupiscētē . id̄ deficiūt a bono . Item sup̄abundantia ⁊ defectus sunt de genere malorum cum s̄tus ⁊sistat in medio . cū igit̄ in pluri- bus sit sup̄abūdātia ⁊ defectus p̄z q̄ mala fiūt in mūdo Cum tamen om- nia dependeant a deo cælum ⁊ tota natura ⁊ deus essentialiter sit bon⁹ mirabile est quō mala esse possiūt vel saltem permanēit ipunita

¶ Nota q̄ quia boni attingūt finem oim rerum se3 summū bonū ideo sunt potentes . mali aut̄ qz hoc ip̄m attingere nō p̄nt sunt impotētes Et qz boetius in p̄mo libro vi . profa d̄t se ignorare q̄s sit finis oim rez id̄ p̄ncabat bonos esse impotētes . malos aut̄ potentes . ⁊ de hoc Boetius ammiratur vt p̄z in lrā ⁊ ista est vna cā sui doloris .

**P** Cum illa ⁊ esset inquit infiniti stu-  
poris omnibusq; horribili⁹ mōstris . si  
cuti tu estimas in tāti velut p̄r̄famili-  
as dispositissima domo . vilia vasa co-  
lerentur . preciosa sordescerēt . S3 non  
ita ē Nā si ea q̄ pauloan̄ ꝓclusa sunt . in  
cōuulsa seruātur . ip̄o de cuius nūc reg-  
no loq̄mur auctore ꝓgnosces . semp̄ q̄-  
dem potentes esse bonos . malos vero  
abictos semp̄ atq; ibecilles . nec sine  
p̄ca vnq̄s esse vicia . nec sine p̄mio vir-

neq̄cia . i . nequicio⁹ hō-  
mibz . s̄tus . i . hō s̄tu-  
sus nō solū . i . nō tm̄ ca-  
ret p̄m̄s . vep̄ etiam ip̄-  
sa s̄tus subiecta . i . sub-  
ducta calcā pedibz . i .  
potētis sceleratoz id ē  
maloz . ⁊ ip̄sa s̄tus luit  
id est partē supplicia id  
est penas in locū faciō

**D**ic phia pmit-  
tit boetio p̄fectā curam  
q̄ ⁊sistit in p̄ra catiōe  
h̄ materie dicit̄s ¶ boe-  
ti ⁊ eēt infiniti stuporis  
. i . amiratiōis ⁊ eēt hor-  
ribilius oibz mōstris . i .  
deformitatibz si in dis-  
positissima . i . ordiārissi-  
ma domo . s̄ in mūdo tā-  
ti patrissimilias . i . dei  
si ibi colerētur . i . hōrē-  
tur vilia vasa . i . mali hō-  
mies ⁊ si p̄ciosa vasa . i .  
boni homies sordescē-  
rēt . i . vilescerēt sicut tu  
estimās . s3 nō est ita . nā  
si ea q̄ pauloante con-  
clusa sunt seruantur in  
cōuulsa . i . integra in sui

veritate tu auctore. i. doctore ipso deo de cuius regno nunc loquimur. cognosces spiritus bonos esse potentes. malos vero impotentes. nec unquam esse vitia sine poena. nec sine poenis esse virtutes. et cognosces bonis spiritibus contingere felicitia. et malis infortuna. et cognosces multa id genus. i. huius generis que corroborent te firma soliditate contra aduersitatem fortunae querelis tuis sopitis. i. remotis. ¶ Notandum sicut postea patebit omnia que fiunt recte fiunt a deo. Num igitur ordo iusticie requirat vitia puniri. et virtutes remunerari. si mali manerent impuniti et boni irremunerati. et sic puerus ordo esset in domo dei. s. in mundo quod est horribilius omnibus monstris.

**H**ic philosophia dat modum curandi ipsum boetium dicentes. Quam dudum. s. in tercio libro vidisti formam vere britudinis me monstrante. i. docete omnibus de curis. i. praesentis que puero necessaria promittere. omnem dam tibi viam que te reuehat. i. reducat domum. i. ad cognitionem vere britudinis. et ego affigam. i. apponam tuam mentem penas. i. rationes quibus mens possit se tollere in altum vt depulsa perturbatio contingere tibi ex affectu bonorum spiritualium reuertaris sospes in patriam meo ductu. mea semita. meis vehiculis. ¶ Nota quod per penas que philosophia promittit affigere menti boetij intelligit speculationem rationis et intellectus per et sapientiam. Sicut enim avis volando in altum deducit auxilio penas. sic mens humana speculatione rationis et intellectus virtute et sapientia erigit in contemplatione summi boni.

**I**stud est primum metrum huius quarti cuius primus versus dicitur me et alexandricum ab inuatore. dactylicum a pede predominante. Secundus versus dicitur metrum archilogicum ab inuatore. iam bicium a pede predominantem

tutes. **B**onis felicia. malis spiritibus infortuna nata contingere. **M**ultaque id genus que sopitis querelis firmate soliditate corroborent

**A**t quam vere formam britudinis me dudum monstrante vidisti. quo etiam sita sit agnouisti. decursis omnibus que promittere necessarium puto. vias tibi que te domum reuehat omnem dam. Penas etiam tuam mentem que se in altum tollere possit affigam. vt perturbatione depulsa sospes in patriam meo ductu. mea semita. meis etiam vehiculis reuertaris

**M**etrum primum quarti libri

**Q**uæ celsa ascendant poli  
Quas sibi cum velox mens induit  
Terras perosa despicit.

**E**ris immēsum supat globū  
**R**ubescq; post tergum videt  
**Q**uiq; agili motu calet etheris  
**T**rascendit ignis verticem  
**D**onec in astriferas surgat domos  
**P**heboq; coniungat vias.  
**A**ut comiterur iter gelidi senis  
**M**iles chorufci sideris  
**V**el q̄cūq; micās nox pingit  
**R**ecurrat aſtri circulum  
**A**tq; vbi iam exhaustū fuerit ſatis  
**P**olum relinquat extimū  
**D**orſaq; velocis p̄mat etheris  
**L**āpos viridi luminis  
**H**ic regū ſceptz dñs tenet  
**O**rbisq; habenas temperat  
**E**t volucré currū. ſtabilis regit  
**R**erum chorufcus arbiter

te In q̄ metro pb̄ia of  
 tēdit viam p̄ quā p̄cific  
 ad p̄gnitiōez ſummi bo  
 ni. z eſt p̄ p̄ſideratiōem  
 creaturaz q̄ gradatim  
 ſunt trāſcēdēde quſq; i  
 ueniatat aliqd̄ qd̄ p̄mi  
 neat ōni creature. z iſtā  
 viā tradit ſub ſilitudie  
 auis volātis. **P**rio q̄  
 tradit viam qua mens  
 pueniat ad p̄gnitiōem  
 ſummi bōi. ſcdo ōnt qd̄  
 mēs iudicabit cū illic p̄  
 uenerit. ſcda ibi. **P**ue  
 te **P**rio dr. dixi q̄ affi/  
 gā p̄nas menti tue. ſc  
 z ei mihi p̄ne volucres  
 .i. veloces. ſ. p̄t̄ z ſapīa  
 q̄ p̄ſcendūt. i. p̄ncetrant  
 celfa. i. alta poli **Q**uas  
 p̄nas cū mēs velox ſi/  
 bi induit. i. aſſumit ip̄a  
 perofa. i. odio hñs ſtras  
 deſpicit eas q̄ rēdo vlte  
 rius creatorē z mens  
 ſupat globū. i. ſphericū  
 corpus immēſi acris p̄g  
 noſcēdo q̄ vltra aerē eſt  
 creator. **R**ubes videt  
 poſt tergū qz vltra nu/  
 bes q̄rit cognitionem  
 ſummi boni z trāſcēn/

dit verticem. i. ſummitatem ignis. q̄ ignis calet ex agili. i. veloci motu e/  
 theris. i. cœli. z vltorius p̄cedit mēs inueſtigando donec surgat. i. eleuet.  
 in domos aſtriferas. i. in orbem plac̄taz. z p̄iungat vias ſuas phebo. i.  
 ſoli. inueſtigādo q̄ ſol nō eſt deus donec comiterur iter gelidi ſenis. i. ſatur/  
 ni. q̄ eſt ſupra ſolem. mēs inq; exiſtēs miles chorufci ſideris. i. dei q̄ eſt ſplē  
 didum ſidus. z vltorius aſcendit ſup orbēs planetaz donec p̄currat id ē  
 p̄tranſeat circulum aſtri. i. cœlum ſtellarum q̄ ſc̄z aſtro pingitur. i. orna  
 tur micans nox. qz nox ſtellis firmamēti illumiātur. vbi. i. poſtq; ſatis  
 fuerit exhaustū. i. ſpeculatiōe euacuātū q̄ nulla ſtellarū eſt deus. mēs vlte  
 rius trāſcendit do ēc relinquat extimū poli. i. vltimū cœli z p̄mat dorſa  
 velocis etheris. i. firmamēti. ſ. p̄pos. i. porēs reuerēdi lūis. ſ. dei. **H**ic ſup  
 vltim poli dñs regū. tenet ſceptū. i. imperiū z tēpat. i. moderat̄ habeās  
 id eſt regimīna orbis z manēs ſtabilis in ſe regit volucrem. i. velocem

curꝫ. i. circularē motū corpꝫ celestium. ds exñs chorꝫscꝫ arbiter. i. splendidus iudex rez. ¶ Notandū qꝫ dicit ignē calere motu cœli. ex quo videt qꝫ calor non sit ppria z p se qualitas ignis cū sibi debeat per motū cœli. Sed dicēdum qꝫ locus non solū est cā pseruatiua locati. sꝫ oīz accidētium naturaliter psequētium. vñ qꝫ cœlum est locꝫ ignis non soluz est cā ipsius ignis. sꝫ etiam ipsius caloris ignē pñtis. z qꝫ ppria dispositō cœli fm quam hꝫ caliditate super oīa est morꝫ eius. ideo dē ignem calere motu cœli. non excludens p hoc quin calor sit p se qualitas ignis

¶ Notādum qꝫ saturnū vocat gelidū senem. non qꝫ sit gelidus forma / liter sed affectiuz. Est em̄ affectiuus gelu z frigoris. z dicit senex qꝫ motꝫ eiꝫ tardus est ad modū senis. nam cursum suū pplet pluri tꝫcꝫ solꝫ vlꝫ luna

¶ Dicōndit phia qꝫ Boetꝫ iudicabat cum trāscēdit creaturas z p uenit in cognitiōē dei dicēs. o Boetꝫ si uia ducit te redūcē. i. reuertentem a tꝫalibꝫ huc. i. ad cognitiōē dei. Quā uiam nūc imemor reqꝫris. Tūc dices. Ego memini qꝫ obnubilatꝫ sui affectu tꝫalium hic. s. in cōtemplatione dei ē mihi patria hinc. s. a deo ortꝫ

supple sum. qꝫ ad eiꝫ imaginem creatus. hic. i. in cōtemplatione dei sistam. i. figam gradū. i. ponam finalē dētē. Qd si placeat tibi exñti in cognitiōe dei uisere. i. cum desiderio uidere noctem terraz relictam. tu cernes. i. uidebis toruos tyrannos. i. crudeles pñcipes qꝫ miseri ppli timent. illos toruos esse exules a vera pñia sua. ¶ Notādum fm Aplm. Non habemus hic manētē pñiam sꝫ futurā inqꝫrimus. hec em̄ est uera pñia a qua aīa rōnalis p creationem a deo exiuit. ad quā nisi reuertat esse quod a deo accepit. affectione terrēnoz deturpatū pꝫzulus amittit. ppter qd dicit in scdo metro tercij libri. Reperunt pprios quēqꝫ recursus. Redituqꝫ suo singula gaudent. Nec manet ulli traditus ordo. Nisi quod fini inuenerit ortum. Stabilemꝫ sui fecerit orbem.

¶ Hic incipit scda p̄sa hꝫ qꝫri. Circa quam est sciendū qꝫ phia in pmo li. vi. p̄sa inuestigādo cām z radicem infirmitatis Boetꝫ cognouit qꝫ boetꝫ ex ignoran

**H**uc te si reducē referat uia

**Q**uā nunc requiris immemor

**H**ęc dices memini patria est mihi

**H**inc ortus. hic sistam gradū.

**Q**si terraz placeat tibi

**N**octem relictam uisere.

**Q**uos miseri toruos populi timent

**C**ernes tyrannos exules

¶ **P**rofa secunda libri quarti

**B**oni bonū adipisci pñt quod desiderant. mali uero minime

**U**am ego pape inquam. vt magna promittis. nec dubito qui possis efficere. Tu modo quem excitaues. ne moreris.

toze quia ipso phia iam ostendit quis sit finis rerum. et quibus gubernaculis mundus regatur. Nunc phia vult adhibere Boetio perfectam curam re / mouendo dolores in quos Boetius incidit ex ignorantia premissorum.

Et primo Boetius hoc petit et phia. sedo illud prosequitur ibi Primum igitur. de primo. Tum igitur scilicet finito sermone philosophice Ego Boetius inquit pape est interiectio ammirantis o philosophia tu magna promittis nec dubito quin possis efficere. id est ad effectum producere tu modo ne moreris id est non protrahas me quem excitaueris ad audiendum

**C** Notandum quod sapiens nihil promittit quod adimplere non possit. quia opus sapientis est non mentiri. Ergo dicit Boetius philosophice Sic magna promittis non dubito quin efficere possis.

**C** Hic phia prosequitur intentum et primo probat bonos semper esse potentes et malos impotentes. cuius oppositum putabat Boetius. et tagit primo modum per quem vult ostendere. sedo ostendit et probat intentum suum

**P.** Primum igitur inquit bonis semper adesse potentiam. malos cunctis viribus esse desertos agnoscas licebit.

quorum quidem alterum demonstrat ex altero. Nam cum bonum malumque contraria sint: si bonum potens esse constiterit. liquet imbecillitas mali. At si fragilitas clarescat mali. boni firmitas nota est Sed utriusque sententiae fides abundantior sit: alterutro calle procedam. nunc hinc. nunc inde proposita confirmans.

sententiae alterutro calle id est utraque via procedam confirmans proposita.

tia finis reum malos homines potentes. bonos vero impotentes putabat.

**H**ic quia ignorabat quibus gubernaculis mundus regatur. fortuito vices est mabat fluere sine rec

toze quia ipso phia iam ostendit quis sit finis rerum. et quibus gubernaculis mundus regatur. Nunc phia vult adhibere Boetio perfectam curam re / mouendo dolores in quos Boetius incidit ex ignorantia premissorum.

Et primo Boetius hoc petit et phia. sedo illud prosequitur ibi Primum igitur. de primo. Tum igitur scilicet finito sermone philosophice Ego Boetius inquit pape est interiectio ammirantis o philosophia tu magna promittis nec dubito quin possis efficere. id est ad effectum producere tu modo ne moreris id est non protrahas me quem excitaueris ad audiendum

**C** Notandum quod sapiens nihil promittit quod adimplere non possit. quia opus sapientis est non mentiri. Ergo dicit Boetius philosophice Sic magna promittis non dubito quin efficere possis.

**C** Hic phia prosequitur intentum et primo probat bonos semper esse potentes et malos impotentes. cuius oppositum putabat Boetius. et tagit primo modum per quem vult ostendere. sedo ostendit et probat intentum suum

**P.** Primum igitur inquit bonis semper adesse potentiam. malos cunctis viribus esse desertos agnoscas licebit.

quorum quidem alterum demonstrat ex altero. Nam cum bonum malumque contraria sint: si bonum potens esse constiterit. liquet imbecillitas mali. At si fragilitas clarescat mali. boni firmitas nota est Sed utriusque sententiae fides abundantior sit: alterutro calle procedam. nunc hinc. nunc inde proposita confirmans.

sententiae alterutro calle id est utraque via procedam confirmans proposita.

nunc hinc. s. ex firmitate. nunc inde ex fragilitate mali. ¶ Notandū q̄  
phīa dictum suū q̄ si boni sunt potentes mali sunt impotētes. fundat su  
per cōsiderationē topicam. s. si ppositum in pposito et oppo sitū in oppo sito  
vt si sanitas ē bona pgritudo est mala. Dicit q̄ velit pcedere vtracq̄ via ex  
potentia bonoz pbando impotēciam maloz. et ex impotētia maloz potē  
tia mbonoz. quia si tm̄ vnum istoz pbaret. et ex hoc reliquū cōcluderet q̄  
locum a pcrarijs esset argumētum verisimile et non necārium. et ideo vtrā  
q̄ partem vult pbare et ex vtroq̄ reliquum cōcludere.

¶ **H**ic phīa pbat intē  
tum rōnibus. scdo ex/  
cludit quādam dubita  
tionem. ibi. Sed p̄it.  
tercio pfirmat pncipale  
intentū auctoritate pla  
tonis. ibi. Ex quibz oī/  
bus. p̄mo probat bo  
nos sp̄ esse potentes. et  
malos impotentes du  
abus rōnibus. secundo  
ad idem oīdendum co  
aceruat breues rōes ibi  
Sed qm̄ te. p̄ma in  
duo fm̄ duas rōnes. se  
cunda ibi. Rursus in/  
q̄t. p̄mo p̄mittit duo  
necāria ad p̄mam rōez  
scdo ex his arguit. ibi.  
Dēs igit hōies. p̄mo  
p̄mittit vnum necāriū.  
scdo aliud ibi. Semi  
nisti ne. p̄mo d̄t. Duo  
sunt pncipia quibz con  
stat. i. p̄manet oīs esse/  
ctus humanoz actuz  
scz voluntas et p̄as q̄/  
rum si alter desit nihil  
est quod queat effectus  
explicari id ē fieri. Qd̄  
declarat. deficiente em̄  
valuntate nullus esse/  
ctus producitur. quia nullus aggreditur quod nō vult. et si potestas ab/  
sit. voluntas frustra sit. quo fit id ast ex quo sequitur vt si videas aliquē  
velle addipisci quod minime adipiscitur. non potes dubitare huic defu/  
isse valentiam id est potentiam obtinendi quod voluerit. Et ideo d̄t Bo  
etius. p̄spicuum est nec vllō modo dubitari potest. Et subdit philose

¶ **D**uo sunt quibus oīs humanoz ac  
tuum p̄stat effectus. volūtas scz ac po  
testas. Quoz si alterutz desit nihil est  
quod explicari q̄at. Deficiēte etem̄ vo  
luntate. ne aggredit̄ quidem quisq̄qd̄  
non vult. Et si p̄as absit. voluntas fru  
stratur. Quo fit vt si quem videas adi  
pisci velle quod minime adipiscatur.  
huic obtinendi quod voluerit. defuit/  
se valentiam dubitare non possis. **B.**  
p̄spicuum est inq̄s. nec vllō modo ne  
gari p̄t. **P.** Quem vero effecisse quod  
voluerit videas. num etiam potuisse  
dubitabas. **B.** Minime. **P.** Qd̄ ve/  
ro quisq̄ p̄t in eo validus. quod vero  
non p̄t. in hoc imbecillis esse censendū  
est. **B.** Fateor inq̄s.



phía Quem vero videas effecisse qđ voluerit nō dubitabis eū nō potē  
 isse id est nō habuisse potētiam Et dicit Boetius **D**inime. Tūc phía  
 claudit tāq̄ manifestū ex dictis dices Illud q̄ quisq̄ p̄t in eo est validū  
 id est potens. Et dicit Boetius Fateor inq̄. **C** Nota q̄ phía dicit nul  
 lus aggreditur qđ nō vult. **C**ōtra. aliq̄s volēs interficit vel ledit hoiēm  
 ergo aliquis aggreditur qđ nō vult. **S**tem aliquis cogitur facere aliqđ  
 contra volūtatem suam et sic aggreditur quod nō vult. **D**icendum q̄ phía  
 loq̄tur hic de effectu spontaneo q̄ ex intentione procedit. non de eo qui ca  
 su p̄tingit **U**nde dicendum ad p̄mum q̄ volūtās p̄t p̄pari vel ad ipām  
 actioēm quam aliq̄s p̄mo aggreditur. et sic nō deficit volūtās. vel potest  
 comparari ad p̄ns illam actionem. et sic potest deficere volūtās. vt si ali  
 quis nolens homiēm interficit. **A**d scđm dicendum Illud quod quis coa  
 ctus facit est volūtariū mixtum tñ simpliciter est inuolūtariū. Aliq̄s  
 em̄ coactus magis vult hoc facere q̄ sustinere p̄enam vel p̄dere vitam.  
 et ita respectu talis effectus nō deest volūtās sed quantum ad actum in  
 teriore volūtās semp̄ libera est et cogi nō p̄t.

**C** Dic phía p̄mittit scđm vtile ad rōnem. et est resumptio quorū  
 dam prius dictorum dicens **D**eministi ne esse collectum id est p̄clusum  
 superioribz rōnibz oēs in  
**P.** **D**eministi ne igit̄ inq̄t superioribz rō  
 nibz esse collectum. intentioēm oēm vo  
 luntatis huāne q̄ diuersis studijs agit̄  
 ad beatitudiēm festiāre. **B.** **D**emini  
 inq̄s id quoq̄ esse demonstratū. **P.** **N**ō  
 recordaris beatitudiēm ip̄m ēē bonnz  
 eoq̄ mō cū beatitudo petiē ab oībz de  
 siderari bonū. **B.** **D**ime inq̄s recordor  
 qm̄ id memoriē fixum teneo

supioribz rōnibz oēs in  
 tentioēm humanę volū  
 tatis festinare. i. tēdere  
 ad beatitudiēm q̄ volū  
 tas agit̄ id est ducit di  
 uersis studijs. **R**ūdet  
 boetius **D**emi inq̄a  
 illud esse demonstratum  
**I**tē q̄rit phía. nūqđ re  
 cordaris b̄titudiēm esse  
 ip̄m bonum. et eo modo  
 desiderari bonū ab om  
 nibz cum b̄tudo petiē  
 id est desiderat. **R**ūdet  
 boetius **D**ime recor  
 dor qz illud fixuz teneo  
 memoriē.

**C** Notandum q̄ recordari est aliqđ reducere ad memoriā qđ  
 per obliuionem est lapsum a memoria. Et quia beatitudinem esse ip  
 sum summum bonum non exciderat a mente Boetij sed semper rema  
 nebat in habitu ideo dicit de se non recordari de hoc sed in memoria tan  
 quam fixum tenere.

**P.** **D**ms igit̄ homiēs boni pariter ac **D**ic phía arguit ex dic  
 tis probās bonos esse

potētes ⁊ malos impo-  
tentes tali rōne. Quicū-  
q; adipiscunt qđ volūt  
sunt potētes. ⁊ qđ nō adi-  
piscunt qđ volunt sunt  
impotētes ex pmo pam-  
bulo. Sed boni adipi-  
scunt qđ volunt. s. sum-  
mū bonū. mali licet ve-  
lint nō adipiscunt ipm  
qz si mali adipiscerent  
summū bonū nō essent  
mali. ḡ boni sunt potē-  
tes. mali impotētes.  
In dicit in lrā. Om̄s  
hōies boni ⁊ mali nitū-  
tur puenire ad bonū in  
discreta intētiōe. i. indi-  
uisa intētiōe. dicit Boe-  
tius Ita p̄ns est ad deā  
Subdit phia. certum ē  
bonos fieri adeptōe bo-  
ni. Certum est dicit Boe-  
tius Igit̄ pcludit phia  
boni adipiscunt qđ ap-  
petunt. i. volunt. dicit bo-  
etius. sic videt. Dicit phia. si mali adipiscerent bonū qđ appetunt nō pos-  
sent esse mali. Ita est dicit Boetius. Igit̄ pcludit phia. Cum verit̄ petūt  
bonum. s. hi. s. boni illud adipiscant. illi vero mali minime. nō est dubiū  
bonos esse potētes. qđ vero mali sunt imbecilles. i. impotētes. R̄nt Boe-  
tius. Quicūq; dubitat de hoc. nō p̄t p̄siderare naturā rez nec p̄ntiam  
rōnum. ¶ Notādum qđ qđ veritas p̄ponum fundat sup naturam re-  
rum qđ negat veritatez p̄ponum nō p̄t p̄siderare naturam rez. s. l̄r negās  
veritatem p̄ponum nō p̄t p̄siderare p̄ntiam rōnum. qz p̄ntia rōnum supra  
veritatez p̄ponum fundat. id dicit Boetius. Qui dubitat de p̄missis nō p̄t  
considerare naturam rez nec p̄ntiam rōnum

¶ Hic phia ponit secu-  
dam rōnem dicens. Si  
sint duo quib; sit idem  
propositū. i. eadē inten-  
tio faciendi aliquid fm  
naturā. ⁊ vn⁹ eoz agat  
id ipsum ⁊ perficiat ip-  
sum naturali officio. i.  
naturali organo. alter

mali indiscreta intentione ad bonuz p-  
uenire nitunt. **B.** Ita enq; psequens ē  
**P.** S; certum est adeptiōe boni bo-  
nos fieri. **B.** Certum ē. **P.** Adipiscūt  
igit̄ boni qđ appetunt. **B.** Sic videt.  
**P.** Mali vero si adipiscerent qđ appe-  
tunt bonuz: mali esse non possent. **B.**  
Ita est. **P.** Cum igit̄ vtriq; bonum pe-  
tant. sed hi qđdem adipiscant. illi p̄o mi-  
nime Num dubiū est bonos qđdem po-  
tentes esse. qui vero mali sunt imbeci-  
les? **B.** Quisquis inq; dubitat. nec re-  
rum naturā. nec p̄sequentiam p̄t consi-  
derare rōnum.

**P.** Rursus inquit. Si duo sint (quib;  
idem fm naturā ppositū sit) eozq; vn⁹  
naturali officio id ipsum agat atq; pfici-  
at. alter vero naturale illd officiu; mi-  
nime administrare q̄at. alio vero mō q̄

naturę puenit nõ qđdem ipleat ppositũ  
suũ sz imitet implẽtem **Q**uẽnã horum  
valentiozem esse decernis? **B.** rñi pñec  
to inq̃s qđ velis: planius tñ audire de  
sidero. **P.** Ambulãdi iqt motũ fm na  
turã esse hõibz num negabis? **B.** **D**ini  
me inq̃s. **P.** Ciusqz rei pedũ officiũ eẽ  
naturale nõ dubitas? **B.** Ne h̃ quidez  
inq̃s. **P.** Si qđ igitur pedibz incedere  
valens ambulet. alijsqz cui hoc natu  
rale pedum desit officium. manibz ni  
tẽs ambulare conetur. qđ hoz iure va  
lẽtio: existimari p̃t? **B.** **C**õtere inq̃s ce  
tera. nam qđ naturalis officij potens.  
eo qđ idem nequeat. valẽtioz sit nullus  
ambigit. **P.** **S**ed summũ bonũ qđ eĩ  
malis bonisqz ppositum: boni qđez na  
turali officio virtutum petũt. **M**ali  
qđo variã p cupiditatem quod adipif  
cendi boni naturale officiũ non ẽ. idẽz  
ip̃m conãtur adipisci **A**n tu aliter exis  
timas? **B.** **D**inime inq̃s. nam etiã qđ  
est p̃ns p̃tz. **E**x his enim quę concessẽ  
rim bonos qđem potentes. malos ve  
ro esse necesse est imbecilles. **P.** **R**ecte  
inquit precurris. idqz (vti medici spe/

vero mĩme qat admi  
nistrare id est adimple  
re illud officium. sz alio  
mõ qđ naturę pueniat.  
nõ impleat ppositũ sed  
imitetur implẽtẽ. quem  
hoz duoz decernis. i.  
iudicas esse valẽtiozem  
.i. potẽtiozẽ. **D**icit **B**o  
etius **E**t si p q̃uis pñec  
to. i. **S**iderem qđ velis  
tñ ego desidero pleni  
audire de te. **L**ũc phia  
decretet sibi in exẽplo  
dicẽs **N**um negas mo  
tum ambulãdi homibz  
inẽsse p naturã. **D**i  
cit **B**oetius **D**inime  
nego **E**t phia. num etz  
dubitas eius rei. i. ac  
ãbulãdi esse officiũ na  
turale pedũ. **D**icit **B**o  
etius **N**ec h̃ dubito z  
phia. **S**i qđ igitur abulet  
valẽs incedere pedibus  
**A**lius ẽt cui h̃ officiũ  
desit manibz nitẽs. i. la  
borãz abulare conet qđ  
hoz p̃t estimari valẽ  
tioz ẽt boetius p̃tere ce  
tera. q. d. p̃cede in rõne  
tua qz nullus ambigit.  
qñ potẽs naturalis officij  
sit valẽtioz eo qđ nõ p̃t i  
idem officiũ **L**ũc phia  
isti p̃poni p̃misse tanqz  
maiori adiũgit vnã mĩ  
nozem dicẽs **S**ed sum  
mũ bonum qđ eĩ bõis  
z malis ẽ ppositũ. boni  
qđem petunt id est adi  
piscuntur officio natu  
rali scilicet virtute ma  
li vero conantur adipif  
ci id ip̃m per variã  
cupiditatem rez. tpa/  
t l

nam quod non est offi-  
cium naturale adipiscē  
di boni. An tu o Boe-  
ci estimas aliter. Cui

Boetius. Minime inq̄. et Boetius q̄si p̄currendo p̄clusit principale in-  
tentum dicens. Nā etiam illud qd est p̄sequens p̄z mihi. Ex his em̄ que  
p̄cellerim necesse est bonos esse potentes. malos vero imbecilles. et phia ap-  
plaudens Boetio dicit. Recte inquit p̄currens. et illud est signū sicut me/  
dici solent separe iudicium. i. signū recte nature et nature resistentis supple  
ipsi morbo ¶ Notandum q̄ ex lra format talis rō. Quā duo intendūt  
aliquod p̄positū naturaliter. quod id p̄positum p̄sequit officio naturali.  
est potēs. et qd non p̄sequit illud p̄positum naturali officio. est impotens  
Sed tam boni q̄ mali naturaliter tendunt ad b̄itudinem et boni ipsam  
p̄sequunt naturali officio scz p̄tute. mali at non. ergo boni sunt potētes  
mali vero impotētes ¶ Nota circa vltimū q̄ medici solent accipere si/  
gna p̄gnostica sanitatis ex egro qm̄ patiens erigit se et p̄ se nitit̄ fortiori  
remedio. Sic in Boetio signū erat p̄ualescētie et sanitatis q̄ ipse rōnem  
phia remediātem quasi p̄currens per se p̄pleuit

¶ Dic phia coaceruat  
q̄dam alias rōnes bre-  
ues ad p̄positū oñden-  
dū. Et sunt quatuor rōnes  
Seda ibi. Considera  
vero. tertia ibi. In q̄ re  
quarta ibi. Cum enim  
Primo dē. Sed qm̄ te  
cōspicio promptissimū  
ad intelligēdum ego co-  
aceruabo. i. p̄ponā cre-  
bras rōnes. Quides enī  
quanta pateat infirmi-  
tas viciozoz hominūz  
cum nec ad hoc queat

peruenire ad qd ducit et p̄pellit eos naturalis intentio. et qd esset de istis ma-  
lis censendū si desererent hoc auxilio nature p̄euntis tam magno ac p̄ce-  
ne inuicto. q. d. nihil aliud cēsendum ē nisi q̄ impotētē eo p̄ h̄ ascriberet  
¶ Notandū q̄ tam boni q̄ mali vlt̄ tendunt ad bonū. et mali deficiunt  
ab eo qd p̄petit eis s̄m naturā. ex hoc arguit̄ sic. Maxima impotētia est  
deficere ab eo qd natura intendit. et hoc faciunt mali q̄ sunt impotētes  
¶ Notandū q̄ dē p̄ce ne inuicto. q̄ appetitus naturalis boni non h̄z  
p̄rarium repugnans quo vincat. sed tñ per ignorātiā et errorē viciozū  
peruertit. et ita ali quo mō vincit. licet non directe

¶ Dic phia ponit secū-  
dam rōem et dicit. cōsi-

rare solent) iudicium est erecte iam re-  
sistentisq̄ nature

Sed qm̄ te ad intelligēdū. p̄mptissi-  
mū esse p̄spicio. crebras coaceruabo rō-  
nes. Vide em̄ q̄nta viciozoz hoīm pa-  
teat infirmitas. q̄ nec ad hoc qd em̄ p̄-  
uenire q̄unt. ad qd eos naturalis du-  
cit ac penē p̄pellit intentio. Et qd si h̄  
tam magno ac penē inuicto p̄euntis  
nature desererent auxilio!

Considera vero q̄nta sceleratos homi-

nes habeat impotentia Neq; em̄ leuia  
aut ludicra p̄mia petūt. q̄ p̄seq; atq; ob  
tinere nō p̄nt. sed circa ip̄am rez sum/  
mam verticemq; deficiūt Nec in eo mi  
seris contingit effectus. q̄ solum dies  
noctesq; moliūtur.

**¶** Et q̄ ipsi moliūtur. i. laborāt acquirere dies ⁊ noctes. i. transitoria ⁊ tem  
poralia bona. **¶** Hora ex lr̄a formatur talis rō. quāto maior est il  
lud a q̄ aliq; deficit. tāto maior est suus defectus ⁊ in maiorem impoten  
tiam cadit. sed illud a quo mali deficiūt nō ē qd vile ⁊ modicū s; est sum  
mum bonum. q̄ maloz maxima est impotētia.

**¶** Hic phia ponit terciam rōem. pbādo bonos maxime esse potē  
tes p̄tractādo exemplum supra positum. ⁊ ex hoc cōcludit malos maxie  
esse impotētes. Et d̄r in

**In** qua re bonoz vires eminet **Sicut**  
em̄ cū q̄ pedib; incedēs. ad eū locū vs/  
q; puenire potuisset. q̄ nihil vltorius p̄  
uium iaceret incessui. ābulādi poten  
tissimū eē cēferes. ita eū q̄ expetēdoz fi  
nem. q̄ nihil vltra est apprehēdit. poten  
tissimū. necē est iudices. **Et** q̄ fit. quod  
huic obiacet. vt ijdem scelesti viribus  
ōib; videātur esse deserti.

**¶** Iterarium est vt ijdem scelesti. i. mali videātur deserti oib; virib;

**¶** Notādum q̄ sicut viator aliq; d̄r potēs cum ambulat ad eum  
locum vbi nihil amplius restat de via. sic boni qñ pueniūt ad finem ⁊ ad  
bonum qd transcend i nō p̄r. ideo dicūtur potentes. mali āt qz ipsum at  
tingere non p̄nt. dicūtur impotentes.

**Cur** em̄ relicta p̄tute vicia sectātur. in  
scitia ne bonoz. s; quid enariatius ig

dera ex his q̄ dicā quā/  
ta ipotētia habeat sce  
leratos homiēs **Nunc**  
em̄ appetūt p̄mia leuia  
⁊ ludicra. i. tocosa. s; ip  
si deficiūt circa ip̄aruz  
rez summā id ē p̄fectio  
nem atq; verticem **Nec**  
contingit ip̄ sis miseris ef  
fectus boni in eo. i. p̄f

esse impotētes **Et** d̄r in  
qua re sezaustudie ho  
ne desiderati eminet vi  
res bonoz supra vires  
maloz. **Sicut** em̄ eēse/  
res. i. iudicares esse am  
bulādi potentissimum  
q̄ pedib; incedēs potu  
isset puenire vsq; ad eū  
locū q̄ vltorius nihil p̄  
uiū. i. māifestū iaceret i  
cessui. ita necē est qz euz  
iudices potētissimū q̄  
app̄hēdit finē expetēdo  
rū q̄ nihil ē vltra. tales  
āt sunt bōi. **Et** q̄ fit. i.  
sed qd huic obiacet. i.

**¶** Hic phia ponit  
q̄rtā rōez. scdo excludit  
quādam dubitatioem  
ibi. **Quod** quidem.

**R**o quam intēdit in sū  
ma est ista. mali qñ reli  
cta p̄tute declinant ad  
vicia. aut sciunt bonū  
esse adherere p̄tuti. aut  
nesciunt. si nesciūt pec/  
cant p̄ ignorantia. nihil  
ār est impotētius igno/  
rantia. q̄ mali peccātes  
ignorātia sunt impotē/  
tes. Si āt sciunt bonū  
esse adherere p̄tuti z de/  
clinant ad vicia. aut vo/  
lentes derelinquūt bo/  
nū aut non. Si nō vo/  
lentes s̄z attracti libidine passionū  
uertunt ad vicia q̄ sint impotentes  
qz maxima impotētia est non posse  
resistere passionibz. Si āt scientes et  
volentes relinquant bonū sequit̄ q̄ non  
tīm fiunt impotētes sed etiā q̄ oī  
no non sint. Cum em̄ oīs natura inq̄stū  
m̄ h̄mōi habeat ordinē ad finēz.  
inquātum aliqd̄ desistit ab ordinē ad  
finē int̄m deficit a natura. z p̄ oīs  
abesse ipsi nature. Istam rōnem p̄rendit  
in lrā z dicit. Cur em̄ relicta  
virtute mali sectāda bona. s̄z ip̄sōs  
transuersos libido. i. p̄cupiscen/  
tia p̄cipitat in vicia z sic ipsi fragiles  
int̄pantia. i. p̄pter int̄pantia libidi/  
nis nequnt vicio oblectari. i. resistere.  
An scientes z volentes deserūt bo/  
nū z deflectunt ad vicia voluntate z  
scia. s̄z hoc mō non solū potentes esse  
desinunt s̄z oīno desinunt esse. Quis  
assignat rōnem. nam q̄ relinquant  
cōem finem oīm q̄ sunt. s̄. deum q̄ est  
ip̄sum esse. pariter esse desistunt.

**¶** Notādum q̄ p̄mum ens verissime h̄z  
esse. nā ip̄sum est cā esse oībz vt  
sunt. vt p̄z p̄ m̄mentatore. ij. methaphis.  
z p̄mo coeli z mundi. Ab hoc ente  
deriuatū est singulis esse z viuere. q̄nto  
ergo magis p̄ vicia aliquis recedit  
a p̄mo esse. tanto magis desinit esse.  
vñ Gregorius in li. moralium loq̄ns  
de dyabolo d̄t. q̄ dyabolus bñ d̄r non  
esse qz a summa essentia recessit et  
p̄ h̄ quotidie exercescēte defectu tendit  
ad non esse. qm̄ ab eo qui vix est  
esse cecidit. ¶ Notanduz q̄ p̄hia tres  
assignat causas ex q̄bus omne  
pctm̄ procedit. P̄is em̄ peccans vel  
peccat ex ignorantia. z hunc moduz  
p̄mo tangit. vel peccat ex impotētia  
resistendi. z istū scdo tangit. vel ex  
voluntate z malicia z illū modū qz  
grauior est vltimū ponit.

**¶** Sic p̄hia excludit  
dubitationē Aliqs em̄  
dubitarēt quōd aliquis  
posset esse malus z tñ dī  
ci non eē. hoc excludit  
p̄hia dicens. mix forte

noratiē cecitate. An sectāda nouerunt  
sed transuersos eos libido p̄cipitat. sic  
q̄z int̄pantia fragiles. qui oblectari vi/  
cio nequnt. An scientes volētēzq̄ bonū  
deserunt. ad vicia deflectunt. S̄z hoc  
mō non solum potentes esse. sed omni  
no esse desinunt. Nam q̄ cōem oīm fi/  
nē relinquant; pariter q̄z esse desistunt

**¶** Qd̄ q̄dem cuipiā mix forte videat. vt  
malos qui plures hoīm sunt eosdez nō  
esse dicamus. Sed ita sese res habet.

**N**ā q̄ mali sunt eos malos esse nō ab-  
nuo. sed eosdem esse pure atq; simplr  
nego **N**ā vti cadauer. hoiēm mortuus  
dixeris. simplr vō hoiēm appellare nō  
possis. ita viciosos malos quidem esse  
cōcesserim. sed esse absolute neqam cō-  
fiteri **E**t em̄ qd̄ ordiēm retinet seruat  
q; natam **Q**d̄ vō ab hac deficit. ēē etiā  
qd̄ i sua uafa sitū ē. derelinqt̄.

cat cām p̄us dictam dicēs **S**olū em̄ illud est qd̄ ordiēm recte fuit in na-  
tura. qd̄ at ab hac natā z ab ordine deficit etiā esse qd̄ in sua natura sitū ē  
derelinqt̄. **N**otādum q̄ malum est determinatio distrahēs sicut z  
mortuū. vñ sicut p̄cedēdum est cadauer hōis esse hōiēm mortuū. nō tñ  
simplr p̄cedēdum est cadauer esse hoiēm. sic quēcūq; malū p̄cedēdum est  
esse malum. nō tñ simplr p̄cedendum est ipm̄ esse. vñ sicut p̄tēbit tertia p̄-  
sa. hōiēs p̄uersi in maliciam humanam amiserūt natam. ergo p̄ malī-  
ciam hōiēs desinūt esse qd̄ fuerant.

**H**ic p̄hīa excludit dubitatioēm p̄tingētē circa p̄ncipale p̄o-  
situm **O**stēsum est em̄ q̄ mali sunt impotētes. aliq̄s dubitaret quōd h̄ ve-  
rum sit cum tamen p̄suetum sit dicere q̄ mali p̄nt. h̄ soluit p̄hīa. scōdo of-

**S**z p̄nt inquires mali **N**e ego q̄dez ne-  
gauerim. sz hęc eoz potētia nō a viribz  
sed ab ibecillitate descēdit **P**nt eī mala  
q̄ minime valerēt si in bonoz efficiētia  
manere potuissent. **Q**uē possibilitas  
eos euidentius nihil posse demōstrat.

litate. i. a fragilitate qd̄ declarat. qz mali p̄nt q̄dem mala. q̄ minime valerēt  
.i. possent si potuissent manere in efficiētia eoz bonoz. i. si efficiētia maloz  
eēt talis qualis illa quā h̄nt boni q̄ potissima est vt p̄tz ex dicitis. q̄ possi-  
bilitas maloz q̄ p̄nt mala. demōstrat eos euidentius nihil posse

**N**otādum q̄ d̄r malos minime posse mala si p̄manēat in efficiē-  
tia bonoz ex q̄ videt q̄ boni nō p̄nt facere malū. nec p̄ p̄ns peccare. qd̄ ē  
falsum. cum iustus septies in die cadat z fortior resurgit fm̄ scripturam

videat̄ cuiptā. i. alicui  
vt malos q̄ plures sūt  
hoim̄. dicamus ipōs n̄  
esse **S**z ita res se h̄z q̄/  
uis m̄z videat̄ Nam q̄  
sunt mali eos ēē malos  
n̄ abnuo. i. nego. sz ipōs  
simplr z pure esse nego.

**N**ā sicut cadauer hoiēs  
mortuū dixeris simplr  
at̄ hoiēm appellare non  
possis **I**ta viciosos ma-  
los esse p̄senserim sz ne-  
queā p̄fiteri ipōs abso-  
lute esse sine determinati-  
one distrahēte. z repli-

tendit q̄ potētia malo-  
rum nulla sit ibi **N**am  
si vti. d̄r p̄mo **Q** boeti-  
tu inq̄s obijcēdo con-  
tra p̄dicta q̄ mali p̄nt  
fm̄ p̄suetudīem loquē-  
di **R**ndet p̄hīa ego n̄ q̄  
dem negauerim quin  
mali possint. sed hęc po-  
tētia ipōz nō descendit  
a viribz sed ab imbecil-

Ad hoc dicendum qd boni non pnt facere malū ex electione recte rōnis q̄  
sp̄ deprecatur ad optima. licet de potentia absoluta possint facere malum  
inquāntum tm̄ potentia eoz̄ iungit̄ voluntati z̄ electioni qua eligunt bo  
num z̄ non malū. sic dñr non posse facere malū.

**¶** **H**ic probat qd potē  
tia maloz̄ nulla sit tri/  
pliciter. scdā ibi. Atq̄  
vt intelligas. tertiā ibi  
**H**uc accedit. **P**rimo  
d̄r. sicut collegim⁹ pau  
loante. malū nihil est. z̄ mali tm̄ pnt mala. ex hoc liquet improbos nihil  
posse. **E**t dicit Boetius. p̄spicuum est **¶** **N**otandum qd rō sic format  
posse malū est posse nihil. cū malum nihil sit. sed mali tm̄ pnt mala. er/  
go pnt nihil. z̄ per p̄ns nulla est eoz̄ potentia **¶** **N**otandū qd de hoc  
qd malū nihil sit. visum est p̄us. z̄ d̄r Aug⁹. **C**um vnūersę naturę p̄ p̄bz  
dei factę sunt. iniquitas per ip̄sum facta nō est. qz̄ iniquitas nulla substantia  
est. z̄ pctm̄ non est natura sed iniciū naturę a p̄tentis illud quod non est  
sui ordinis

**¶** **H**ic pbat idem alio  
mō dicens Boetii q̄/  
nā sit vis h⁹ potentie q̄  
malū dñr posse sic p̄side  
ra ex dicendis Pospau  
loante diffinimus ni  
hil esse potēti⁹ summo  
bono. s. deo. **I**ta est d̄r  
Boetius. z̄ p̄hia **S**ed  
idem. s. summū bonū n̄  
p̄t facere malū. **M**ini  
me d̄r boetius. **E**t p̄hia  
**E**st igit̄ aliquis q̄ pu/  
tet hoies om̄ia posse.  
**N**emo dicit Boetius  
nisi q̄s insantiat. z̄ p̄hia  
subiungit. idem hoies  
pnt male facere. **U**ti/  
nam nō possent d̄r Bo  
etius. **I**git̄ p̄hia arguit  
**C**um igit̄ tm̄mō potēs  
bonoz̄ possit oīa. non at̄ pnt oīa potentes maloz̄. manifestū est eosdē mi/  
nus posse q̄ mala pnt **¶** **N**ota qd posse malū maḡ arguit impoten  
tiā q̄s potentia. qz̄ si argueret potētā tunc deberet oipotētissimo. s. deo qd  
f̄m̄ est. vñ p̄t argui ex lrā sic. d̄s p̄t oīa z̄ non p̄t malū. mali non pnt oīa  
et pnt malum. q̄ posse malū magis arguit impotētā q̄s potentia

**N**ā si vti pauloante collegim⁹. malū ni  
hil ē: cū mala tm̄mō possunt. nihil pos  
se improbos liquet. **B.** **P**erspiciū est

**¶** **N**otandum qd rō sic format  
posse malū est posse nihil. cū malum nihil sit. sed mali tm̄ pnt mala. er/  
go pnt nihil. z̄ per p̄ns nulla est eoz̄ potentia **¶** **N**otandū qd de hoc  
qd malū nihil sit. visum est p̄us. z̄ d̄r Aug⁹. **C**um vnūersę naturę p̄ p̄bz  
dei factę sunt. iniquitas per ip̄sum facta nō est. qz̄ iniquitas nulla substantia  
est. z̄ pctm̄ non est natura sed iniciū naturę a p̄tentis illud quod non est  
sui ordinis

**¶** **A**tq̄ vt intelligas quēnā sit h⁹ potē  
tię vis. summo bono nihil potēti⁹ eē  
pauloante definiuim⁹. **B.** **I**ta est inq̄s

**¶** **S**ed idem inquit facere malum ne  
quit. **B.** **M**inime. **P.** **E**st igit̄ inquit  
aliq̄s qui oīa posse hoies putet: **B.** ni  
si q̄s insantiat nemo. **P.** **A**tq̄ idem pnt  
mala **B.** **U**tinā q̄dem inq̄s nō possent

**¶** **C**um igit̄ bonoz̄ tm̄modo potens  
possit oīa. non vero q̄ant oīa potentes  
etiā maloz̄. eosdē q̄ mala pnt. min⁹  
posse manifestū est

**¶** **N**ota qd posse malū maḡ arguit impoten  
tiā q̄s potentia. qz̄ si argueret potētā tunc deberet oipotētissimo. s. deo qd  
f̄m̄ est. vñ p̄t argui ex lrā sic. d̄s p̄t oīa z̄ non p̄t malū. mali non pnt oīa  
et pnt malum. q̄ posse malū magis arguit impotētā q̄s potentia



**H**ic probat idem tercio modo dicens **H**uc accedit q̄ oīdīm⁹  
oēm potentia esse numerādam inter expetēda id est desiderāda referri ad  
**H**uc accedit q̄ oēm potentiaz inter ex  
petenda numerādam. oīaq̄ expetēda  
referri ad bonū. velut ad q̄dā nature  
sue cacumē oīdīm⁹ **S**z patrādi scele/  
ris possibilitas: referri ad bonū nō p̄t.  
expetēda igitur nō est **A**tq̄ oīs potētia  
expetēda est **Q**uāt igit̄ maloz possibi/  
litatem: nō esse potentiam.  
tura est app etēda z refertur ad bonū. **S**z potētia mali n̄ est potētia.

**H**ic ex dictis concludit conclusionem principalem confirmādo eā  
auctoritate **P**latonis dicens. **E**x q̄b iam declaratis apparet minime  
dubitabilis potētia bo  
noz z infirmitas malo  
rum. z liquet veram eē  
illam sententiam platonis  
**S**olos sapientes posse  
facere q̄d desiderāt. im  
pbos nō explere posse  
q̄d libeat. i. q̄d libidini  
placeat. q̄d nō desinde/  
rēt rōnali appetitū ma  
los explere nō posse **F**a  
ciūt em̄ mali q̄ libet id  
ē q̄ libido expetit dum  
putāt se adepturos bo  
nū q̄d desiderāt p̄ ea q̄  
b̄ delectētur. sed mime  
adipiscuntur qm̄ pbra  
.i. vicia vel hoīes vicio  
si nō veniūt ad britudī  
nē **H**orādū q̄ deside  
riū ē appetit⁹ rōnal. libitū at̄ spectat ad appetitū sensualē. licz **S**z mali affe  
ctēt britudiez a p̄petitū nafali. tñ qz faciūt q̄d libet sequētes appetitū sensu  
tiuū. id ad britudiem n̄ pueniūt. sapientes at̄ q̄ p̄tēnūt delectatiōes sensua/  
les z inītū intellectualibz ipsi sunt q̄ p̄ficiūt aiām suā sciētia sui creatorz  
q̄ de nihilo fecit eos vt scribit̄ in libro de pōmo **A**nima non tristabitur  
neq̄ p̄turbitur cū recedit a corpe vt scribit̄ in eodem.

**C**istud est metrum secundum hunc quartum. Et est metrum mixtum. primum dicitur alemanicum ab inuictore trochaicum a pede pedo minante. secundum dicitur feregratum ab inuictore. spondaicum a pede pedo minante. In quo metro phia ostendit quod potentia malorum sit consideranda in quibus maxime videtur esse. sicut sunt reges principes. et dicitur incipiendo constructione in septimo versu. Si quis detrahat. i. remoueat per considerationem. et intellectum tegmina. i. tegminava ni cultus exterioris superioribus regibus. Quos reges vides sedere celsos culmine. i. altitudine solij. i. cathedre quos vides claros purpura nitentes septos. i. circumdatos. armis tristibus. i. contristantibus. Reges inquam minantes. i. minas imponentes miseris toruore. i. crudeli aspectu a helo s. i. cupidos vel festinos rabie cordis. i. crudelitate mortis. Ita videntur debere dominos tales ferre intus. i. in animo artas catenas. i. macula vicio. Quod manifestat subdes

hinc enim. i. ex vna parte libido. i. concupiscentia versat. i. precipitat corda talium tyrannorum audibus venenis Hinc. i. ex alia parte ira turbida flagellat. i. perturbat mentem ipsorum. ira inquam tollens. i. excitans fluctus. i. disturbia aut captos infortunio aliquid in cerore ipsos fatigat. Aut spes lubrica. i. vana torquet. Cum ergo cernas vnum caput. i. vnum principem ferre. i. sustinere tot tyrannos. i. passionem tyrannizantes. ipse pressus iniquis dominis. i. vicis dominantibus non facit quod optat. **N**ota quod intentio philosophie est dicere. si quis visu possit penetrare corda principum quos videri sedere in altis solijs ornatos claris

## Metrum secundum quartum libri

**Q**uos vides sedere celsos  
**S**olij culmine reges:

**P**urpura claros intente  
**S**eptos tristibus armis:

**O**re toruo comminantes.

**R**abie cordis anhelos  
**P**etrahbat si quis superbis.

**V**ani tegmina cultus  
**J**am videbit intus artas.

**D**ominos ferre catenas

**H**inc cum libido versat

**A**udis corda venenis.

**H**inc flagellat ira mentem

**F**luctus turbida tollens

**P**eror aut captos fatigat

**A**ut spes lubrica torquet.

**A**rgo cum caput tot vnum

**A**ernas ferre tyrannos

**N**on facit quod optat ipse

**D**ominis pressus iniquis

dumētis hñtes arma terrētia z toruo vultu respiciētes miseros statim vt  
su pgnosceret ipsos ligatos multis catēnis insolubilibz sez passiōibz irē.  
spei timoris z sic ligati passiōibz nō faciūt qđ oprāt z p pñs s̄ impoten/  
tes ¶ Notādum qđ d̄t qđ hō p̄s̄sus iniqs dñs. i. vicijs dominātī/  
bz nō facit qđ oprat. Dicit beatus Aug<sup>9</sup> in li. de ciuitate dei. Bon<sup>9</sup> etiam  
si fuit liber est. malus at̄ si regnat seruus est. nec vnus hoīs sed qđ gra  
uius est tot dñoz seruus est qđ vicioz .

¶ Ista est proza tertia huius quarti in qua oñt phia malis nūq̄  
deesse supplicia z bonis nūq̄ deesse p̄mia. Et p̄mo phia p̄tinuādo se ad  
p̄cedentia p̄mo p̄mittit intentum suum. scđo. p̄seq̄t intentum ibi. Rerū

### ¶ Proza tertia libri quarti

¶ Narrat p̄miū vnus cuiusqz rei  
idē qđ qđ gerit. z vicijs accedētibz amit  
tere hōiēm huānā nāfam .

¶ Ihesus neigit quāto in sceno pro  
bra voluātur. qđ probitas luce  
resplēdeat. In qđ p̄spiciū ē. nūq̄ bonis  
p̄mia nūq̄ sua sceleribz deēe supplicia

bidinosi subz assimilātur. sicut postea p̄bit qđ voluūtur in sceno fm illō  
Suis magis in sceno gaudet q̄ fonte sereno. de q̄bz d̄t scriptura. Perierit  
iūmēta in stercore suo. probi at̄ luce resplēdent. qz p̄t<sup>9</sup> z p̄bitas vltra hu  
manam nāfam hōiēm p̄uehit z dñs assimilat .

¶ Rerum etem qđ geruntur. illud p̄pter  
quod vnaqueqz res geritur. eiusdē rei  
p̄mium esse nō iniuria videri p̄t. vti  
currenti in stadio p̄pter quam curritur  
iacet p̄mium corona ¶ Sed beatitudiēz  
esse idē ip̄m bonū p̄pter qđ oīa gerūtur  
ostendim<sup>9</sup>. Est igit̄ humanis actibus

etem p̄mo d̄t sic Vi  
des neigitur o Boeti i  
q̄nto seq̄o. i. in q̄nta vi  
litate impotētie voluāt  
p̄bra. i. homiēs p̄brosiz  
viciofi. vides etiam qđ  
lucid est qua claritate  
potētie resplēdeat p̄bi/  
tas p̄nosoꝝ hōim. In  
qđ sicut in suo ancedere  
p̄spiciū est h̄ p̄ns. i. nū  
q̄ sceleribz. i. hōibz sceler  
ratis deesse sua suppli  
cia. ¶ Notādū qđ  
mali dicūtur volui i sce  
no qz mali z maxime li

¶ Sic phia profe  
q̄tur intentum. z p̄mo  
probat qđ bonis nūq̄ de  
sunt p̄mia. scđo qđ ma/  
lis nūq̄ desunt suppli/  
cia. p̄mo oñdit qđ bonis  
nūq̄ desunt p̄mia. se/  
cūdo ostendit qđ sit illō  
p̄mium ibi. Et cūius  
p̄mij. p̄mum probat  
duabus rationibus  
scđam ponit ibi. ¶ Po  
stremo p̄ma rō talis  
est. omnis res propter



le pmaneat. sic silt ē de malis z stultis respectu bonoz z sapiētum

**Hic** ponit scdam rōem q̄ talis est. **P**remiū n̄ hz rōem p̄mij ni / si inquam bonū. q̄ igit est p̄pos boni est p̄pos p̄mij. s; bo<sup>o</sup> est p̄pos bo

**Postremo** cū om̄e p̄mij idcirco appe / tit. qm̄ bonū eē credit. q̄s boni p̄potes / p̄mij iudicet expertem

q. d. nullus.

**Notandum** q̄ argumētum phie simile est isti acti a r / quatur. hō nō hz rōem hōis nisi qz rōnalis Quicūq; igit est rōnalis ē hō / Sic silt p̄mij n̄ appetit nisi qz bonū Qui igit p̄pos bōi est p̄pos p̄mij / s; bon<sup>o</sup> est p̄pos bōi q̄ nō deest sibi p̄mij.

**Dicit** ḡ in lrā. **Postreō** / cū om̄e p̄mij idcirco / appetat qz credit eē bo / nū. q̄s iudicet p̄potes / boni expertem esse p̄mij.

**Hic** oñt qd̄ sit illd̄ p̄mij qd̄ boni assequitur. scz maximū z op / timum. quod est fieri deos. Unde d̄t. **A**t cuius p̄mij scz boni nō sunt ex / pertes id est carētes R̄ndet phia omnino pulcherrimū z maximū p̄mij.

**At** cuius p̄mij: oim̄ pulcherrimū mari / miq; **Demēto** etem̄ corollarij illi<sup>o</sup> qd̄ / pauloan̄ p̄cipuū dedi. ac sic collige.

**Quā** ipm̄ bonū beatitudo sit: bonos o / nes eo ip̄o qz bōi sint fieri btōs liquet.

**Sed** q̄ beati sunt: deos esse p̄uenit **E**st / igit p̄mij bonoz qz nullus deterat di / es. nulli<sup>o</sup> minuat ptās. nullius fuscet / improbitas: deos fieri.

tas fuscet. i. obscurat.

**Notandum** qz in ista deductione phia n̄ ac / cipit beatitudinē. p̄ statu quem bōi habituri sunt post hanc vitam s; p̄ / statu beatitudinis qualis in hac vita haberi potest quem homo conseq̄t / per virtutes. vnde qui essentialiter est bonus essentialiter est beatus z de / us. z qui nō est essentialiter bonus sed participatiue. hic etiam est parti / cipatione beatus z deus.

**Quē** cū ita sint: de maloz q̄q; inseparabi / li pena dubitare sapiens nequeat. **Nā** / cum bonum malūq; item pene atq; p̄

qd̄ pbat ex q̄dam coroll / lario supra deolarato / dicēs **Demēto** coroll / larij illius qd̄ p̄cipuū / an̄ dedi. z sic collige id / est ex illo corollario con / clude **Quā** ipsum bo / nū sit beatitudo. liquet / om̄s bonos eo qz boni / sunt fieri btōs. sed q̄ bti / sunt eos p̄tingit eē deos / **Igit** p̄mij bonoz ē fie / ri deos. qd̄ p̄mij bono / rū nullus dies deterat / .i. p̄sumit. nullius ptās / minuet. nullius impbi

**Hic** oñt phia qz / malis nunquam desit / sua supplicia. secundo / ostendit quale sit illud / supplicium. ibi. **U**de

at p̄ma in duas fm̄ du  
as rōnes. sc̄da ibi. Jam  
vero. p̄mo d̄t. **¶** Ne cū  
ita sint. s. q̄ boni nunq̄  
carent p̄m̄is. sequit̄ q̄  
null⁹ sapiens possit du  
bitare de inseparabili p̄ce  
na maloz. Nam cū bo  
num ⁊ malū p̄cena ⁊ p̄  
miū aduersa fronte dis  
sident id est opponant  
ad inuicem necesse est que  
in boni p̄mio videmus accidere. eadem necesse est q̄ r̄ndeant p̄traria parte  
in p̄cena mali. sicut igit̄ bonis ipsa p̄bitas sit p̄m̄ium. ita nequicia ipsa ē  
improbis supplicium. **¶** Notandū q̄necunq̄ subiectis p̄trarijs insunt  
p̄trarij passiones si vni subiectoz oñdit̄ inesse s̄itr sua passio. **¶** Nū igit̄ bonū ⁊ maluz  
sunt diuersa subiecta. p̄m̄ium ⁊ supplicium sunt diuersę passiones. si oñdit̄  
bonis non deesse p̄mia oñsum est malis non deesse supplicia

**¶** Sic ponit secundā  
rōnem q̄ talis ē. p̄cena  
non h̄z rōnem p̄cenz nī  
hoc q̄ malū quod  
dam est. **¶** q̄ est affect⁹  
malo ipse est effect⁹ p̄ce  
na. s̄z mali sunt affecti.  
imo infecti malo. **¶** s̄ sit  
affecti p̄cena. ⁊ per oñs  
supplicio. **¶** Nū d̄t in l̄rā

Jam vero quisquis afficit̄ p̄cena. malo non dubitat se ēē affectum. cum  
supple p̄cena non habeat rōnem p̄cenz nisi q̄ mala. **¶** Igit̄ si ipsi mali seip  
sos estimare velint. p̄nt ne sibi videri expertes supplicij q̄s malos oīz ma  
loz extrema nequicia. i. maxima in ḡne mali nō modo. i. t̄m̄modo non af  
ficit. v̄z pro sed vehemēter inficit. q. d. non. **¶** Notandū q̄ sicut ar  
gumentū tenet sub hac forma. hō non est hō nisi q̄ est rōnalis. **¶** q̄ qui ē rō  
nalis est hō. sic arguit̄ in p̄posito. p̄cena non h̄z rōnem p̄cenz nisi q̄ malū  
est quoddā. **¶** q̄ qui est affectus malo est affectus p̄cena. s̄z mali sunt affecti  
malo. **¶** q̄ malum non deest malis. ⁊ per oñs supplicium

**¶** Sic p̄h̄a oñt quale  
sit p̄m̄ium maloz. s̄z  
trāsformatio in bestiali  
tate. sc̄do oñdit̄ quō per  
diuersa vicia homines

minim aduersa fronte dissideāt: que in  
boni p̄mio videmus accidere. eadez  
necesse est in mali pena contraria parte  
respondeant. **S**icut igitur probis: p/  
bitas ipsa fit p̄m̄ium: ita improbis ne  
quicia ipsa supplicium est.

**J**am vero quisquis afficit̄ pena: malo se  
affectum esse non dubitat. **S**i igit̄ sese  
ipsi estimare velint. p̄nt ne sibi suppli/  
cij expertes videri. quos oīum maloz  
extrema nequicia non afficit̄ mō. v̄z  
etiam vehemēter inficit

**¶** Vide at̄ ex aduersa pte bonoz. q̄ in  
probos pena comitet̄. **¶** De nanq̄ quod  
sit: vnū esse. ipsumq̄ vnum bonum est

se: pauloante didicisti. **Q**ui consequens est. vt omne quod sit. id etiam bonum esse videatur. **P**ocigitur modo quicquid a bono deficit: esse desistit. **Q**uo fit vt mali desinant esse quod fuerant. **S**ed fuisse homines. adhuc ipsa humani corporis reliqua species ostendat. **Q**uare versi in maliciam: humanam quoque amiserunt naturam. **S**ed cum ultra homines quicquid prouehere sola probitas possit: necesse est vt quos ab humana conditione deiecit infra hominis meritum detrudat improbitas. **T**ue nitigitur vt quem transformatum vicijs videas. hominem estimare non possis.

est vt quos improbitas ab humana conditione deiecit. ipsa detrudat hominem infra meritum. i. dignitatem hominis in naturam bestialitatis. **I**gitur euenit vt non possis estimare hominem sed bestiam que vides vicijs transformatum. **N**otandum quod cum gradus entium distinguantur secundum nobilitatem et ignobilitatem quod non est accipere duas species eque perfectas. scilicet vna est dignior alia. ideo oportet quod omne ens quod non est homo sit supra hominem vel infra hominem. mali autem vt probatum est per maliciam. desinunt esse homines. ergo necesse est malos esse supra homines vel infra cum autem sola probitas vehat hominem supra humanam naturam scilicet ad naturam diuinam sequitur quod malicia deiciat malos infra naturam humanam scilicet ad naturam bestialitatis.

**A**uaricia feruet alienarum opum violentus ereptor. lupi similem dixeris. **F**erox atque iniquus. linguam litigiosus ex

transformatur in diuersas bestias. ibi. **A**uaricia. **P**rimo dicitur. **V**ide o Boetii quod pena comite tur improbos ex diuersa parte bonorum id est per contrarium ad bonos. didicisti enim pauloante in tercio libro omne quod est esse vnum. et didicisti vnum esse bonum cui consequens est. vt omne quod sit videatur esse bonum. **I**gitur quicquid deficit a bono. desistit esse quo fit vt mali desinant esse quod fuerant. sed ipsa reliqua species humani corporis adhuc manens in eis ostendat malos fuisse homines. **Q**uare versi in maliciam amiserunt humanam naturam. sed cum sola probitas possit quicquid hominem prouehere ultra homines. scilicet in naturam diuinam. necesse

**H**ic phisica ostendit quod liter homines per diuersa vicia transformatur in diuersas bestias dicens. **A**liquis homo feruet avaricia scilicet violentus ereptor

.i. ablator vel raptor a/  
 lienar opū talē dixeris  
 silem lupis . sed hō fe/  
 rox ⁊ inquiet⁹ qui exer  
 cet linguā lrigijs talis  
 pparabilis ē cani. **H**ō  
 occult⁹ insidiator q̄ gau  
 det surripuisse aliena.  
 fraudib⁹. talis exequet⁹  
 .i. ppabis vulpeculis s; hō  
 intempans .i. incem  
 perat⁹ supple ire fremit  
 talis credat gestare a im  
 leonis. sed hō pauidus  
 ⁊ fugax q̄ formidat ha/  
 beat silis ceruo. hō autē  
 segnis ⁊ stupid⁹ ille tor  
 pet. .i. tardus est. ⁊ talis  
 viuūt asinū. .i. asinine hō  
 at leuis ⁊ inconstans q̄  
 pmutat studia sua .i. o/  
 pera nihil dēt ab auib⁹  
 sed hō qui immergit foe  
 dis ⁊ immundis libidi  
 nib⁹ ille detinet voluptate  
 sordide suis .i. pparatur suis.  
 ⁊ sic de ceter⁹  
 vicij⁹ ptingit loqui. **U**nde  
 pcludit p̄hia dicens. Ita fit  
 vt qui deserta p/  
 bitate deserit esse hō. cum  
 non possit transire in p̄diti  
 onē diuinā verra  
 tur in beluam. .i. in bestiam  
**C** Notandū q̄ in nobis est  
 duplex vrus cognoscitiua  
 scz intellectus ⁊ sensus. In  
 tellectus est qd̄ diuinū in  
 nobis per quē ad superiora  
 ascendimus ⁊ deo similes  
 sumus. **S**ensus at̄ inquā  
 tum non obedit rōnē est  
 quid brutale in nobis p̄  
 quem infra naturam hu  
 manā redigimur ⁊ bestijs  
 similes efficiimur. ideo d̄t  
**B**oetius in tracta/  
 tu de summo bono. **V**e  
 vobis hoib⁹ qui de numero  
 bestiar⁹ pputari est⁹  
 diuinū quod in vobis est  
 nō cognoscentes per quod  
 ad superiora ascēdi/  
 tis ⁊ ideo similes estis.  
 diuinū at̄ in hoīe vocat  
 intellectum.

**I**stud ē met⁹ terciū  
 huius quarti quod . d̄t  
 glyconicum a b inuēto  
 re. choriambicū a pede  
 p̄dominante. In quo  
 p̄hia onē transformari  
 onē hoīm in bestias p̄  
 quandam fabulā. sc̄do  
 ondit transformationē  
 mentis p̄ vicia esse peis

ercet. cani ppabis. **I**nsidiator occult⁹  
 surripuisse fraudib⁹ gaudet. vulpecul⁹  
 exequet⁹. **I**re intempans fremit. leonis a  
 nimū gestare credat. **P**auid⁹ ac fugax  
 non metuenda formidat. ceruis simil⁹  
 habeat. **S**egnis ac stupidus torpet. a  
 sinū viuūt. **L**euis atq; inconstans stu  
 dia pmutat: nihil auib⁹ differt. **F**edisi  
 mundisq; libidinib⁹ immergit: sordi/  
 de suis voluptate detinet. **I**ta fit vt q̄  
 probitate deserta. hō esse deserit: cui⁹  
 in diuinā p̄ditionem transire nō possit  
 verrat̄ in beluam

**M**etrū terciū quarti libri

**U**ela naricij ducis.  
**U**t vagas pelago rates.  
**E**urus appulit insule  
**B**ulchra qua residens dea



**S**olis edita semine  
**M**iscet hospitibus nouis  
**L**acta carmine pocula  
**Q**uos ut in varios modos  
**V**ertit herbipotes manus  
**H**uc capri facies tegit.  
**I**lle marmaricus leo  
**D**ente crescit et vnguibus  
**H**ic lupis nup additus  
**F**leredum parat ululat  
**I**lle tigris ut indica  
**T**ecta mitis obambulat  
**S**ed licet varijs malis  
**H**umen arcadis alitis  
**O**bsitum miseris ducem.  
**P**este soluerit hospitis  
**J**am tñ mala remiges  
**O**re pocula traxerant  
**N**am sues cerealía  
**B**lande pabula verterant  
**E**t nihil manet integrum  
**V**oce corpore pditis.  
**S**ola mens stabiles sup  
**M**onstra q̄ patitur. gemit.

rem transformatiōe cor  
 poris. ibi. **O**leum **F**a  
 bula quam intēdit ē de  
 trāsformatione socioꝝ  
 vlyris. et est talis **U**ly  
 es post bellum troianiū  
 cū redeūdo ad propria  
 diuertisset in mari pue  
 nit in quādam insulam  
 quam inhabitabat q̄/  
 dam dea nomine **C**irce  
 filia solis q̄ p gramina  
 et potiones p̄suevit hos  
 pites suos mutare i di  
 uersas bestias q̄ et so  
 cios vlyris q̄ ad ipsam  
 puenerant p̄ suas poti  
 ones mutauit **S**z mer  
 curius dedit **E**lli al/  
 bum florem p̄ quē mu  
 tauit trāsformationem  
 et potioem veneficam.  
 c̄uis at̄ socij sui essent  
 mutati in bestias q̄ n̄  
 ad figuram corpis. ta  
 men remāsit in eis mēs  
 integra. exclusa dī besti  
 ali scētiacyñ dī i lra eu  
 r̄ v̄t̄ tal̄ a ppulit vela  
 duc̄snaricij. i. vlyris q̄ d  
 noiāsnaricij a locoyel a  
 r̄giōe d̄ q̄ oriūd̄ erat et  
 a ppulit vagas rates. i.  
 naues pelago. i. mari.  
 cuidam insule qua id ē  
 in qua insula residens  
 pulchra dea **C**irce cōi  
 ta id est genita et semi  
 ne solis illa miscet no  
 uis hospitibus id est so  
 cios vlyris pocula tacta  
 carmine id est incanta  
 tione. quos scilicet ho  
 spites vt. i. postq̄ ma  
 nus **C**irce herbipotens id est potens herbarum vertit id est mutauit so  
 cios vlyris in varios modos id est in varias figuras bestiar. hunc. i. vñ

nus **C**irce herbipotens id est potens herbarum vertit id est mutauit so  
 cios vlyris in varios modos id est in varias figuras bestiar. hunc. i. vñ

illoꝝ tegit facies apri **I**lle. i. alius marmaricus leo. i. africanus leo fact<sup>9</sup>  
 crescit dente ⁊ vnguibus. hic. i. alius nuper lupis additus. i. iunctus dum  
 parat flere ppter suā transformationē ipse vlulat **I**lle. i. alius obambu/  
 lat. i. circumit. tecta id est domos mitis vt indica tigris. i. tigris indie. **S**  
 licet nomen. i. deitas arcadis. i. mercurij q̄ colitur in Arcadia qui dicitur ales  
 eo q̄ fingit habere alas in pedibus ad designandum velocitatē sui motus  
**I**lle mercurius miserans ducē. i. vlykem obstrū. i. circumdatū varijs mal<sup>9</sup>  
 ipse absoluit. i. liberavit eū a peste hospitis. **C**irce tñ remiges. i. socij vly  
 kis iam traxerant. i. biberant mala pocula ore. ⁊ iā sues effecti p̄terant. i.  
 mutauerant pabula cere. alia. i. nutrimenta panis q̄ panis est cibus hoim  
 glande. i. in glandes qui ē cibus suis. ⁊ nihil manet integꝝ scz de figura hu  
 mana ipsius p̄ditis. i. mutatis voce ⁊ corpore. sola at̄ mens stabilis manens  
 gemit supra monstra. i. supra transformationē corporis quam patit

**¶** Forandū q̄ transformatio hoīs in bestia remanente aia rōnali non ē  
 possibilis s̄m rem. qz si esset possibilis. vel esset possibilis s̄m trāsmutati  
 onē substantialē vel accīdētialem Non s̄m substantialē qz p̄ talem introdu  
 citur noua forma substācialis. ⁊ sic duę forme substāciales specificē defe  
 rentes vt forma lupi ⁊ hoīs simul informarent idem corp<sup>9</sup> qd̄ falsum est.  
 Nec est possibilis s̄m accīdētia p̄p̄ia q̄ disponunt materiā ad determina  
 tā formā qz impossibile est materiā s̄m vnā ⁊ eādē dispōnem p̄porcio  
 nari diuersis formis. vñ oīno est impossibile aiām intellectiūā vniri ma  
 teriē dispōitē ad formā lupi. **¶** Transformatio de q̄ hic loquitur si ē possi  
 bilis erit solū s̄m accīdētia indiuidui puenientia ab exteriorib<sup>9</sup> causis que  
 admodū videt̄ p̄gisse de rege Nabugodonosor de quo legitur in Dani  
 ele q̄ ex hoīb<sup>9</sup> electus est ⁊ foenū comedit vt bos. ⁊ rore cœli corpus ei<sup>9</sup> in  
 factū est donec capilli ei<sup>9</sup> crescerent in similitudinē aquilaz. ⁊ vngues ei<sup>9</sup>  
 quasi vngues auiū. qz transmutatio s̄m talia accīdētia ducit ab ex̄p̄ssa re  
 p̄ntatiōe speciei humane ppter deformitatē figure. Ideo vt sic p̄t dici trās  
 mutationē esse factam in bestia aia remanente. Alij dicunt q̄ h̄mōi trās  
 mutatio non sit possibilis s̄m rem sed s̄m quādā apparitionē phanta  
 sticā. vñ non videtur rōnabile q̄ Nabugodonosor transtulerit se ad iume  
 ta comedēs foenū nisi q̄ qd̄ā mania ⁊ apparitione phantastica agitatus  
 seipsum reputabat iumentū aut bestia ppter qd̄ a p̄ortio hoim electus  
 est ⁊ cum feris habitabat

**¶** Dic oñt trāsforma  
 tionē mentis p̄ yicia eē  
 deteriorē transformati  
 one corporis eo q̄ mēs  
 nobilioꝝ est toto corpore.  
 ⁊ dicit. Ego dico manū  
 Circe. i. p̄tatem eē ni  
 mium leuem. i. imbecil  
 lem. nec dico gramina  
 eius eē potētia. qz licet  
 valeāt p̄tere mēbra cor

**¶** leuem nimum manum  
**¶** Nec potentia gramina  
**¶** Membra que valeant licet  
**¶** Corda vertere non valent  
**¶** Intus est hominum vigor  
**¶** Circe conditus abdit

**H**ęc venęna potētius  
**D**etrabūt homiēm sibi  
**D**ira q̄ penitus meant  
**N**ec nocentia corpori  
**D**ētis vulnere seruiūt

**C** Nota q̄ qz anima nobilior z excellētior est corpe. trāsmutatio facta in anima de p̄curibz ad vicia stante corpore humano ipsa est detēri or q̄ facta trāsmutatioē corpis humani in spēm bestię anima remanente intransmutata. qz anima intrāsmutata dato q̄ corpus trāsmutet adhuc hō dr homo rōne animę. sed remanēte corpore humano z aia trāsmutata iā homo nō dr hō nisi equoē q̄ trāsmutatio animę peior ē trāsmutatioē corpis aia remanēte intrāsmutata.

**C** Ita est q̄rta. p̄sa huius q̄rti in qua principalr tria probat **P**ri mo probat malos esse miseriores qui cupita perficiūt q̄ si ea non perficerent. scdo probat malos ēe miseriores si sint impuniti q̄ si sint puniti. tercio onit illos ēe miseriores q̄ faciūt iniuriā q̄ illos q̄ patiūt. scda ibi **H**ā h. tercia ibi **H**ā ne illud. **P**rimo **B**oeti us p̄sentis p̄dicēs scit q̄ddā norū. z p̄hia sibi respōdet. scdo p̄hia pro seq̄tur p̄ncipale intēruz ibi **E**tēi **P**rimo dicit **T**um ego **B**oeti⁹ si nito carmine inq̄. i. dixi. ego fateor. i. p̄cedo verum esse quod dictū est. iniuriā id est non iniuste video dici viciosos mutari in bestias q̄ litate id est vicio animozum. tamen si p̄ q̄uis seruent speciem humani corporis. **T**ūc **B**oeti⁹ facit notum dicens. **S**ed eis quoz

**P**rofa quarta q̄rti libri

**C** Audit infeliciores fore impobos p̄ licētiā **Q**uerit **B**oeti⁹ cur licitū sit sequere impobos.

**T**um ego. **F**ateor inq̄. nec iū  
**T**ria dici video viciosos. tāctsi  
humani corporis speciē seruēt: in beluas  
tū animozū qualitate mutari **S**ed q̄z  
atrop̄ scelerata q̄z mēs. bonozū p̄nicie se  
uit: id ip̄m eis licere noluissez. **P**. **N**ec  
licet inq̄t: vt̄ p̄ueniēti mōstrabit̄ loco.  
**S**ed tū si id ip̄m q̄d eis licere credit̄.  
auferatur. magna ex p̄te sceleratozū  
hoim̄ pena reuelatur.

poris. nō tamē valēt p̄tere corda qz intus est vigor hoim̄ p̄dit⁹. i. ab scōditus arce abdita. i. in mēte absōdita. sed hęc dira venęna. i. vicia potētius detrahūt homiēm sibi q̄ vicia p̄cēt meāt. i. p̄trāsēūt. z non

poris. nō tamē valēt p̄tere corda qz intus est vigor hoim̄ p̄dit⁹. i. ab scōditus arce abdita. i. in mēte absōdita. sed hęc dira venęna. i. vicia potētius detrahūt homiēm sibi q̄ vicia p̄cēt meāt. i. p̄trāsēūt. z non

mens atrox. i. crudelis sequit pernicie bonoꝝ id ipsum noluisse eis licere  
.i. vt sequant mali in bonos. **R**idetur phia. nec licet. vt monstrabit uenien  
ti loco. tñ si id ipsum quod creditur eis licere si hoc auferat a malis rele/  
uabitur. i. subleuabitur pœna sceleratoꝝ hoim ex magna parte

**N**ota licet credatur malis licere q̄ sequant p̄ra bonos. non tñ in  
rei veritate licet. qz in sexta prosa huꝝ quarti ondit phia q̄ nihil licet ma  
lis contra bonos. nisi quātum permittitur ex ordinatione diuine prou/  
dentie ad vtilitatem bonoꝝ

**H**ic phia prosequit  
principale intētum pro  
bando q̄ improbi sunt  
miseriores q̄ cupita p̄fi  
ciunt q̄ qui p̄ficere nō  
p̄nt. sc̄do onit. q̄ in hac  
vita nihil est diuturnū  
in p̄paratione ad vitā  
eternā. tertio ponit am  
mirationē **B**oetij sup  
quodaz. sc̄da ibi. **N**ecq̄  
em̄. tertia ibi. **T**ū ego.  
**P**rimo d̄r **N**ecesse est ma  
los esse miseriores cum  
p̄fecerint cupita q̄ si nō  
possent implere. qd̄ for  
te videt̄ cuiq̄. i. alicui  
incredibile. ē p̄batio ē  
**N**am si miser̄ ē voluisse  
p̄raua: miserius est potu  
isse. sine quo. i. posse lan  
gueret. i. deficeret effe/  
ctus miser̄ voluntatis  
**I**taq̄ cum singulis tri  
bus sc̄z voluntati potē  
tie z effectui sit sua miseria. necesse est vt illi v̄geantur triplici infortunio  
id est malo quos vides scelus velle. scelus posse. scelus perficere. **D**icit bo  
etius. **A**ccedo inquam id est cōsentio. sed ego vehementer exopto vt ma/  
li deserti possibilitate patrandi sceleris cito careant hoc infortunio **E**t d̄  
cit philosophia. **L**arebunt inquit ocius id est citius q̄ tu forsitan velis.  
.i. velle doleas. vel q̄ illi existiment se carituros **N**otandum q̄ phia  
dicit q̄ posse malū sit peius q̄ velle malū. hoc videt̄ falsum. qz posse pecca  
re non est malū sed velle peccare. vnde fm̄ **S**enecā. **O**mnis pecc̄m in acti  
one est. z omnis actio est voluntaria. ergo oē peccatum est voluntariū. p̄  
tanto etiam d̄r **A**uḡ. **T**olle voluntatē z infernus non erit ergo peius ē  
velle malū q̄m posse malū. cuius p̄rariū h̄ic dicit. **A**d hoc dicendum q̄ si  
posse z velle fm̄ se z absolute p̄siderent tunc pei' ē velle malū q̄z posse. **S**i

**E**tem qd̄ incredibile cuiq̄ forte vi  
deat: infeliciores esse necesse est malos cū  
cupita p̄fecerint. q̄ si ea q̄ cupiunt im/  
plere non possint. **N**ā si miser̄ est volu  
isse p̄raua: potuisse miser̄ est. sine quo  
voluntatis miser̄ langueret effect' **I**ta  
qz cū sua singulis miseria sit. triplici in  
fortunio necesse est v̄geant. quos videas  
scelus velle. posse p̄ficere. **B**. **A**ccedo  
inq̄. **S**ed vt hoc infortunio cito care  
ant patrandi sceleris possibilitate d̄ser  
ti. vehementer exopto. **P**. **L**arebūt in  
quit ocius. q̄ vel tu forsitan velis. vel  
illi sese estimant esse carituros.

at accipit posse vt sequens malā volūtātē ⁊ subuentēs eidē vt volūtas ma-  
la pficiatur in exteriori ope. sic peius est posse q̄ velle qz sine tali posse lā  
gueret volūtātis effectus. i. nō pficeret opus eius extra. sicut at dicto mō  
peius ē posse malū q̄ velle. sic peius est pficere malū q̄ posse. ita q̄ vnū  
qd̄q̄ istoz trūū velle. posse. pficere. aliqd̄ mali addit sup̄ p̄cedēs.

**C** hic phia qz Boetius optauit malos citius carere potētia pa-  
trādi sceleris. pbat q̄ in hac vita nihil est diurnū vel duratiū in p̄p̄atio  
ne ad p̄petuā vitam dices. Neq̄ em̄ est aliqd̄ serū. i. tardū vel durabi-

**N**eq̄ em̄ est aliqd̄ in tā breuibz vitē me-  
tis. ita serū. qd̄ expectare lōgū immor-  
talis p̄sertim anim⁹ putet. Quoz ma-  
gna spes ⁊ excelsa facinoz machina: re-  
pentino atq̄ inspatō sepe sine destituit  
**D**ō qd̄dem illis miserē modū statuit.  
nam si neq̄cia miserōs facit. miserioz  
sit necē est diuturnioz nequā Quos in  
felicissimos esse iudicarem: si nō eoz  
maliciam saltem mors extrema finiret  
**A**tem si de prauitatis infortunio vera  
p̄clusimus. infinitā liquet esse miserā  
quā esse p̄stat eternam.

infortunium. i. malū tāto est maius q̄nto ē diuturnius liquet miseriam  
eoz esse infinitā quā p̄stat ēē eternā. **E**t at miseria maloz eterna si mor-  
te nō finiret **N**ota q̄ de oppositō opposito mō iudicādū est. cū op-  
positoz opposite sint cause **S**ic q̄ in hōis illd̄ qd̄ est diuturnius ē meli⁹  
sic in malis qd̄ est diuturnius est peius. **C**ū igitur malicia facit miserōs  
malos. infinita eēt eoz miseria si p̄petuo pdurarēt in vita. s. qz mors ter-  
minat eoz maliciā. id̄ eoz miserā ⁊ infelicitatē diminuit.

**B.** Tū ego mira qd̄ē inq̄ ⁊ p̄cessu dif-  
ficilis illatio. **S**ed his eā q̄ pus con-  
cessa sunt nimium p̄uenire p̄gnosco

le in tā breuibz metis. i. termis p̄ntis vitē qd̄ i/  
mortalis anim⁹ putet p̄ lōgū tps expectare. i. manere qz maloz ma-  
gna spes quā hnt de lō-  
gitudine vitē ⁊ excelsa  
machina. i. magna po-  
tētia facinozū sepe de-  
struit sine. i. morte. sine  
inquā insperato ⁊ repē-  
tino **D**ō scz finiri mor-  
te statuit ipsi mal' mo-  
dū. i. terminū suę misē-  
riē qd̄ pbat p̄ h. **N**am  
si neq̄cia facit miserōs  
vt p̄z ex dictis. necē est  
vt diuturnioz nequam  
sit miserioz. q̄s malos  
iudicarem infelicitios  
si nō extrema mors eo-  
rum maliciā finiret **P**i  
em̄ p̄clusimus vera de  
infortunio p̄uitatē. qd̄  
onē boeti sup̄ deducti  
one phie dices **P**hia  
mira ē illa tua ⁊ p̄cessu  
. i. ad p̄cedēō difficil' q̄ p̄

bat miserā maloz di/  
minui p morte. s; cogno  
seo eā nūmū pūāre his  
quę pcessa sunt prius  
**D**icit phia Recte inqt  
estimas scz q pdictę il/  
lacioni difficile credit.  
sed qui durū. i. difficile  
putat accedere cōclusio  
ni ipsam pcedēdo equū  
ē vt ipē demrēt aliqd  
fīm pcessisse in premis/  
sis vel oñdat collationē  
ppositionū necessarię cō/  
clusionis non esse efficacem. Alioquin pcessis p  
cedentib; nihil est quod causetur. i. queratur de illatione. vñ necārium ē  
eam pcedere quantūcumq; videat dūz. ¶ **N**ota q si non pntif con  
clusioni. hoc est vel ppter peccatū in materia vel ppter pctm in forma pro  
pter pctm in materia vt si aliqua pmissa sit falsa. Ppter peccatum  
in forma vt si non sit debita cōnexio ppositionum respectu cōclusionis in  
cidente aliqua fallacia. Si at nihil istoz accidit necessario sequitur con/  
clusio ex pmissis

¶ **I**tem phia probat  
malos esse miseriores si  
non puniant q si puni  
ant. scdo soluit quoddā  
dubium. Tercio ponit  
quēdam epilogum pte  
dictozum. secunda ibi.  
**S**ed q so. tertia ibi. **T**  
vero hactenus. **P**rimo  
pmitit conclusionem.  
quaz probare intendit  
excludendo quosdam  
modos probationis q  
bus cōclusio probari  
posset. scdo ponit aliuz  
moduz probationis ab  
istis. ibi. **E**t illa. **P**ri/  
mo dicit. hoc quoq; qd  
dicam nō minus videf  
miz sed eque necārium  
videf concludi ex his q  
sumpta sunt. z querit  
**B**oetius **Q**uidnā ē h  
**D**icit phia. **E**go dico

**P**. Recte inqt estimas. Sed q cōclusi/  
oni accedere dūz putat. equū est vt fal  
sum aliqd pcessisse demonstrēt. vel col  
lacionem ppōnum nō esse efficacē necā  
rię cōclusionis oñdat. Alioquin pcessis  
pcedentibus: nihil prius est qd de il  
lacione causetur

¶ **N**am hoc qd dicā non min<sup>9</sup> miz vi  
deat. sed ex his quę sumpta sunt: eque  
est necessariū. **B**. Quidnam inq;: **P**.  
Feliciores inquit esse improbos suppli  
cia luentes q si eos nulla iusticię pena  
correat. **N**eq; id nunc molior qd cui  
uis veniat in mentē. corrigi vltione p//  
uos mores. z ad rectū supplicij terrore  
deduci ceteris qz exemplum esse culpā  
da fugiendi. s; alio quodam mō infeli/  
ciores esse iprobos arbitroz ipunitos.  
tamen si nulla rō correctionis null<sup>9</sup> re/  
spectus habeat exempli. **B**. **E**t qd erit  
iūqm ppter hos aliuz modus:

Improbos esse feliciores licet supplicia q̄ si nulla p̄na iusticię eos co-  
ercent. i. puniat. sed ego nō molior. i. nō intēdo nunc q̄ alicui veniat in mē  
tem prauos mores. i. hoies prauē morigeratos corrigi vltione. i. p̄na. et  
terrore supplicij ip̄os deduci ad rectū z nō intēdo ceteris hoibz p̄nā ma-  
loꝝ esse exēplum fugiendi culpanda. i. mala. Sed p̄ter istas duas cās est  
alia a p̄dictis q̄ arbitror improbos esse feliciores punitos. ramerli p̄ q̄/  
uis nulla rō correctionis. z nullus respectus exempli habeat. z q̄rit Boe-  
tius. Quis erit p̄ter hos alius modus. ¶ Nota q̄ duę sunt causę p̄-  
ter quas videtur melius malos esse punitos q̄ impunitos. vna est q̄ per  
p̄nas mali corrigunt̄ z resipiscunt a malo. Secūda causa est. q̄ alij timo-  
re p̄nę maloꝝ declināt a malo. z sic p̄na maloꝝ est exēplum alijs fugi-  
endi malū. licet istę duę causę sint verę tñ p̄hia de eis non intendit sed vult  
assignare aliam cām p̄ter istas.

**Et illa bonos inq̄t esse felices. malos vero miseros. nōne p̄cessim?** ¶ **Ita ē inq̄s.** ¶ **Si igit̄ inq̄t miserię cuiuspiā bonū aliqd̄ addat̄. nonne felicioꝝ est eo cuius pura ac solitaria sine cuiusq̄z boni admixtione miseria ē?** ¶ **Sic inq̄s videt̄.** ¶ **Quid si eidē misero q̄s cunctis careat bonis p̄ter ea q̄b̄ miser est malū aliud fuerit annexū. nonne mlto infelicioꝝ eo censend⁹ ē. c⁹ infortunius boni p̄cipitatione reuelat̄?** ¶ **Quidni inq̄s.** ¶ **Hūc igit̄ improbi cū puniunt q̄dem boni aliqd̄ annexū. p̄nā ipsam. .i. q̄ rōe iusticię bona ē. i. q̄demq̄z cū supplicio carēt inest eis aliqd̄ alterius mali ipsa impunitas. quā iniq̄tatis merito malum esse: p̄fessus es.** ¶ **Megare non possum.** ¶ **Multo igit̄ infelicioꝝ res improbi sunt iniusta ip̄nitate do-**

¶ **Hic p̄hia ponit alium moduz p̄ter p̄dicos probādo malos impunitos ēē miseriores q̄ punitos. secundo declarat quoddā assumptuz in p̄batione ibi. Sz puniunt. p̄mo refuit qd̄ supra probatum ē terciā prola dicēs Nonne concessim⁹ bonos esse felices. malos p̄o miseros d̄t Boetius. Ita ē inq̄s z p̄hia. Si miserię alicuius addit̄ aliqd̄ bonū nōne ipse ē felicioꝝ eo cui⁹ miseria ē pura z solitaria sine admixtione alicuius boni. d̄t boeti⁹. Sic inq̄s videt̄. Ulterius querit p̄hia si eidē misero qui cunctis caret bonis aliud malū fuerit annexū nonne cēfendus ē infelicioꝝ eo cui⁹ infortunius. i. maluz reuelat̄. i. temp̄at p̄cipitatione boni. dicit boetius. Quidni inq̄s. i. q̄re nō igit̄ d̄t p̄hia. mali cuz puniunt hūc aliqd̄ boni annexum. .i. p̄nam**

que rōne iusticię bona nati q̄ iusta vltione puniti

est. z cū ip̄dem improbi  
carent supplicio. i. p̄cena inest eis aliqd̄ alteri mali. i. ipsa impunitas quā  
merito. i. iure iniquitatis p̄fessus es esse malum. Et boetius. negare nō pos-  
sum. Igit̄ p̄cludit p̄hia q̄ improbi multo sunt infeliciores donati. i. ad-  
diti iniusta impunitate. i. mala impunitate q̄ puniti iusta vltione. i. p̄ce-  
na. **C** Nota q̄ rō quam p̄hia intendit est ista. Cuiuscunq̄s hois mali-  
cię addit̄ aliquod boni ipse foelicioz est eo e' malicię nihil boni addit̄. sed  
cum malus hō punit̄ suę malicię addit̄ aliqd̄ malum. i. impunitas q̄ ma-  
la est. ergo malus est. q̄ malus punitus foelicioz est malo impunito.

**C** Sic p̄hia declarat  
quoddā assumptum in  
probatione. s. q̄ p̄cena  
maloz sit bona z q̄ im-  
punita sit mala dicens  
Manifestuz ē q̄ puni-  
ri improbos ē iniustum z  
iniquos elabi. i. euade-  
re impunitos ē iustum  
Dicit boetius. Quis  
neget illud Subiungit  
p̄hia. Nunqd̄ illud ali-  
quis negabit oē quod  
ē iustum esse bonum. z  
econtra. i. per p̄trariuz  
quod iniustum ē liquet  
i. manifestum ē ipsum eē malum. Ego boetius dicit. ista iam dicta conse-  
quentia sunt eis q̄ pauloante p̄clusa sunt. **C** Notādum q̄ p̄hia innu-  
it̄ duplicem rōem. Prima talis est. p̄cena maloz est iusta. sed iustum ē bo-  
num. ergo p̄cena maloz ē bona. Secunda rō est. impunitas maloz ē in-  
iusta. sed iniustum ē malū. ergo impunitas maloz est mala

**S**ed puniri improbos iustum. impu-  
nitos vero elabi. iniquū eē manifestuz  
est. **B.** Quis id neget? **P.** S; ne illud  
qd̄dem ait quisq̄ negabit. bonum eē oē  
quod iustum ē. contraq̄ qd̄ iniustum  
est: malum liquere. **B.** Rñdi tum ego  
Ista quōdem p̄sequentia sunt eis: que  
pauloante p̄clusa sunt

**C** Sic p̄hia soluit  
dubium. Querit ei boe-  
tius. o p̄hia queſo te in-  
quit. nūquid nulla ani-  
maz supplicia p̄ mor-  
tem relinqs. p̄hia rñdet  
P̄agna. q̄ malozuz  
alia ego puto exerceri  
id ē puniri p̄nali acer-  
bitate sicut nulla dāna  
toz. **A**lia vero puniri  
purgatoria clemētia id

**S**ed queſo inq̄ te. Nulla ne aīaz sup-  
plicia post defunctū morte corpus re-  
linquis? **P.** Et magna qd̄dem inquit.  
quoz alia p̄nali acerbitate. alia uero  
purgatoria clemētia exerceri puto **S;**  
nunc debis differi p̄siliū non ē.



est igne purgatorio. sed differere. i. disputare de his poenis q̄ debent ant  
mab post mortem nunc nō est p̄siliū. ¶ Nota q̄ p̄ctm̄ quicq̄ est tale  
q̄ per ipsum habituat voluntas ad malū. cuiusmodi ē mortale p̄ctm̄. pec  
cantes ergo mortaliter. et in tali p̄ctō decedentes puniunt̄ eterna pena p̄  
mortem. Nā s̄m̄ beatus Grego. Ad magnā iusticiā iudicantis dei perti  
net ut nunq̄ careant supplicio q̄ nunq̄ carere volunt p̄ctō. Quicq̄ aut̄ pec  
catum ē tale q̄ p̄stat cum voluntate habitata ad bonū sicut est p̄ctm̄ ve  
niale. tale non punit̄ eternaliter post mortē. sed q̄ ad iusticiam dei p̄tinet  
ut nullum p̄ctm̄ maneat impunitū. ideo ō ut homo puniat̄ ad tempus p̄  
p̄ctō veniali. et q̄ p̄ talem p̄cēnā aīa purgatur ad receptionē p̄cēni p̄mij  
ideo illa p̄cēna d̄r p̄cēna purgatoria

**Ho** vero hactenus egimus. ut q̄ indig  
nissima tibi videbat̄ maloz p̄tās: eam  
nullam esse cognosceres. quosq̄ impu  
nitos q̄rebare videres nunq̄ improbi  
tatis suę carere supplicijs. Licētiā quā  
cito finiri p̄cabarīs: ne longā esse di  
sceres. infelicioꝝ fore si diuturnior:  
infelicissimaz vero si esset eterna. Post  
hec miseriores esse improbos. iniusta  
impunitate dimissos. q̄ iusta vltione  
punitos. Cui s̄m̄ p̄ns est: ut tum de  
mum grauioribz supplicijs vrgeantur  
cum impuniti esse credunt̄.

tiam ad malum si esset diuturnior et infelicissimā esse si esset eterna sicut  
in ista prosa ostensum ē. Post hec probatum ē eadem prosa improbos eē  
miseriores dimissos. i. relictos iniusta impunitate q̄ punitos iusta vltio  
ne. Cui sententię p̄sequens ē cum creduntur esse impuniti vrgeant̄ graui  
oribz supplicijs. ¶ Notandum circa p̄dicta cum d̄r illum esse misero  
rem q̄ peccat impune q̄ q̄ punitur pro p̄ctō. hoc est intelligendum de mi  
seria p̄ctis vitz vrbicq̄ ut sit p̄formis p̄paratio. Accipiedo em̄ miseriā  
p̄ctis vitz ex vna parte. et ex alia parte miseriam quę est post mortē eē de  
formis p̄paratio et extra p̄positum quia hic non loquitur de miseria quę  
est post mortem

¶ Dic phia poit que/  
dam epilogū supra di/  
ctoꝝ. secundo ont boe/  
tius opinionē vulgi eē  
p̄traria opinionē phie.  
ibi. Tum ego. Prīmo  
dicit. Ho egimus. i. per  
tractauimus hactenus  
.i. hucusq̄ ut p̄tās ma  
loꝝ quę tibi videbat̄ in  
dignissima nullaz eam  
eē cognosceres sicut oñ  
dimus in secunda pla.  
et illos malos quos tu  
querere impunitos  
tu nunq̄ videres care/  
re supplicijs suę impro  
bitatis sicut oñsum est  
tercia pla. et nos etiam  
egimus ut licētiā seu  
endi p̄ra bonos q̄ tu  
cito p̄cabarīs finiri di  
sceres iam nō eē longā  
et infelicioꝝ esse poten

**C**icero boetius ostendit opinionem vulgi esse contra opinionem philosophi. sed ostendit philosophia non esse sententium opinionem vulgari. sed ibi. Quid igitur. primo dicitur. Philosophia cum ego considero tuas inquisitiones. id est rationes puto nihil verius dici super illis. sed si reuertar ad iudicia vulgarium hominum supple aliter videtur. Quis ei est ille cui haec super illa dicta tua non modo. id est non tamen videantur non credenda sed et non audienda. dicitur philosophia. Ita est quod vulgares neque vult oculos rationis et intellectus assuetos. id est affuefactos tenebris passio-num attollere. id est erigere ad lucem perspicue veritatis suppleve re videtur iudicio recte rationis. Et sunt similes aures sed nocturnis et bubonibus quae intuitum id est visum non illuminant et dies cecidit. dum enim vulgares non intuentur ordinem rerum qui habet se ad modum lucis sed intuentur suos affectus id est desideria quae habent se ad modum tenebrarum. ipsi putant scelerem esse impunitatem scelerum id est malorum. vel licentiam supple sequendi contra bonos. quod tamen non est. Vide autem quid sanciat id est statuat aeterna lex. id est diuina providentia si reformaveris animam tuam melioribus. id est virtutibus nihil est tibi opus iudice exteriori deferente premium quod tu te ipse addidisti excellentioribus. et per omnia factus es deus. Si autem studium deflexeris ad peiora. id est vicia. ne pro non quaeris extra ultorem. id est vindicem. quod tunc detrusisti te in deteriora. et persequens factus es belua. Hoc declarat in similitudine. veluti si respicias hominum et

**B.** Tum ego. cum tuas inquisitiones considero: nihil dici verius puto. At si ad hominum iudicia reuertar. quis ille est cui haec non credenda modo. sed saltem audienda videantur? **P.** Ita est inquit illa. Nequeunt enim oculos tenebris assuetos ad lucem perspicue veritatis attollere. si milesque aures sunt. quae intuitus non illuminat: dies cecidit. Dum enim non rerum ordinem. sed suos intuent affectus vel licentiam. vel impunitatem scelesti putant esse felicem. Vide autem quid aeterna lex sanciat. Melioribus animam si reformaveris. nihil opus est iudice premium deferente. tu te ipse excellentioribus addidisti. Studium ad peiora deflexeris. extra ne quaeris ultorem. tu te ipse in deteriora detrusisti. veluti si vicibus sordidam humum. eademque respicias. cunctis extra cessantibus. ipsa cernendi ratione nunc sceno. nunc sideribus interesse videaris. **At vulgus ista non respicit**

coelum vicibz. i. vicissim. nūc coelum nūc terram. cūctis in pple iudicij ex  
tra cessantibz. tu ipsa sola rōne cernēdi videaris nūc interesse sego. i. tre.  
nūc sideribz. i. celo. Sic eodem mō cūctis extra cessantibz ipsa sola rōne  
opandi bñ vel male affeq ris pmiū vel supplicij diuina iusticia h ordinā  
te. sed vulgus ista nō respicit propter p̄dictam causam.

**¶** Nota qz natura visus requirit medium illuminatum. iō fm  
communem naturam visus noctuz 7 bubonis melius deberent videre i  
die q̄ in nocte. cuius tñ p̄trariū accidit eis. vel p̄pter debilitatem nasa  
lem visus sicut in noctuis. de qb̄ d̄r Isidorus qz orto splendore solis vi/  
sus noctuz hebetatur. vel p̄pter p̄suetudinē ad tenebras sicut credit esse  
de bubone. Num em̄ bubo habeat alias aues sibi inimicas iō de die i ca  
uernis latitat. 7 alijs aubz descendentibz p̄pter necitatez victus de nocte vo  
lat. **¶** Notāndum qz d̄r Cūde quid gerna lex sanciat d̄r bea<sup>o</sup> Au  
g<sup>o</sup>. in li. de libero arbitrio. Rex gerna est q̄ iustum est vt omnia sint or/  
dinata. 7 ideo fm ordiēm ei<sup>o</sup> nūq̄ iustus d̄stituitur p̄mijs nec malus  
supplicio.

**¶** Dic oīit p̄bia nō esse p̄sentientium op̄inōi vulgari dicens. **¶**  
Poeti quid igitur dicis nūquid debemus accedere p̄ p̄sentium his vul/  
garibz quos mōstrauimus similes esse bestijs. q. d. nō. 7 h̄ māfestat per

**Quid igitur? His ne accedam? q̄s belu  
is similes esse mōstrauim? Quid si q̄s  
amisso penit? visu. ip̄m et se habuisse  
obliuisceret intuitū. nihilq̄ sibi ad hu  
manā p̄fectiōem deesse arbitraret. nuz  
vidētes eadē cecos putarem?**

exemplum dicens. qd̄ di  
cis si quis homo amisso  
penitus visu obliuiscere  
retur etiam seipsum ha  
buisse visum 7 arbitra  
retur nihil deesse sibi ad  
p̄fōnem humanā. nun  
qd̄ hoīes vidētes. i. iudi  
cātes eadē cū ceco pura  
rem<sup>o</sup> cecos. q. d. imo  
supple s̄l̄r Si vulgārs  
diceret se recte iudicare

7 se nō esse beluas adhuc nō esset eis p̄sentientium. **¶** Notāndum qz  
vulgares 7 imperiti iudicāt tāq̄ lōge distātes a veritate qz iudicāt fm p̄  
cupiscentiam nō fm rei veritatem p̄pter qd̄ nō est astandum eorum iudi  
tio. vñ Seneca in de remedijs fortuitorum d̄r. Vale opinatur homiēs  
de te sed mali. mouere at si sapiētes h̄ loquerētur. nūc at malis displicere  
est laudari. Vale de te loquūtur. moueret si h̄ iudicio facerēt nūc at mor  
bo ignorātiē faciūt. Vale de te loquūtur qz bñ nesciūt loq̄.

**Māne illud qd̄e acq̄scent. qd̄ eque va  
lidis rōnū nitit firmamentz. infelicio/  
res eos esse q̄ faciant q̄s q̄ patiant iniu  
riā. **V. Vellēm inq̄s has ipsas audire****

**¶** Dic p̄bia pbat  
illos ēē misēriores q̄ fa/  
ciāt iniuriā q̄ q̄ patiū  
tur. sed ex h̄ p̄cludit qz  
iūria n̄ ē ipsius patiēti  
sz iiferēns. tercio inueh̄t

tra oratores. scda ibi  
Dinc igit. tertia ibi  
qui nunc. Primo dicit  
Quo vulgares si ac  
quiescet. i. recedet illud  
qd nitif eque validis fir  
mamentz rōnum. s. in/  
fœliciores esse eos q̄ fa  
ciunt iniuriā q̄ q̄ pati/  
unt. dr Boetius. velle  
audire has ipsas rōes.  
Tunc phia incēdit du  
os syllogismos ad pro/  
bandū intentū quoz p̄  
mus est. ois improbus  
est miser. sed ois dignus  
supplicio est improbus  
ergo ois dignus suppli  
cio est miser. 2 per p̄ns  
quanto dignior est sup  
plicio. tanto ē miserior.  
Secundus syllogismus  
quanto aliq̄s est digni  
or supplicio tanto ē mi  
serior. sed faciens iniuriā  
dignior est supplicio q̄  
iniuriā patiens. Primo innuit  
p̄mum syllogismū  
dicens. Nūquid negas oēm  
improbū esse dignū sup  
plicio. Boeti dr  
Minime ego. 2 phia. multipliciter  
liquet eos esse infœlices  
qui sunt improbi. Ita est  
dr Boetius. Igit dr phia.  
qui digni sunt supplicio  
nō dubitas eos esse miseros.  
dr Boetius. Conuenit inq̄  
supple p̄dictis Tunc innuit  
secundū syllogismū p̄  
modum interrogationis  
dicens. Si tu resideres  
cognitor. i. iudex causaz  
cui putares inferendū  
supplicium vel ei qui  
fecisset iniuriā. vel ei  
qui ptulisset iniuriā. dr  
Boetius. Non ambigo.  
i. non dubito quin ego  
satisfacerem passo iniuriā  
dolore. i. cū supplicio  
facientis iniuriā. Igit  
dicit phia illator iniurię  
videt tibi esse miserior  
q̄ acceptor iniurię dicit  
Boetius. 2 sequitur inq̄  
supple p̄dicta

**C** Notandum q̄ ad eādem  
p̄clusionē sic posset argui.  
Quicumq̄ operatur  
malū ex p̄posito magis  
peccat 2 miserior est q̄  
ipsum sustinēs sine p̄  
posito 2 voluntate. sed  
inferens iniuriā peccat  
ex p̄posito 2 ex voluntate  
sustinens at̄ sustinet  
tra voluntatem. ergo  
inferens iniuriā peior  
est t̄mi serior patiente  
iniuriā.

**H**ic phia p̄cludit ex  
dictis q̄ q̄libet iniuriā  
non ē miseria patientis  
sz inferētis dicēs. **H**ac  
b q̄ turpitudine suapte  
natura miseros

rōnes. **P**. **D**em inquit  
improbū num supplicio  
dignū negas? **B**. **M**inime.  
**P**. **I**nfelices vero esse q̄  
sunt improbi. multipliciter  
liquet. **B**. **I**ta inq̄. **P**.  
**Q**ui igit supplicio digni  
sunt. miseros esse non  
dubitas. **B**. **C**onuenit  
inq̄m **P**. **S**i igit cognitor  
ait. resideres. cui  
supplicium inferendū  
putares ei ne q̄ fecisset.  
an q̄ ptulisset iniuriā?  
**B**. **N**ec ā bigo inq̄  
quin p̄pesso satisfacerem  
dolore facientis. **P**. **M**isereor  
igit tibi i iurię illator  
q̄ acceptor eē videret. **B**.  
**C**onsequitur inq̄

faciat: apparet. illatā cui libet iniuriā  
nō accipientis s; iſerēt; esse miserā

tib; hoc ſez fundamēto q; turpitudō facit hominē miserō ſuapte natura  
id est ſua ppria natura. **E**x h; apparet iniuriā cui libet illatā nō esse miſe/  
riſam accipientis id est patiētis eam ſed inferētis.

**¶** Notādum q; ex lrā ſic p; argui. **T**urpitudō ppria naſa ſua ſcit  
hominē miſer; ſed turpitudō eſt in inferēte iniuriā ⁊ nō in patiēte. **I**n/  
ferens iniuriā eſt turpis ⁊ miſer. ⁊ p; p; iniuriā nō eſt miſeria patien/  
tis ſed etiam inferentis.

**P.** Atqui nūc ait p;tra faciūt oratores

**P**ro his enim qui graue quid acerbū  
q; ppeſſi ſunt. miſerationem iudicum  
excitare conātur. cum magis admittē  
tibus iuſtior miſeratio debeat. **Q**uos  
nō ab iratis ſed a ppicijs potius miſe/  
rātib; q; accuſatorib; ad iudiciū ve/  
luti egros ad medicū duci oportebat  
vt culpę morbos: ſupplicio reſecarent.

**Q**uo pacto deſenſoz; opera vel tota fri  
geret vel ſi prodeſſe hōib; mallet. in ac  
cuſationis habitum verteretur. **I**psi  
q; q; improbi ſi eis aliqua rimula ſtutē  
relictā faſeēt aſpicere: vicioz; q; ſordes  
penaz; cruciatib; ſe de piſoturos vide/  
rēt compensatione adipiſcendę pbita  
tis ne hos cruciatus eſſe ducerent. de  
fenſoz; q; operam repudiarent. ac ſe  
totos accuſatorib; iudicib; q; pmit //

igit de cā q; inferēs iū  
riā miſerior ē patiente  
⁊ ex alijs cauſis ea radi  
ce. i. fundamēto niten/  
te.

**¶** **H**ic pbia inue  
hiſ; p;tra oratores. ſcdo  
p;cludit ex dictis q; odi  
um nō h; locū apd ſa/  
piētēs ibi. **Q**uo ſit p;tra  
mo inuehiſ; p;tra orato  
res q; iducit iudices ad  
miſerādū patiēti iniuriā  
cū tñ potius miſerā  
dū ſit patiēti iniuriā  
**D**icit **¶** **E**t aratores. i.  
cauſidici q; officii ē p;  
ſuadere iudici. iſti faci/  
unt nūc p;trariū. q; ipſi  
conātur excitare miſera  
tioēm iudiciū. p; eis q; p;  
peſſi ſunt graue ⁊ acer/  
bū qd. cū magis iuſtior  
miſeratio debeat admittē  
tētib; i. faciētib; maluz;  
q; iuriātes oportebat  
duci ad iudiciū velut  
egros ad medicū.  
non ab iratis accuſato  
rib; ſed a ppicijs mi  
ſerantib; vt reſecarent  
morbos culpę ſupplici  
o. i. p;na. **Q**uo ſupple  
ordine pacto. ſi homi  
nes mouerentur miſe/  
ricordia erga facientes  
iniuriā. opera. i. dili  
gentia deſenſoz;. id eſt  
deſendere volentium

ipfos illa tota frigeret terent.

.i. cessaret vel si mallet

prodesse hoib; insuriantib; tunc defensio eoz pteret in habitu accusatio / nis. ita q; ille qui fuit defensor fieret accusator. Ipsi q; improbi si eis eet / fas respicere frutem relicta aliq; rimula. i. cognitione. ipsi viderent se de / posituros sordes vicioz cruciatib; poenaz ppenatione. i. ca adipsicende / probitatis. Nec ipsi dicerent. i. reputaret cruciatus sed ipsi repudiarent

.i. spernerent opam. i. diligentiam defensorz. z se totos pmitterent accu / satorib; z iudicib;. ¶ Notandū q; mia z miseratio est p̄tus fm quā / aliquis p̄patit aliene miserie. Cui ergo inest maior miseria ei debet ma / ior mia. sed declaratū est maiore esse miseriam inferentis iniuriā q̄s patien / tis. q; ad miserandum eis maxime debent induci iudices. e; p̄rarium faci / unt oratores. qz inducunt iudices ad miserandū patientib; iniuriam.

¶ Notanduz q; facientes iniuriam accusandi sunt nō ex ira sed ex com / passione z mia. vt poenali remedio morbo culpe eoz auferat. Sicut enīz / egris nō est insultandū sed potius p̄dolendū. sic z istis qui morbo vicioz / affecti sunt z potius sunt accusandi q̄s defendēdi vt poenali acerbitate co / rum malicia minuatur ¶ Itē si mali perpenderent sordes viciozum / et dignitates virtutū non reputarent cruciatus sed se accusatorib; z iudi / cibus voluntarie afferrent puniendos.

¶ Hic p̄hia ex dictis / concludit q; odiū nō hz / locū apud sapientes. et / dicit. Quo fit. i. ex di / ctis sequit vt apud sa / pientes nullus locus re / linq̄tur odio. Nam q̄s / odit bonos nisi stultus / malos vero odisse caret / rōne. i. irrōnabile est.

¶ Nā sicut languor ē mor / bus corpoz. ita viciuz / est morbo aiay. Cum / ergo egros corpore mi / nime iudicaretus di / gnos odio. sed poti' mi / seratione multo magis / non p̄sequēdi sunt odio

sed potius miserandi. quoz mentes viget improbitas id est malicia ex / istens atrocior id est crudelior omni languore corporali.

¶ Nota q; sapientes non debent odire malos. qz d̄t Seneca ad / Lucillum Hūc affectum sapientes habeant aduersus malos quē habz / medicus aduersus suos egros q; eos nō odio sed remedio studet p̄tracta / re q; nec reliq̄as egroz nec effusa dedignat intueri.

¶ Sequitur metz q̄rtum.

¶ Quo fit vt apud sapientes nullus / prorsus odio locus relinquāt. Nā bo / nos q̄s nisi stultissimus oderit. malos / p̄o odifferōne caret. Nā si vti corpm / lāguoz. ita viciositas q̄dā est q̄si morbo / animoz. cum egros corpe minime di / gnos odio. sed potius miseratiōe iudi / cemus. multo magis nō insequēdi sed / miserādi sunt. qz mētes. omni languo / re atrocior. viget improbitas.

**C** Hic incipit quartum metrum h' q'rti qd' d'z fallentiu' ab inuiceroze.  
Scdm d'z petametz siue elegiacu' in q' phia exclamat p'ra homies qui  
bellicis motib' ex odio semetipos ad morte' deducit dices. **Quid iuuat**

**Metrum q'rtu' libri quarti**

**Q**uid tantos iuuat excitare motus  
**At p'ria fatu' sollicitare manu**

**Si morte' petis p'pinquat ipsa**

**Spote' sua' volucris nec remorat eqs**

**Quos serpes leo tigris vsus aper**

**De'te petut. id e' se t'n ense petut**

**An distat q'z dissidetq'z mores.**

**Iniustas acies z fera bella mouet.**

**Alteriusq'z volunt perire telis!**

**Non e' iusta satis sequic'ie ro.**

**Vis apta' meritis vicem referre**

**Dilige iure bonos z miseresce malis**

**L**erte ista ro' sequic'ie no' est satis iusta. vis g' referre. i. reportare aptam vi-  
cem id est vicissitudinem meritis tam boni q'm mali dilige bonos z mise-  
resce malis. **P**otadu' q' d'z morte' no' retardare suos eqs p' equos  
moris intelligutur p'iales disp'ones periodi p' q's homo ad morte' ten-  
dit **Q**uilibet em' homo h'z certam z determinatam periodum sue vite. eo  
q' forme om' rez sunt in terminis id est in copib' celestib' p'ualiter vt  
p'z. ij. de generat'oe. **P**otadum q' phia hic no' excludit licentiam  
gerendi iustum bellum sed iniustum. q' d'z iniustas acies. bellum enim  
iustum p'ceditur. z to' gerit vt aliquis nitens contra iusticiam ad iusticia'  
reducatur.

**Prosa quinta libri quarti:**

**C** Jam que felicitas vel miseria  
est in p'p'is meritis vniuscuiusq'z mira-  
tur cur bonis mala. malis bona proue-  
niant.

.i. q' vtilitas e' excitare  
t'atos motus scz odij. z  
qd' iuuat sollicitare. i. so-  
licite exq'rere fatu' id est  
mortem p'pria manu.  
q. d. nulla e' vtilitas. est  
at ro' hec q'z si morte' pe-  
titis. i. desideratis siue  
vram siue alioz p'pinqt  
spote' sna. nec remorat  
.i. retardat volucres. i.  
veloces eqs **P**iraduz  
est etz q' hoies q's leo. p'  
pes. tigris vsus aper. de-  
te petut. i. inaudit q' q'de  
hoies petut. i. inaudit se  
ense vt se mutuo interfi-  
ciat **E**t q'rit phia. **N**u'  
qd' hoies mouet iniust/  
tas acies z fera bella. z  
volunt perire alterius  
telis. i. mutuo sagittis.  
to' q'z mores eoz distat  
z dissidet. i. discordant

**I**sta est q'nta p'  
sa h' q'rti. q'z boeti' p'us  
p'grebat bonis mala z  
malis bo'a p'ringere p'  
ter qd' etz ipurabat ista  
ru' fortunarum vices n'  
ex ordine diuine prou-  
dentis sed ex casu prou-

uenire. ideo phia sup h  
 consolaf Boetiu assi/  
 gnando cas qre bonis  
 mala z mal bona p  
 ganant. Et primo boeti/  
 exprimit suuz dolorem  
 in hoc q vices fortuna  
 rum vident puse z inoz  
 dinare disponi. scdo af  
 signat phia cam huius  
 a parentie. tercio ipsuz  
 consolatur assignando  
 causas pdictoz. Scda  
 ibi. Hec mix. tercia ibi  
 Ita est inquit. Primo  
 boetius pmitit qdam  
 Scdo exprimit cam sui  
 doloris ibi. Cum pfer  
 tim. Primo dt. Ego vi  
 deo. i. intelligo hinc. i.  
 ex dictis q felicitas sit  
 pstituta in meritis pbo

**H**ic ego video in qz que sit vel  
 felicitas vel miseria in ipsi s p  
 boz atqz improboz. meritis pstituta.  
 Sed in hac ipsa fortuna populari no  
 nihil boni mali ve inesse ppendo. Hec  
 qz em sapientum quisqz exul inops ig  
 nominiosusqz esse malit potius qz pol  
 lens opibz. hore reuerendus. potetia va  
 lid. in sua pmanes vrbz flozere. Sic  
 em clari testatiusqz sapiet tractat offi/  
 cium. cum in ptingetes plus. regetium  
 quodammodo btitudo transfundit

rū. i. dos fieri z q sit miseria pstituta in meritis improboz se z traforma  
 ri in beluas. sed ego perpendo. i. iudico non nihil. i. aliquid boni vel mali  
 esse in hac fortuna populari. i. prosperitate fortuita. Quod probat. Hec  
 em quisqz sapientum magis vult esse eul. inops ignominiosus. i. impa  
 nis potius qz pollens opibz. qz reuerendus honore. valid. potentia. z i  
 sua vrbz pmanens flozere. Sic em per hmoi bona fortunę officium sapi  
 entis tractat clarius z testatius. i. cum maiori testimonio qz talibz plus  
 credit cum btitudo regentiu diffundit. i. dilatat in plos ptingentes. i.  
 vicinos. **N**ota q in bonis fortunis est aliqd boni. qz per ipsa sa/  
 pientia z fama pcellunt alios. aptiores sunt ad regenda rempublicam qz  
 aptiores sunt ad subueniendu oppressis z ad depmendu malos ad pte/  
 gendu bonos. ad expugnandu inimicos. z ita sapienti q tractat negotiu  
 reipublicę necaria est potetia z diuitiaz abundantia. sz sapienti q vacat  
 ptemplationi diuitie sunt onerosę. qz nuna inde gerit sollicitudine.

**D**ic boetius exprimit  
 cam sui dolorz z admi/  
 rationis dicēs. Cū lex  
 z carcer z cetera tormē  
 ta legalium poenaz poti/  
 debeant perniciosus. i.  
 malis ciuibz. ppter qz  
 pstituta sunt. Ego v

**A**uz pfer tim carcer lex cetera qz legalium  
 tormēta poenaz. pniciosus potius ciui/  
 bz ppter quos etiam pstituta sunt debe  
 antur. **A**ur hec igitur versa vice mutē  
 f scelez qz supplicia bō spmāt pmiatū  
 tū mali rapiāt vehemēter ammiroz.



Queq; tā iniuste ꝑfusiois rō videat ex  
te scire desidero. Vinus etem mirarer  
si misceri oīa fortuitis casib; crederem.  
Nūc stuporē meū deꝑ rector exaggerat  
qui cū sepe bonis iocūda . malis aspa.  
ꝑtrag; bōis dura tribuat . malis opta  
ta ꝑcedat . nisi cā deꝑhēdat . qđ est qđ a  
fortuitis casib; differre videat .

derem omnia misceri fortuitis casib;. Nūc at deus rector oim exaggerat  
id est augmentat stuporem meū qđ deus cū sepe bōis iocūda malis aspera  
tribuat . ꝛ ecōtra . i . ꝑ ꝑtrariū bōis dura . malis optata ꝑcedat nisi deꝑhē  
datur . i . ꝑgnoscatur cā huius . qđ est qđ hoc videat differre a fortuitis ca  
sib; . q . d . nichil . ¶ Nota qđ tormēta legalia sicut carcer . mēbrorum  
mutilatio . flagellatio . ꝛ hmoi . sunt inuēta ꝑpter malos . ꝛ ista sepius vi  
dentur infligi bonis . malis eua dētib; . sup hoc admiratur Boetius . cum  
tū deus debeat punire malos ꝛ remunerare bonos . ꝛ nisi huius rō cog  
noscat quare hoc ꝑtingat nihil est qđ talia videātꝛ ꝑtingere a casu  
ꝛ a fortūa ꝛ nō subiacere regimini . puidētꝛ diuiniꝛ qđ absurdū est

¶ Hic ꝑhia assignat cām apparētꝛ ralis ꝑfusiois qz sic videt esse  
ꝑꝑter ignorātiā cause ꝛ dicit Nec mix si qđ credat ꝑsum ꝛ temerariū  
i . casuale in istis inferi  
ozib; ignorata rōne or  
dinis diuine puidentię  
sed ꝑuis tu ignores cāꝛ  
tate dispōnis diuine tū  
qm bonꝑ rector scz deꝑ  
tempat mūdū sua boni  
tate iō nō dubites cūc/  
ta recte fieri .

¶ Nec mix si qđ ordīs ignorata rōe:  
temerariū ꝑsumq; credat . Sz tu qđ  
uis cām tātę dispōnis ignores tū qm  
bonus mūdum rector temperat . recte  
fieri cūcta ne dubites

est cuius causa nescitur . pro tanto enim multi mirantur de eclipsi solis  
quia causam ignorant . ꝛ quia Boetius ignorabat causam huius con  
fusionis quare bonis mala ꝛ malis bona contingant . ideo hoc ammira  
batur ꝛ causa admirationis eius fuit ignorantia dispositionis . diuine  
prouidentię .

¶ Sequitur metꝛ qntū .

¶ Metꝛū qntū li qrti .

¶ Istud est  
metrum quintum huiꝑ  
quarti libri quod dicitur

cif alemanicū ab inuatiore. dactylicū a pede p̄ dominante. tetrametꝝ .i. quatuor pedū. hyy / catalecticū. i. abundās in vna syllaba In quo metro phia declarat q̄ modo ea quoz cause nō apparent vident mīra Sedo oīe quō cognita cā cessat ammiratio ibi. Nemo mirat flamina. Primo oīe q̄ p̄ter latentia causaz hoīes mirant. z includit de h̄ duo exempla. p̄mum ē de eo qd̄ accidit in stellis iuxta polū septentrionalem. qz ille stelle ceteris stellis remotioribus tardius mouent z t̄nve locius oriunt. Qui aut̄ ignorat cām huius illi

videt hoc mīz. **Uñ dr.** Si quis nescit sidera arcturi id est maioris vrsę la bi id est volui p̄pinqua summo cardine id est cardini. ponēdo ablatiuum pro datiuo casu cā metri. i. polo septentrionali ille stupebit. i. admirabitur legem alti etheris. i. firmamenti. **Cur bootes. i. stella tardus legat. i. per transeat plaustra. i. stellas plaustrī scz maioris vrsę. z mergat seras flammās equore. loquēs more poetico qui sequētes iudicium vulgi dicūt stellas mergi in mari qñ occidunt. z dr̄ bootes mergere seras flammās. i. lūi a sua tarda qz nunq̄ ea mergit. z est modus loquendi. Id quod nunq̄ fit tarde fit. cum tñ bootes explicet ortus nimis celeres. eo q̄ in p̄ncipio noctis nobis statim apparet. Secunduz exemplū est de eclipsi lunę. quam (nescientes causam) adeo aliqui admirātur q̄ putant eius eclipsim con / tingere per incantationē. z volētes auxiliari lunę z impedire ne audiat incantationem cōcutiant oīa vasa grea z sonora tpe eclipsis. vñ dicit in lr̄a **Corua plenę lunę palleant. qz incipiēte eclipsi luna incipit apparere cor miculata cornua infecta metis. i. terminis opacę noctis. i. vmbre terrę. Et phœbe. i. luna cōfusa priuatione luminis. detegat. i. apparere faciat astra minora que teperat. i. latere fecerat fulgenti ore. i. abundantia sui fulgoris. Tunc publicus error quo putatur luna incantari omouet gentes. z lassant. i. fatigant ēra. i. vasa grea vel campanas crebris pulsibus. **¶ Hora q̄ arcturus dr̄ ab arctos qd̄ est vrsā q̄ est quoddā signū iuxta polū septentrionalē qd̄ nos vulgariter plaustrū noīamus. z sic accipit beat⁹ Grego. sup̄ Job dicens. Arctur⁹ septem stellis maxime lucet sp̄ mouet z nunq̄ mergit. **¶ Horādū q̄ stelle circa polū arcticū motę sicut arctu********

**¶** Quis arcturi sidera nescit  
**¶** Propinq̄ summo cardine iabe  
**¶** Cur legat tardus plaustra bootes  
**¶** Mergatq̄ seras equore flammās  
**¶** Cum nimis celeres explicet ortus  
**¶** Regem stupebit etheris alti  
**¶** Palleant plenę cornua lunę  
**¶** Infecta metis noctis opacę  
**¶** Quęq̄ fulgenti teperat ore  
**¶** Confusa p̄bebe detegat astra.  
**¶** Omouet gentes publicus error.  
**¶** Lassantq̄ crebris pulsibus era

rus & alię stelle mouentur tardius alijs stellis remotiorib; a polo arctico. qz miõrem circulum suo motu describunt & stelle remotiores meiorum. vñ cū stelle remotiores in equali tpe ptrāseāt maiorē circulū in q̄ stelle p̄ in q̄ores miõrem qz ābo circūuoluūt semel in die uasali p̄z p̄ diffinitioem velocitatis & tarditatis qz stelle p̄ in q̄ores polo tardius mouentur & fmo tiores uelocius. Illud em̄ mouetur tarde qd̄ in equali tpe ptrāsit minus spacium. Et illud mouetur uelociter qd̄ in equali tpe ptrāsit maius spacium. ¶ Notādum qz luna recipit lumē suū a sole. si q̄ corpus opa cum inte rponitur impediēs ne lumē solis pueniat ad lunā uel in toto uel in pte. necē est lumen lune deficere uel in toto uel in pte. & hoc est lunam eclipsari.

¶ Hic oñt phia qz p̄gnita cā cessat admiratio dicēs. Nemo mirat̄ flamina cori talis uentū tundere. i. p̄cutere litus fremētī fluctu sez maris

**Nemo miratur flamina cori**

**Litus fremētī tūdere fluctu**

**Nec niuis duram frigore molem.**

**Feruēte ph̄bi soluiet estu**

**Hic em̄ causas cernere p̄mptū est**

**Illic latentes pectora turbāt**

**Lūcta qz rara prouehit etas**

**Stupetqz subit̄ mobile vulgus**

**Ledat inscit̄ nubilus error.**

**Lessent profecto mira uideri**

Exemplis latētes causę turbāt pectora supple p̄ admiratioem & mobile vulgus stupet. i. miratur subit̄. i. de subitaneis euentib;. & stupet cuncta q̄ p̄uehit. i. p̄ducit rara etas. i. q̄ raro ueniūt. sed si uis caflare admiratio nem nubilus error inscit̄. i. ignoratię cāz cedat. i. recedat & accedat notitia causaz profecto. i. p̄certo tūc cessant uideri mira q̄ plus stāte ignorantiā uidebātur mira. ¶ Nota qz sacerdotes in egypto p̄pter admirari inceper̄ philosophari. uiderēs em̄ eclipses solis & lunę & ignorātes causas mirabātur. cās eaz̄ inquirētes q̄b; inuētis habuerūt sciām eaz̄ eclipsium. eo qz scire est causam rei cognoscere. cognita ergo causa cognoscātes. & p̄ p̄ns cessat admiratio.

& h̄ d̄t pro tāto qz uēto flāte aqua maris cedit & ad litus resistēs repercutitur. nec est̄ aliquis miratur molem. i. magnitudiēm niuis frigore duram. i. congelatā soluiet. i. solui. Et hic est paragoge. i. additio sylle ad finē dictionis p̄pter necessitatem metri. q̄ p̄it̄ soluiet p̄ solui. feruente estu ph̄ebi. i. solis. Hic em̄. i. in istis exemplis p̄mptū est cernere cās q̄ re uētus impellit mare quare sol liquefacit niuem. sed illic id ē priori

¶ Prosa sexta libri q̄rti

**Narrat qd̄ sit inter prouidētiā dei &**

¶ Hic incipit sexta prosa huius q̄rti in q̄ phia consolando. Poetiū assignat causas p̄oiti  
r iij

coꝝ que vidēt mira in  
diuina gubernatione. p  
pter ignorātiā causę  
z primo Boetius petit  
sibi explicari istas cās.  
z phia tāgīt difficulta  
tē explicatōis eaz. scdo  
promittit se velle affig  
re cās. z tercio eas assi  
gnat. scda ibi. Sed qm̄  
tercia ibi. Dim gñatio  
Primo Boetius pce/  
dit qđ dictum est de ad  
miratione hoīm ppter  
ignorātiā causaz di/  
cens. Ita est inq̄. Tūc  
petit explicari causas  
admirationis eoz q̄ cō  
tingunt in diuina pui/  
dentia z dispōne dicens  
Phia cum euoluere  
.i. elucidare cās latentī  
um rez sit tui muneris  
.i. tue gratię z explicare  
rōnes velatas caligine  
.i. rōnes obscuras z dif  
ficiles. Quęo vt hinc  
.i. de ista difficultate di  
scernas. i. iudices z edif  
seras. i. disputes qm̄ h  
miraculum maxime me  
perturbat quare malis  
bonaz bonis mala eue  
niāt. z phia paulisp ar  
ridens Boetio inquit  
ad rem maximū oīm quęitu. i. ad maximam quęstionē vocas. i. incitas  
me cui vix quicq̄ exhausti satis est. i. ad quam exhauriendam z soluēdas  
vix aliquid sufficit. Talis nanq̄ est materia quam petis declarari. vt v/  
na dubitatione succisa. i. soluta. innumerabiles alię succrescant velut ca  
pita hydꝝ. quoz vno ablato tria succrescebāt. nec fuerit mod⁹. i. termin⁹  
dubitationū nisi quis eas coerceat viuacissimo igne. i. ardētī inuestigati  
one mētis. In hac em̄ materia q̄ri solet de prouidentię simplicitate. de se/  
rie facti. de repētinis casibz. de p̄destinatione dina. de libertate arbitrij. q̄  
oia q̄nti oneris. i. difficultatis sint ad determinādū tu ipse ppendis  
¶ Nota qđ sapiētis est scire oia vt pz ex prohēmio methaphis. z cū sci/  
re sit p̄ cām pmo posteriorz Sapiētis ē euoluere cās rez latētium. Jō di

inter id qđ a veteribz fatū appellabat

**I**Ta est inq̄. S; cum tui memi  
neris sit latētium rez cās enol  
uere. velatasq; caligine explicare rōes  
q̄so vt hinc decernas. z qm̄ hoc me mi  
raculū maxime pturbat. edisseras. ¶  
Tum illa paulisp arridēs. ad rem me ī  
quit oīm q̄situ maximā vocas cui vix  
exhausti quicq̄ satis sit. Talis nāz ma  
teria ē vt vna dubitatione succisa. inu  
merabiles alię velut h ydꝝ capita suc/  
crescant. nec vllus fuerit mod⁹. nisi q̄s  
eas viuacissimo mentis igne coerceat  
In hac em̄ de. prouidentię simplicitate.  
de fati serie. de repētinis casibz. de cog  
nitione ac p̄destinatione diuina. de ar  
bitrij libertate quęri solet. Quę quanti  
oneris sint ipse perpendis

cit. Boetius ad phiam. Qui muneris est euoluere cas.

**N**ota q̄ de phiam paulisp̄ sibi arrisisse. p̄ hoc phia inuit moze  
z habitū sapiētū q̄ audita simplicitate imperitorū arridēt eis z gratulā  
do q̄ ipsi cum auiditate sapiam querunt. **N**ota fm fabulas hydra  
fuit serpens in legrna plaude hās plura capita quo p̄yno succiso tria exere  
scebant. que cū Hercules sagittis interficere non posset gr̄co igne ipsuz  
consumpsit

**S**ed qm̄ hęc q̄z te nosse q̄dam medici  
ne tuę portio ē. quanq̄z angusto limite  
tpis septi. tū aliquid deliberare cona/  
bimur. **Q**si te musici carnis oblecta/  
mēta delectant. hanc opz paulisp̄ diffe  
ras voluptatē. dū nexas sibi ordine cō  
texo rōes. **S.** Et libet inq̄z. **P.** Tunc  
velut ab alio orsa p̄ncipio ita differuit

texo. i. formabo rōnes sibi nexas. i. iunctas ordine. d̄r Boetius. vt libet  
inq̄z. i. tibi placet tunc ipsa phia orsa. i. incipiens loquiverit ab alio prin  
cipio ita differuit. i. disputauit. **N**otādum per hoc q̄ d̄r. nos sep/  
ti angusto limite tpis inuit phia p̄ntem materiā adeo esse difficilē q̄ ro/  
tum tps p̄ntis vire (quod breue est) vix sufficit ad p̄dicta plenarie declarā  
da. **N**ota dicit phiam orsam fuisse ab alio p̄ncipio. nam illa que  
phia prius probauit deducunt ex hoc p̄ncipio q̄ deus est perfectū bonū  
z vltimus finis oim. que at nunc vult demonstrare deducitur ex hoc p̄n  
cipio q̄ deus est p̄ncipiū effectiuū omniū vt patebit.

**O**mnium generatio rez cunctus  
q̄z mutabilium naturaz progressus. z  
quicquid aliquo mouetur modo cau/  
sas ordinem. formas ex diuine mentis  
stabilitate sortitur. **H**ęc in suę simpli/  
citatatis arce p̄posita. multiplicem rebz  
gerendis in modū statuit. **Q**ui mod⁹  
cū in ipsa dīne intelligētīę puritate con

**H**ic phia p̄mittit vel  
le assignare cas dicens.  
**Q**m̄ hęc nosse te est q̄dā  
porcio. i. ps tuę medici  
ne quāq̄z sumus septi. i.  
conclusi. angusto. i. bre  
ui limite tpis. tū aliqd  
deliberare conabimur.  
sed si te delectant oble/  
ctamenta. i. suauitates  
musici carminis. i. me/  
tri. opz q̄ differas pau/  
lisper. i. modicum hęc  
voluptatem donec con

**H**ic phia p̄sequitur  
int̄rum volēs assigna  
re cas quare bonis ma  
la z malis bona contin  
gant. z p̄mo declarat q̄  
dam ad suam determi  
tionem necessaria. secū  
do ponit suā determi  
tionem. scđa ibi. **Q**ue  
so inq̄z. **P**rimo phia  
determinat de puidētia  
diuina z de fato. secun  
do oñdit que sint ea q̄  
fato disponunt. scđa da



ro inherēs rebz mobilibz dispō. p quā  
puidētia suis q̄qz necit ordinibz .

**P**rouidētia nāqz cūcta pariter q̄uis  
diuersa. q̄uis infinita p̄lectit̄. **F**atuz  
s̄o singula digerit ī motū. locz formis  
ac t̄pibz distributa. vthēct̄p̄alis ordīs  
explicatio. in diuine mētīs adunata p  
spectu puidētia sit. **E**adem s̄o aduna  
tio digesta atqz explicatu temporibus  
fatuz vocetur .

istas diffinitioēs ex p̄prietatibz vtriusqz intendens q̄ puidētia complec  
titur omnia simul. sed manifestum est q̄ omnia nūqz sunt simul nisi in  
mente diuina. ergo oportet q̄ puidētia sit rō existens in mente diuina .  
**F**atuz s̄o spectat vt ea quē fato subduntur distribuātur p̄ tempora  
z loca. ita q̄ ordo fatalis quandam successioēm temporalem importet.  
talis autem successio non est nisi in ipsis rebz mobilibz. quare oportet  
q̄ fatuz sit in rebz mobilibz. **U**n̄ dē in l̄rā. Prouidētia nāqz cūcta cō  
plectitur pariter q̄uis diuersa z infinita. **F**atuz s̄o diuidit singla di  
stributa in motu. locis. formis. t̄mporibz. ita scz vt hęc temporalis ex  
plicatio q̄ ad fatuz p̄tinet adunata in p̄spectu diuine mentis sit proui  
dentia. **E**adem s̄o adunatio diuisa z explicata temporibz q̄ successioēm  
importat vocetur fatuz . **N**ota q̄ qz p̄us dixit q̄ diffinitio rez faci  
endaz vt est in intellectu diuino d̄z puidētia. vt autem refert̄ ad res mo  
biles d̄z fatuz. Posset alicui videri q̄ fatuz z puidētia significarēt eā  
dem rem sub diuersis rōnibz. iō p̄p̄ia hoc excludēs oñt ea realiter distigui  
ponēs diffinitioēm vtriusqz . **N**ota q̄ p̄gnitio dei habet se ad  
res sicut p̄gnitio artificis ad artificia. sicut ergo omnia artificia sub  
dūtur ordini z rōni artis. sic necē est oñs res subdi rōni z ordini diuine  
puidētie. p̄pter qd̄ oñt q̄ puidētia est diuina rō q̄ cūcta disponit

**N**ota q̄ dispō q̄ ponit̄ in diffinitioē fati accipitur pro ordine.  
z d̄z ille ordo inherēs rebz mobilibz ad d̄zām ordinis q̄ est in ipsa rōne  
diuina quem iam vocamus puidētia. s̄m quem ordiēm puidētia d̄z  
uina annectit q̄qz suis ordinibz. scz vt illa eueniāt illo tempore. z alia ali  
o tempore. hęc prius. illa posterus .

**Q**ue licet diuersa sint. altez t̄m p̄det ex  
altero **O**rdo nāqz fatalis : ex puidētie

scz fatuz z puidētia  
diuinam liquebit. i. pa  
tebit esse diuersa si quis  
mētē p̄sperit . i. p̄side  
rauerit vtriusqz vim. i.  
naturam z eētiam. z dif  
finiēs puidētia d̄z **P**ro  
uidētia est ipsa diuina  
rō q̄ est in summo p̄nci  
pe oim rez p̄stituta. q̄  
scz rō cuncta disponit.  
**T**ūc diffiniēs fatū d̄z  
**F**atuz est dispō inhe  
rens rebz mobilibz. i. tē  
poralibz p̄ quā dispōez  
prouidētia necit q̄qz  
suis ordinibz .

**T**unc declarat  
istas diffinitioēs ex p̄prietatibz vtriusqz intendens q̄ puidētia complec  
titur omnia simul. sed manifestum est q̄ omnia nūqz sunt simul nisi in  
mente diuina. ergo oportet q̄ puidētia sit rō existens in mente diuina .  
**F**atuz s̄o spectat vt ea quē fato subduntur distribuātur p̄ tempora  
z loca. ita q̄ ordo fatalis quandam successioēm temporalem importet.  
talis autem successio non est nisi in ipsis rebz mobilibz. quare oportet  
q̄ fatuz sit in rebz mobilibz. **U**n̄ dē in l̄rā. Prouidētia nāqz cūcta cō  
plectitur pariter q̄uis diuersa z infinita. **F**atuz s̄o diuidit singla di  
stributa in motu. locis. formis. t̄mporibz. ita scz vt hęc temporalis ex  
plicatio q̄ ad fatuz p̄tinet adunata in p̄spectu diuine mentis sit proui  
dentia. **E**adem s̄o adunatio diuisa z explicata temporibz q̄ successioēm  
importat vocetur fatuz . **N**ota q̄ qz p̄us dixit q̄ diffinitio rez faci  
endaz vt est in intellectu diuino d̄z puidētia. vt autem refert̄ ad res mo  
biles d̄z fatuz. Posset alicui videri q̄ fatuz z puidētia significarēt eā  
dem rem sub diuersis rōnibz. iō p̄p̄ia hoc excludēs oñt ea realiter distigui  
ponēs diffinitioēm vtriusqz . **N**ota q̄ p̄gnitio dei habet se ad  
res sicut p̄gnitio artificis ad artificia. sicut ergo omnia artificia sub  
dūtur ordini z rōni artis. sic necē est oñs res subdi rōni z ordini diuine  
puidētie. p̄pter qd̄ oñt q̄ puidētia est diuina rō q̄ cūcta disponit

**H**ic oñt q̄ lz fa  
rū z puidētia differant  
tū vnū depēdet ex alio

dicēs. Quę licet sint di  
uerſa. tñ alterę depēdet  
ab altero. ſ. fatū tñ depen  
det ex puidētia. nā or do  
fatalis. pcedit ex ſimpli  
citate. puidētię ſicut de  
clarat in ſiſti dicēs. Si  
cut em̄ artifex puta edi  
ficatoꝝ formā faciendę  
rei ſicut domus mēte p  
cipiens. i. pſpicuens mo  
uet. i. pducit effectū ope  
ris. z qđ ſimpliciter et

ſentarię pſpexerat mēte. ſ. formā dom⁹ cū ſuis ptrib. ſimul ducit p tpa  
les ordines ſuuple ad effectū pmo fundamētum. poſtea parietes. vltimo  
tectū. Ita dñs puidētia ſua ſingulariter. i. ſimplr z ſtabilit̄ diſponit oīa  
faciēda. ſed fara. i. p fatū ea q̄ diſpoſuit tpaliter aminiſtrat. ¶ Nota q̄  
prouidentia diuina hz eſſe in pma cā. fatum ſo in rebz cauſatis. Itz pro  
uidētia diuina hz motū vnicū qz eſt in vno ſimplici. ſ. in mēte diuina. ſa  
nim at hz motū pluralitatis qz in pluribz cauſat̄ hz eſſe. Itz fatū depē  
det a puidētia diuina ſicut effect⁹ a ſua cā. ſz non econuerſo. Sicut em̄  
forma rei artificialis depēdet a forma pexñte in mente artificis. z non  
econuerſo. ſic fatū dependet a puidētia diuina non at econuerſo

¶ Hic ponit diuerſas  
opinionēs circa fatū z  
dī. Siue fatū exerceat̄  
quibusdā diuinis ſpiri  
tibus famulātibz diuinę  
prouidentię. ſiue exercea  
tur aīa ſiue tota natu  
ra inſeruiēte. ſiue exer  
ceat̄ motibz cozpoz e ce  
leſtiū. ſiue angelica ſtu  
te. ſiue dęmonū ſolertia  
ſiue aliquibz hoz vel o  
nibz. hoc eſt incertum.  
tñ iſtud eſt certū proui  
dentia diuinā eſſe imo  
bilē z ſimplicē forma z  
rez gerendaz. i. ſienda  
rū. Sed fatū eſſe mobi  
le nexū. i. diſpōnem z or  
dinez tpalē eoz q̄ dina  
ſimplicitas diſpoſuit ge  
rēda. i. pducenda

ſimplicitate pcedit. Sicut ei artifex fa  
ciēdę rei formā mente picipiens. mouet  
opis effectū z qđ ſimplr pntarięqz pro  
ſpexerat p tpaales ordines ducit: ita dñs  
puidētia qđē ſingulariter ſtabilit̄qz fa  
ciēda diſponit. Fato vero hęc ipſa quę  
diſpoſuit multipliciter ac tēporaliter  
adminiſtrat

¶ Sine igitur famulātibz q̄busdaz p  
uidētię diuinis ſpiritibus fatum exerceat̄  
ſeu aīa. ſeu tota inſeruiēte natura. ſeu  
cęleſtibz ſidēz motibz. ſeu angelica ſtu  
te. ſeu dęmonū varia ſolertia. ſeu aliq̄/  
bz hoz. ſeu omibz fatalis ſeries text̄. il  
lud certe manifeſtū eſt. immobilē ſim  
plicēqz gerendaz formā rez eſſe proui  
dentia. Fatū vero eoz q̄ diuina ſimpli  
citas gerēda diſpoſuit mobilē nexum  
atqz ordinem tpaalem



**¶** Notandum quod fatum est epialis dispositio rerum incertum ea que pissa sunt a deo ponuntur ad effectum mediatis causis secundis amministrantibus. de quibus causis diuerser fuerunt opinioes. quas Boetius tangit in libro. sed nullam earum affirmat. Nam de numero actuum quod dicebatur fatum exerceri mediatis diuinis spiritibus deo famularibus. Alij dicebant ipsum exerceri ab aia mundi na. sicut per latoci quod alij exponunt de aia humana. quod per ipsam tamquam per causam secundam exercetur actus liberi arbitrij que sub prouidentia cadunt. Alij dixerunt fatum exerceri tota natura inferuente intelligentes per totam naturam complexio nem omnium elementorum. Alij dicunt fatum exerceri motibus corporum celestium. sicut astrologi. Alij quod per variam solertiam demonum. et dicuntur demones in proposito spiritus habitantes circa humectam partem aeris secundum doctrinam quorundam plotonico rum que dicitur cacodemoes. id est malum scientes. Alij dicunt fatum exerceri anglica virtute. Ubi notandum quod in prima opinioe fatum dicitur exerceri mediatis spiritibus deo famularibus quod est intelligendum de spiritibus omnia diu sponens sed immobiliter permanentibus. quod autem dicitur in secunda opinioe fatum exer ceri virtute angelica intelligendum est de angelis siue spiritibus applicantibus se diuersis locis missis in ministerium. Angelus enim nuncius interpretatur. et est no men officij non nature secundum beatum Gregorium.

**¶** Hic infert quendam delusioem circa fatum et prouidentiam. scdo declarat eam in exemplo ibi. Nam ut orbium **P**rimo dicitur. ex quo dicitur est fatum dependere a prouidentia diua. **¶** Duo fit. id est quod sequitur ut omnia que subsunt fato et prouidentie sunt subiecta. **¶** Qui etiam prouidentie ipsum fatum subiacet sed non eoduerso. quod quidam que locata sunt sub prouidentia supant seriem facti. sed ea que immediate per deum amittuntur sicut creatio rerum et gloria / **¶** tio creaturarum rationalium. ea que sunt propinqua prime diuinitati immo / bilita huc excedunt ordinem fatalis mutabilitatis. **¶** Notandum quod fa tum dependet a prouidentia sicut effectus a sua causa necesse est illa que dependet a fato e tiam a prouidentia dependere. non autem eoduerso. quod effectus non adequatur suae cause prouidentia autem ad diuinum intellectum spectat. fatum vero ad ea que in creaturis gerunt.

**¶** Nam ut orbium circa eundem cardinem sese **¶** Hic declarat illam delusio nem per exemplum omnis quod que / tentum. que est intimus. ad simplicitatem subiacet fato magis quodammodo. et quodam totaliter. **¶** tem medietatis accedit. ceteroquinque ex **¶** excedit fatum. scdo ex

dictis concludit habitum  
dinem fati ad prouidē  
tiam per quādam sūtia  
ibi. Igitur vti est. **P**ri  
mo. Nam sicut  
orbium. i. circuloꝝ verten  
tium. i. mouentium se  
circa eundem cardinez  
.i. axem. ille qui est vici  
nior. i. proximior axi ac  
cedit ad simplicitatem  
mediocritatis. i. axisyl  
centri. qz tardiori mo  
tu mouet. z ideo magis  
accedit ad immobilita  
tē axis. z iste circuloꝝ re  
spectu exterioris hꝝ se  
ad modū ceteri circa qd  
exterior p̄satur. vñ sub  
dit qd est veluti quidam  
cardo. i. centꝝ ceteroꝝ  
orbium extra locatoꝝ.  
circa queꝝ p̄santur. **S**i  
cut mediolus in rota ad  
heret axi. z est sicut car  
do quidā circa queꝝ vol

uunt centri z radij. **E**t imus vero. i. vltimus orbis exterior rotatus. i. mo  
tus maiori ambitu. tanto explicat amplioribus spacijs. quanto discedit a  
media indiuiduitate puncti. i. centri. **S**i qd vero illi medio se p̄nectat il  
lud colligit in simplicitate. i. immutabilitate axis. z cessat diffundi z dif  
fluere p̄ magnū spaciū. **S**icut illud quod longius a p̄ma mente discedit  
sicut creature corruptibiles maioribus nexibus fati implicant. z tanto ma  
gis aliqd est liberz a fato q̄nto vicinius petit. i. accedit illū cardinem rez  
sez deum. qd si firmitati sup̄ne mentis adhererit sup̄greditur necitate fa  
ti. **C** Notandum q̄nto magis entia sunt p̄p̄inqua primo causato mi  
nus sunt mirabilia. qd declarat p̄p̄ia exemplo diuersoꝝ circuloꝝ ab eo  
dem centro ductoꝝ in quibus circulus remotior a centro est maior z velo  
cius mouet qz maius spaciū p̄transit in equali tpe. **Q**ui at est vicinior cē  
tro minor ē z tardius mouet minus spaciū p̄transendo. circuli vero me  
dij medio mō se h̄nt. z est optima p̄paratio centri circuli ad creatorē. **S**i  
cut em̄ centꝝ est indiuisibile z ab ipso possent plures circuli p̄cedere. **I**ta  
creator vnus z indiuisibilis exis infinita creat z gubernat

**C** **H**ic p̄p̄ia p̄cludit  
habitudinē fati ad pro  
uidenciā diuā p̄ q̄dam

tra locatoꝝ veluti cardo quidam circa  
queꝝ versent. existit. **E**t imus vero ma  
iori ambitu rotatus. q̄nto a puncti me  
dia indiui duitate discedit: tanto am  
plioribus spacijs explicat. **S**ignificat ve  
ro illi se medio p̄nectat z societ. in sim  
plicitate cogitur. diffundi qz ac diffloe  
re cessat. **S**imili rōne quod longius a  
prima mente discedit: maioribus fati ne  
xibus implicat. **A**c tanto aliquid fato  
liberz est. quanto illū rez cardinem vi  
cinus petit. **Q**uod si superne mentis  
h̄serit firmitati: motu carens fati quo  
qz supergreditur necessitatem.

**I**gitur vti est ad intellectū rōcinatio. ad  
id qd ē: id qd gignit. ad p̄ternitatem tē

p<sup>o</sup>. ad pūctū mediū circul<sup>o</sup>. ita ē fati se-  
ries mobilis. ad puidētīę stabilem sim-  
plicitatem.

¶ **U**bi sciēdum q̄ illud qd̄ intellect<sup>o</sup> simplici p̄itate intelligit rō-  
cinatio p̄ modū discursus ⁊ successime apprehēdit. Etiam fatū se h̄z ad  
prouidētā sicut illud qd̄ gignit h̄z se ad illud qd̄ est. **U**bi sciēdum q̄ illd̄  
qd̄ gignit est in quadā fluxibilitate ⁊ motu. qd̄ p̄o actu est genitū. est in  
quadā p̄manētia. Etia h̄z se fatū ad puidētā sicut tps ad eternitatem.

¶ **U**bi sciēdum q̄ in tpe est successio p̄tū tps p̄ntis. p̄eriti ⁊ fu-  
turi. eternitas aut̄ est sine successiōe tota simul ex̄ns. It̄ fatū h̄z se ad pro-  
uidētiam sicut circulus ad mediū p̄ctum. **U**bi sciēdum q̄ circulus di-  
stenditur ⁊ p̄ pres diuiditur mobilis ex̄ns. pūctū aut̄ est immobile ⁊ indi-  
uisibile qz ex̄ p̄mo euclidis pūctū est cuius ps nō est.

¶ **H**ic p̄h̄ia oñt q̄ s̄t illa q̄ fatō disponūtur. sc̄do p̄cludit q̄ illa q̄

**R**a series celū ac sidera mouet. elemen-  
ta in se inuicem temperat ⁊ alterna cō-  
mutatiōe transformat. **R**adē nascētia  
occidētia q̄ omnia p̄ similes fctū se-  
minūq̄ renouat progressus. **H**ec act<sup>o</sup>  
etiā fortunāq̄ hoīm indissolubili cau-  
saz p̄nexionē p̄stringit. q̄ cū ab imobil<sup>o</sup>  
puidētīę pficiscātur exordijs: ipās q̄q̄  
imutabiles esse necē est. **I**ta em̄ res op-  
tīe regū si manēs in diuina mēte simpli-  
citas indeclābile cāz ordiēm promat.

**H**ic vero ordo. res mutabiles ⁊ alio //  
quin temere fluituras. p̄pria icōmuta //  
bilitate coerceat.

mutabiles. **I**ta em̄ res optīe gerūtur. i. regū si simplicitas manēs in di-  
uina mēte promat. i. explicet indeclābile. i. imutabile ordiēm cāz. **H**ic aut̄  
ordo diuīę puidētīę coerceat p̄pria imutabilitate res mutabiles ⁊ alio q̄n  
temere. i. casualiter fluituras. ¶ **N**ota q̄ fatū p̄siderat dupliciter.

similia ⁊ d̄t. **S**eries fati ita est. i. ita se h̄t ad stabilitatē simplicitez di-  
uīę puidētīę. sicut rōci-  
natio se h̄z ad intellectū

intellectui p̄fusa vidēt  
in diuina gubernatiōe  
sunt rōnabiliter ordiā-  
ta. ibi. **Q**uo fit. **P**ro-  
dicat. **E**a series fati de  
qua dictū ē mouet cō-  
lum ⁊ sidera. temperat  
elementa in se inuicem  
ne totaliter se corrupāt  
⁊ trāformat ipsa alter-  
na p̄mutatione ita q̄ ex  
aqua fiat aer ⁊ econuer-  
so. ⁊ eadē series fati re-  
nouat omnia nascētia ⁊  
occidētia. i. moriētia p̄  
siles p̄gressus fctū q̄  
ad animalia. ⁊ seminū  
quo ad vegetabilia. ⁊ fa-  
tū et̄ p̄stringit indisso-  
lubili p̄nexionē cāz act<sup>o</sup>  
.i. opatiōis ⁊ fortunās  
hoīm q̄ om̄s res cū p̄-  
ficiscātur. i. procedant  
ab exordijs diuīę pui-  
dētīę necē est eas eē im-

uno modo ut est in causis secundis quod ordo et dispositio dicitur fatum est mobile et res facta subiacentes sunt mobiles. Alio modo considerat fatum secundum quod dependet a prouidentia diuina quod omnino immobilis est. et sic fatum sortitur immobilitatem. et sic etiam res fatales ut sic secundum substantiam sunt immobiles. ¶ Hora quod si aliquis posset declinare ab ordine, prouidentia tunc, prouidentia diuina deficeret a suo defectu et hoc redundaret in impotentiam regeris. Et si dicitur si oia subiaceret, prouidentia diuina ergo oia eueniunt ex necessitate. Dicendum quod non quod deus prouidet res sicut sunt future, quodam prouidet necario euenire et quodam contingenter. Et de hoc videbitur magis in quinto huius

¶ Sic phia ostendit quod ea que apparent in rebus prouidentia in diuina gubernatione sunt ordinata dicens. Quo fit, id est ex hoc quod diuina prouidentia inuitabile ordine rebus constituit, sequitur ut estis nobis minime valentibus considerare hunc ordinem rebus videantur non bis oia prouidentia et perturbata. nihilominus tamen modus suus, id est ordo proprius diuine prouidentie disponit cuncta dirigens ea ad bonum. nihil est quod cum mali fiat nec etiam ab ipsis improbis que bonum querentes prauus error auertit ut prius demeratum est nedum, id est multo minus ordo fatalis proficiscens de cardine summi boni, id est ab ipso deo deflectit a suo exordio, id est a deo que est finis et principium omnium. ¶ Notandum quod de malos nihil facere cum mali cuius oppositum primum, multi ei mali seipsum intermunt. Dicendum quod nullus operator respiciens ad malum quod oia appetunt. Si autem quis malum operatur hoc contingit sub phantasia mali. Nam aliquis in magis anxietate eris est imitatio esse bonum fugere anxietatem, et nihil aliud ipse considerans sequitur hanc estimationem seipsum interficiens, et talis prius se bono ducit fantasia boni quod pro tunc putat bonum esse effugere anxietatem priuatione vite

¶ Sic phia soluit questionem quare bona malis et mala bonis contingant, et primo ostendit hoc in generali, secundo magis in speciali ibi. Sed si aliquis primo alligit eam predictam accidentis, ex defectu suo iudicio hoc

Quo fit ut tamen si nobis hunc ordinem minime considerare valentibus, prouidentia oia perturbata que videantur, nihilominus tamen suum modum ad bonum dirigens cuncta disponat. Nihil est enim quod mali cum nec ab ipsis quod est improbis fiat, quos (ut vberissime demeratum est) bonum querentes prauus error auertit, nedum ordo de summo boni cardine proficiscens a suo quoque deflectat exordio

Quare vero in quibus prout vlla iniquitas esse prouidentia: que ut bonis tum aduersa tum ipsa malis etiam tamen operata, tum odiosa contingant? An inquit ea mentis integritate homines degunt ut que probos in improbos ve

cēſuerint. eos quoq; vti exiſtimāt eſſe  
necē ſit. **Atq;** in hoc hoīm iudicia de //  
pugnāt. vt q̄s alij p̄mio. alij ſupplicio.  
dignos arbitrātur. **S;** pcedamus vt  
aliq̄s poſſit bonos malosq; diſcernere  
**H**um igitur poterit intueri illā itimā  
temperiem (velut in corporib; dici ſo //  
let) animozum.

cū ſemp malis deberēt odioſa euenire. **Dicit p̄hia.** **N**ūquid homiēs de //  
gñt. i. viuūt ea integritate. i. integro iudicio mēns vt necē ſit eos eſſe pro  
bos vel impbos q̄s ipſi cēſuerint. i. iudicauerint eſſe tales. **Atq;** p certo  
in hoc depugnant. i. p̄trariātur iudicia hoīm. vt q̄s alij p̄mio alij arbi //  
trētur dignos ſupplicio. **Sed pceda?** vt aliq̄s poſſit diſcernere iſt hōs z  
malos. **Nūqd** ipſe poterit intueri illam intima temperiem. i. interiorē  
p̄ditionem z qualitatem animoz. veluti ſolet dici in corporib;. q. d. ego lo //  
quor de animis ſim q̄ homiēs p̄lucuerūt loq̄ de corporib;.

**¶** Nota q̄ ppter defectuoſum iudiciū p̄tingit q̄ iudicant eos eſſe  
bonos q̄ mali ſunt. z cōuerſo. **S**i ergo indicāt malos eſſe bonos. z ſi illis  
eueniāt mala. putāt bonis euenire mala. z ſi bonis q̄s indicāt malos eue  
niāt bona. putāt malis euenire bōa. **Et** iō et; ſepe putāt bonos deprimi  
cum mali dep̄mūtur iudicātes malos eſſe bonos. z putant malos extollī  
cū bōi extollūtur. qz iudicāt bonos eſſe malos

**N**ō em̄ diſſimile ē miraculū neſcienti  
cur ſanis corpib; his q̄dē dulcia ill' ſo  
amara pueniāt. **Lur** egri et; q̄dā leui //  
bus. q̄dam ſo acrib; adiuuātur. **At** h  
medicus qui ſanitatatis ipſius atq; egri  
tudinis modum t̄pamentumq; diſino //  
cit. minime mirat̄. **Quid** ſo aliud aīoz  
ſalus videt̄ ē q̄ p̄bitas. **Quid** egri tu

minū. ſcdo ex p̄trario  
iudicio dei z hoīm. ibi.  
**Nā** vt pauca. p̄mo ſcit  
q̄d dictū eſt. ſcdo decla  
rat p̄ ſe ſile. ibi. **Nō** em̄  
diſſimile **P̄rio** dē. o bo  
eti tu inq̄s q̄ p̄t eſſe vl  
la iniq̄oz confuſio q̄s vt  
bōis aliq̄n p̄ſpa aliq̄n  
aduērſa eueniāt cū ſem  
p̄ bonis deberēt p̄ſpe  
ra euenire. z malis per  
p̄trariū aliq̄n p̄tingūt  
op̄rata. aliq̄n odioſa.

**¶** **Dicit p̄hia.** **N**ūquid homiēs de //  
gñt. i. viuūt ea integritate. i. integro iudicio mēns vt necē ſit eos eſſe pro  
bos vel impbos q̄s ipſi cēſuerint. i. iudicauerint eſſe tales. **Atq;** p certo  
in hoc depugnant. i. p̄trariātur iudicia hoīm. vt q̄s alij p̄mio alij arbi //  
trētur dignos ſupplicio. **Sed pceda?** vt aliq̄s poſſit diſcernere iſt hōs z  
malos. **Nūqd** ipſe poterit intueri illam intima temperiem. i. interiorē  
p̄ditionem z qualitatem animoz. veluti ſolet dici in corporib;. q. d. ego lo //  
quor de animis ſim q̄ homiēs p̄lucuerūt loq̄ de corporib;.

**¶** Nota q̄ ppter defectuoſum iudiciū p̄tingit q̄ iudicant eos eſſe  
bonos q̄ mali ſunt. z cōuerſo. **S**i ergo indicāt malos eſſe bonos. z ſi illis  
eueniāt mala. putāt bonis euenire mala. z ſi bonis q̄s indicāt malos eue  
niāt bona. putāt malis euenire bōa. **Et** iō et; ſepe putāt bonos deprimi  
cum mali dep̄mūtur iudicātes malos eſſe bonos. z putant malos extollī  
cū bōi extollūtur. qz iudicāt bonos eſſe malos

**¶** **Dicit p̄hia** decla  
rat ſe p̄ ſimile dicens.  
**I**ſtud miraculum non  
eſt diſſimile imo valde  
ſimile ad p̄poſitum. **N**e  
ſcienti alicui cur ſanis  
corpib; his pueniant  
dulcia his amara. et;  
am neſcienti alicui cur  
q̄dam egri adiuuantur  
leuib; q̄dam acerbis. **l**i  
cet hoc videatur miruz  
neſcienti. tamen medi //  
c' de h' n' mirat̄ q̄ p̄ſcit  
modū z t̄pamētū ſani //  
tatis z egritudinis. ſic

filii licet hō ignoret. qđ  
pueniat bonis z malis  
en̄ deus qui ē scrutator  
cordiū ista cognoscit vi  
dens qđ bonis aliqñ pue  
niunt aduersa. malis qñ  
qđ prospera. ideo sic eis  
distribuit. z h̄ est quod  
subdit applicādo silitu  
dinē ad aīz dicēs. qđ ei  
aliud iudicat esse salus  
aiōz qđ probitas. qđ a  
liud est egritudo aiōz qđ  
viciū. z quis alius ser  
uator ē bonoz z depul

for maloz qđ deus rector z medicator mētium. Qui cum respicit ex alta  
specula prouidētē. ipse cognoscit quid vnicuiqđ pueniat. z qđ agnouit cō  
uenire hoc accōmodat. hinc. i. ex hoc quod dictū est sit insigne mira culū z  
ordinis fatalis. i. sit illud qđ admirātur hoies in ordine fatali cum a deo  
illud gerit. i. sit qđ ignorantes stupeāt. i. admirant. ¶ Nota qđ est bo /  
na pparatio sanitatis z egritudinis corporalis ad medicū z probitatis z  
viciū aiōz ad deū. sicut em̄ medicus cognoscēs cās sanitatis z egritudinis  
scit quid pueniat sano z egro alijs ignorātibz z mirantibz. sic de? pigno /  
scens q̄litate aiōz scit qđ bonis pueniat z quid malis. z vnicuiqđ sibi  
pueniens tribuit. qñqđ malis prospera bonis aduersa. de qđ stupēt igno /  
rantes. ¶ Nota qđ specula s̄ locus altus aptus ad circūspiciēdum. z  
qđ deus per prouidētiam oīa circūspicit. ideo similitudinariē ipsa. p̄sden  
tia s̄ specula. ¶ Nota qđ qđ hoies ignorant qđ sunt boni vel mali. ig  
norāt etiam qđ vnicuiqđ pueniat. ideo aliqđ creduntur puenire bonis qđ n̄  
fm̄ iudiciū dei eis non pueniunt. z ideo hoies mirant qđ deus eis nō ac  
tribuat qđ vident eis attribuēda. ¶ Do s̄r phia ex dictis ptingit hoc mira  
culū qđ ignorantes stupent qđ fiunt a deo sciente.

¶ Sic phia ont qđ bo  
nis malaz bona malis  
p̄tingunt ex p̄trario iu  
dicio deit̄ hoim̄ dicens  
Et ego pauca p̄strin /  
gam qđ humana rō va  
let accipere de diuina p  
funditate. illō supple de  
clarabo. ¶ Boeti de  
hoc supple hoie quem  
tu putas eē iustissimū z  
seruatissimūz equi. i. eq

do qđ vicia? Quis at̄ alius vel seruatoz  
bonoz vel maloz d̄ pulsoz. qđ rector ac  
medicatoz mentiū de? Qui cū ex alta  
prouidētē specula respicit. qđ vnicui /  
qđ pueniat agnoscit. Et qđ puenire no  
uit. accōmodat. Hinc iā sit illud fata /  
lis ordinis insigne miraculū. cū a sciē  
te gerit. qđ stupeant ignorātes

¶ Nam vt pauca qđ rō valet huāna de di  
uina p̄funditate p̄stringā. De hoc quē  
tu iustissimū z equi seruatissimū putas  
oīa sciēti. p̄uidētē diuersū videt. Et vi  
ctricē qđdem cām dijs victā verō catho  
ni placuisse: familiaris n̄r Lucanus

admonuit. **H**ic igitur quicquid citra spem vi  
deas geri. rebus quidem rectus ordo est. opor-  
tione pro tuę pueris profusio.

inter Pompeyem et Iulium cesarem cum quereretur ab eo cuius causa esset iustior  
dixit. victrix causa diis placuit. sed victa Cato. unde de victricem causam scilicet  
Iulij cesaris placuisse diis. victam pro causa scilicet Pompei placuisse Cato ad-  
monuit. Lucanus noster familiaris. Ex quo concludit. Ea que contra spem ho-  
minum veniunt esse profusioem in opinione hominum. non tamen in re. dicitur. quicquid igitur  
videas geri. id fieri vel euenire contra spem hominis causam ignoratis. id in rebus est  
rectus ordo sed opinione tuę est pueris profusio.

**N**ota **C**ato victicis propter suam sapientiam et prudentiam maxime  
auctoritatis fuerat in populo. Cum autem Iulius pugnaret contra Pompeium  
Cato iudicauit Pompeium esse iustum. et attribuit sibi causam victricem. Alij  
autem iudicabant Iulium esse iustum attribuentes sibi causam victricem. ex quo patet  
quod de eodem contrario modo iudicabant dii et homines sapientes qui Catoem  
sequebantur.

**H**ic philosophia assignat causas speciales que bonis et malis indifferenter  
eueniunt nunc pro parte nunc aduersa. sed excusat se de ampliori pertractatione  
hominum causa. sed ibi. Neque enim fas. Primo declarat intentionem suam de bonis  
sed de malis ibi. Nam

**S**ed sit aliquis ita bene moratus.  
ut de eo diuinum iudicium pariter humanum  
conspiciat. sed eam animi viribus infirmus.  
Qui si quod adueniat aduersum. desinet co-  
lere forsitan innocentiam. per quam non potuit re-  
tinere fortunam. Parcitur itaque sapiens dis-  
persatio ei: quae deteriozem facere possit  
aduersitas. ne cui non conuenit la-  
borare patiatur.

id est quod. Pro assignat causas  
que aliquibus bonis non eueniunt  
ut mala. sed que aliquibus  
eis contingant mala. ibi. A-  
liis mixta. primo omnium  
re bonis non contingant mala  
sed que contingant eis quoniam  
est bona ibi. Sit autem. Pro  
assignat duas causas que  
bonis non eueniant mala.  
scilicet ibi. Est aliter. Pro  
causa est infirmitas animi  
alicuius boni cui si adue-  
niret aduersitas ipse de-  
terieret unde dicitur in libro.

**S**it ita bene morigeratus quod diuinum et humanum iudicium conspiciat de eo. forsitan ipse est  
infirmiter viribus aut non potest resistere aduersitatibus. Qui si adueniat quod id est aliter  
quod aduersum forsitan desineret colere innocentiam. id est exercere prudentiam per quam non  
potuit retinere fortunam. quod imputabit sue innotetie quod per spiritus sua recessit  
quae admodum legitur de Job cui vxor sua improbabat dicens. Adhuc per  
manens in simplicitate tua benedicere deo et morere. patitur itaque sapiens dispersa-  
tio. id est. prudentia dei quae aduersitas possit facere deteriozem ne patiat eum la-

laborare aduersitate cui nō pueniat. **¶** Nota q̄ quidā boni sunt ita imbecilles ai q̄ ex modica t̄tatione aduersitatē murarent. qđ videns de⁹ parat ipsi ne eos aduersitate deiciat. **¶** In **¶** Apostolus. **¶** Fidelis deus qui nō patitur vos t̄tari ultra id quod potestis.

**¶** **H**ic assignat aliam cām q̄re q̄busdā bonis n̄ adueniāt mala dicēs **¶** Est ali⁹ hō absolut⁹. i. p̄fectus cunctis p̄tutib⁹ b⁹ ⁊ sc̄is ⁊ proxim⁹ deo hunc hoīem cōtingi. i. tangi aliquib⁹ aduers⁹ prouidentia diuina iudicat nefas. adeo. i. int̄m vt nec sinat ipsum agitari morbis corporeis qđ p̄firmat auctoritate cuiusdam p̄hi dicēs Nam vt ait qđam p̄hs excellentior me. cuius auctoritatem ponit in greco quē tm̄ sonat in latino. **¶** Corpus v̄ri sacri edificat / uerūt p̄tutes supple p̄seruando ipsum ab aduersis **¶** Porādū q̄ scđa cā quare aliquib⁹ nō adueniūt aduersa ē excellēs sc̄itas ipsoꝝ. sicut ei de⁹ excellētē malos non tm̄ punit in futuro. s̄ etiam in p̄nti sic aliq̄s excellenter bonos non tm̄ p̄miat in futuro s̄ etiam in p̄nti ab aduersitate custodit. **¶** Nota quare p̄hia dicat Quidā excellentior me ducit. cū nullus sit excellentior p̄hia. **¶** Dicendum q̄ lrā sic debet exponi. Nam qđam p̄his excellentior alijs philosophis me. i. per p̄hiam dixit. v̄ri sancti corp⁹ edificauerunt. zc̄.

**¶** **H**ic ost̄ quare bōis sepe p̄tingāt bona dicēs **¶** Sit at. i. p̄tingit sepe vt summa rez regenda. i. principatus regēdi res deferaf. i. cedat probis non tm̄ p̄pter utilitates bonoꝝ hoīm. sed vt im probitas exuberans. i. abundans maloꝝ retū datur. i. p̄p̄cat vel rep̄matur. **¶** Tunc assignat cām quare bonis aliqñ contingāt mala dicens **¶** Alijs. i. bonis d̄s distribuit qđaz mixta. i. nūc bona nūr mala pro q̄li

**¶** Est alius cunctis p̄tutib⁹ absolut⁹ sanctusq̄ ac deo proxim⁹. hunc p̄tingi q̄ buslibet aduersis nefas p̄uidencia iudicat. adeo vt ne corporeis quidē morbis agitari sinat. Nam vt qđam me q̄s excellentior ait. **¶** Viri sancti corp⁹ edificauerunt virtutes

**¶** Nam vt ait qđam p̄hs excellentior me. cuius auctoritatem ponit in greco quē tm̄ sonat in latino. **¶** Corpus v̄ri sacri edificat / uerūt p̄tutes supple p̄seruando ipsum ab aduersis **¶** Porādū q̄ scđa cā quare aliquib⁹ nō adueniūt aduersa ē excellēs sc̄itas ipsoꝝ. sicut ei de⁹ excellētē malos non tm̄ punit in futuro. s̄ etiam in p̄nti sic aliq̄s excellenter bonos non tm̄ p̄miat in futuro s̄ etiam in p̄nti ab aduersitate custodit. **¶** Nota quare p̄hia dicat Quidā excellentior me ducit. cū nullus sit excellentior p̄hia. **¶** Dicendum q̄ lrā sic debet exponi. Nam qđam p̄his excellentior alijs philosophis me. i. per p̄hiam dixit. v̄ri sancti corp⁹ edificauerunt. zc̄.

**¶** Sit at sepe vt i bonis summa rez regenda deferaf. vt exuberans retundat improbitas. **¶** Alijs mixta quēdā pro animoꝝ qualitate distribuit. **¶** Quosdā re mordet ne lōga felicitate luxurient **¶** Alios duris agitari. vt p̄tutes animi patientię vsu atq̄ exercitacōe p̄firmēt. **¶** Alij plus eq̄ metuunt qđ ferre p̄nt. **¶** Alij pl⁹ equo despiciunt qđ ferre non p̄nt **¶** Hos



in experimētum sui tristibꝫ ducit. **Nō**  
 nulli venerādū seculi nomē glōse p̄cio  
 mortis emerūt. **Quidā** supplicijꝫ inex/  
 pugnabiles exemplū ceteris p̄tulerūt  
 inuictā malis esse p̄tutē. **Quē** q̄ recte  
 atq; disposite z ex eoz bō q̄bꝫ accedere  
 vidētur: fiāt. nulla dubitatio ē

formidauit ingressum. **Indie** dicens. **Dñe** mitte me q̄ vis p̄ter ad indos.  
**Alij** plus eq̄ despiciūt qd̄ ferre nō p̄nt qz quasi p̄sumendo despiciunt  
 tentationes quas tamen ferre nō p̄nt vt sanctus Petrus q̄ dixit. **Et** si o  
 portuerit me mori tecū nō te negabo. q̄ ad r̄p̄atioēm z accusatioēm ācille  
 christū negauit. **Hos** vtrosq; deus ducit. i. temptat tristibꝫ. i. aduerſitati  
 bꝫ in experimētum sui. i. in recognitioēm sui vt sciāt qd̄ possint z qd̄ non  
 possint. z nōnulli. i. aliqui emerūt p̄cio mortis venerādum nomē seculi  
 sicut martires. **Quidam** inexpugnabiles supplicijꝫ p̄tulerūt ceteris exē/  
 plum p̄tutem esse inuictam a malis. q̄ oīa q̄ recte z disposite fiāt ex eoz.  
 bono q̄bꝫ accedere vidētur nulla est dubitatio.

**¶** **Notādum** q̄ qd̄am plus tūcēt q̄ tūcere deberēt aliquā aduer/  
 sitatem. de q̄bꝫ d̄r in psalmo. **Trepidauerūt** timore vbi nō erat timo z.  
**Talibꝫ** deus immittit aduerſitates q̄bꝫ resistūt vt p̄gnoscant se grā dei  
 posse resistere ei qd̄ tūcebāt. **Alij** āt p̄sumētes de p̄p̄ijs viribꝫ despiciūt  
 temptatioēs quasi potētes resistere eis. illis deus temptatioēs immittit  
 z p̄mittit eos succūbere vt p̄ficiāt q̄ fragilis sit huāna nata sine diuina  
 gratia.

**¶** **Hic** assignat cās quare malis q̄nq; bōa q̄nq; mala p̄tingant.

**Nā** illō q̄q; q̄ imp̄bis nūc tristia. nūc  
 optata pueniūt ex eisdē ducit̄ causis.  
 ac de tristibꝫ quidem nō mirat̄ q̄ eos  
 male meritos oīs existimāt. **Quorū**  
 q̄dem supplicia tum ceteros ab sceleri/  
 bꝫ deterrent. tum ipsos quibꝫ inuehun/  
 tur. emendant.

terroze retrahunt a sceleribus z ipsos malos emendant quibꝫ inuehūnt

tate animoz quosdam  
 em̄ bonos deus remoz  
 det aduerſitatis ne lux  
 uriet. i. supbiāt lōga fce  
 licitate. i. p̄sp̄itate. **Alij**/  
 os bonos patitur agita  
 ri. i. vexari duris. i. ad/  
 uerſitatibꝫ vt p̄tutes a  
 nūmī ipsoz p̄firmer vsu  
 z exercitatioē p̄ficiētē  
 vt p̄z in **Job**. **Alij** p̄/  
 equo metuūt qd̄ bñ fer  
 re p̄nt. sicut **Thomas**

**Et** p̄mo oñt quat̄ mal  
 p̄tūgūt mala. sed q̄re  
 bō ibi. **Leta** p̄o. **Primo**  
 d̄r. **Ex** eisdem caus̄ du  
 citur. i. probatur q̄ imp̄  
 bis nūc p̄ueniūt tri/  
 stia. nūc optata. sed de  
 tristibus q̄ malis eue/  
 niūt nemo miratur qz  
 oīs existimant eos. s.  
 malos esse meritos. id  
 est dignos malo quozū  
 malozum supplicia ce/  
 teros deterrent id est

supplicia. **C** Notanduz q̄ philosophia innuit tres cās quare mal' eue-  
niunt mala. Prima est qz oēs hoies estimant eos dignos malo. scda qz p  
supplicia malozuz alij malo retrahūtur. tertia causa est quia mali suppli-  
cijs emendantur.

**C** Hic assignat cās q̄  
re malis bona eueniāt  
Secdo soluit tacitā ob-  
iectionē. ibi. Nam vt p  
bis. Primo dicitur q̄ta fo-  
.i. prospera que mal' eue-  
niunt loquūtur. i. indi-  
cant bonis magnum ar-  
gumētū qd iudicare de-  
bent de hmoi felicitate  
quam sepe cernūt famu-  
lari improbis. hnt eniz  
probi ex h certissimum  
argumētum q̄ illa non  
est vera felicitas q̄ ma-  
lis aduenit s̄ flā dece-  
ptio. Tunc affligit p̄mā  
cām quare deus malis  
pcedit bona z prospera q̄  
qdem mali p prospera p̄-  
seruant a peioribz scde-  
ribz ne fiant fures l'ra-  
ptores. z dicit. In q̄ re q̄  
malis eueniūt prospera  
illud credo dispēfari. i.  
dispēsatione ordinari q̄  
forsitan natura alicui  
mali est tam p̄ceps ad  
malum z importuna vt  
inopia rei familiaris id  
id est paupertas possit  
eum exacerbare id est p̄-  
uocare ad scelera scz ad  
furtum vel ad rapinaz.  
cuius morbo diuina p̄-  
uidencia medetur remedio collatē pecunię. Tunc assignat secūdā cau-  
sam talem q̄ ideo malis eueniūt prospera. vt prosperitate emēdent vitam  
quali timentes ne ppter maliciam amittāt prosperitatem. Qñ dicitur hic. i.  
aliqs malus spectās. i. considerās p̄ciam suā fedatam pbis. i. maculatā  
vicijs. z ipse p̄parās secū fortunā. i. p̄sp̄ritatem suam forsitan p̄timefcit vt  
cnius rei scz p̄sp̄ritatis iucūdus est ei vsus. illi' fiat tristis amissio. vt dū

**C** Eta vero magnū bonis argumētū  
loquuntur Quid de hmoi felicitate de-  
beant iudicare quam famulari sepe im-  
probis cernant. In qua re illud etiam  
dispensari credo. q̄ est forsitan alicui  
p̄ceps atqz importuna natura. vt cū  
in scelera. potius exacerbare possit rei  
familiaris inopia. huius morbo: pro-  
uidencia collatē pecunię remedio me-  
detur. Hic fedatam probis p̄scientiā  
spectans. z secū fortunā suam p̄parās  
(forsitan pertimescit) ne cuius ei iucū-  
dus vsus est. sit tristis amissio. Qu-  
tabit igit mores. ac dū fortunā metuit  
amittere. neq̄ciam derelinq̄t. Alios in-  
cladem meritā p̄cipitauit indigne acta  
felicitas. Quibusdam p̄missum puni-  
endi ius. vt exercitium bonis z malis  
esset causa supplicij

meruit amittere fortunā derelinq̄ nequiciā. Tunc ponit terciā cām di.  
**A**lijs malis aduenit prosperitas vt icidāt i maiore miserā aduersitatis qz  
sicut dictum fuit. ij. li. p̄sa. iij. In oi aduersitate fortunę infelicissimū ge  
nus infortunij est fuisse felicē. vñ d̄t in lrā. qz felicitas indigne aucta. **A**  
lia lrā h̄z a cta. i. inducra alios malos p̄cipitat in meritā cladem. i. miserā  
**E**t addit qz quibusdā malis p̄missum ē. i. cessum ius puniēdi. i. p̄tās vt  
sint bonis cā exercitu in virtutibz z pacia. z malis sint cā sup̄plicij  
**N**ota qz felicitas q̄sdam p̄cipitat in cladem aduersitatis. vñ **S**ama  
rici. p̄mouz iustos fortuna volubiles vt q̄s **S**cādere p̄cipites fecit. ad ima  
roter **N**am grauiore ruit turris tumefacta ruina. **E**t graui⁹ pulsat alta  
cȳpsus humū **N**ota qz boni p̄ aduersitates in virtutibz z pacia ex  
ercerent. vñ idem pauper henricus. **A**spera ferre decet ma turāt aspera mē  
tem. **E**t bñ macura plenius vya sapit. **P**er nimios estus gelidas transi  
tur ad vndas. **S**icqz per oppositum dulcia querit homo

**H**ic soluit q̄ndā ob  
iectionē. sc̄do infert q̄n  
dam cōclusionē. ibi. **E**x  
quo sepe. **P**rimo d̄t. **A**  
liquis diceret. dixisti qz  
malis est cōcessum ius  
puniēdi vt sint cā sup  
plicij alijs malis. h̄ non  
videt̄ vtz qz malus nō  
punit malū cum sint si  
miles. hoc soluit p̄h̄a dicens. **S**icut probis z improbis nullū est foedus  
i. cōcordia qz se inuicem p̄triantur. **I**ta ipsi improbi neq̄unt inter se  
p̄uenire. **Q**uidni. i. quare non esset ita. cum q̄qz. i. quilibet mali dissentiant  
a semetipsis. vicijz discerpētibz. i. distrahētibz p̄sciam ipsoz z sepe ma  
li faciant q̄ cum gesserint. i. fecerint decernant. i. iudicēt non fuisse gerēda  
i. faciēda **N**ota qz intm̄ aliq̄s ē bon⁹ inq̄stum seruat ordinē in vltimū  
finem q̄ finis est summū bonū. zqz illum finem z ordinē omnes boni ser  
uant. ideo omnes boni in eo qz boni sunt inuicem p̄cordant. mali autem  
quia hunc finem nō obseruant z a semetipsis discordant mutuo sibi cō  
cordare non possunt.

**H**ic infert q̄ndā cō  
clusionē di. **E**x quo ma  
li puniunt malos ex h̄  
diuina p̄uidencia. p̄u  
lit insigne miraculū sc̄z  
vt mali facerēt malos  
bōs qd̄ declarat. **N**am  
dum quidā mali viden  
tur p̄peti iniqua a pessi

**N**ā vt probis atqz improbis nullū se/  
d⁹ est ita ipsi inter se improbi neq̄unt p̄  
uenire. **Q**uidni. cū a semetipsis discer  
pētibz p̄sciam vicijz quisqz dissentiat  
faciantqz sepe quę cum gesserint nō fu/  
isse gerenda decernant

**E**x q̄ sepe summa illa p̄uidencia. p̄tu/  
lit insigne miraculū. vt malos mali bo  
nos facerent. **N**am dum iniqua sibi a  
pessimis quidam perpeti vidētur. no/  
rioz odio flagrantes. ad virtutis fru

mis ipsi flagrantes. i. ar  
dentes odio noxior. i.  
damnozor suoz rediere  
ad frugem stutis. i. ad  
utilitatē dum tales stu  
pēt se esse dissimiles ill  
malis quos oderāt. et  
addit q̄ sola diuina vis  
talis ē cui mala sint bo  
na. i. cedunt in bonū si  
cut cū mal⁹ facit malū  
bonū. vñ subdit Cum  
ds vtendo p̄petēter ma  
gis elicit effectū alicui⁹  
boni. Ordo ei fatali cūc  
ta p̄lecti vt qd̄ disces  
crit ab assignata rōne  
ordinis. s. mali. relabaf  
in aliū ordinem scilicet  
boni. ne in regno puidētē dei liceat qd̄. i. aliqd̄ temeritati. i. inordinatiōi  
z ponit auctoritatē in gr̄co q̄ tm̄ sonat. Fortissimus in mūdo ds oia re/  
git ¶ Notanduz q̄ bonū proueniēs ex malicia improboz nō est im  
putādum ipsis improbis. s. tm̄ diuine stuti q̄ nouit ex malis efficere bo  
na. Et licet ds malū dirigat ad bonū sua intētiōe z p̄tate. nō tm̄ hō. ideo  
est extra culpā q̄ illud malū agit mala intētiōe ¶ Nota q̄ ali⁹ ē or  
do naturalis. ali⁹ ordo a deo p̄uit⁹. Ordo naturalis ē vt deū z primū di  
ligam⁹ Ordo p̄uit⁹ ē sp̄alis rex dispō q̄ fatum vocat. z liz ordinē natu  
ralē sepe dimittimus aliqd̄ pl⁹ deo diligēdo. z primum odiēdo. tm̄ ordinē  
prouisum a deo nunq̄ effugimus. qz nunq̄ aliter puenit q̄ ds p̄uidet. z  
si aliquid recedit ab ordine naturali relabif in alium. vt si aliquid ē malū  
quo ad miam. ipsum est bonum in p̄patione ad iusticiam. ita q̄ in regno  
diuine puidētē nihil relinquitur temeritati.

¶ **P**rophetia excusat se  
de aptiori indagacione  
causaz dicēs. Neqz em̄  
est fas hōi vel ingenio  
p̄prehendere vel sermo  
ne explicare cūctas ma  
chinas. i. causas vel dif  
ponēs diuini operis. h  
tm̄ sufficiat perspexisse  
q̄ deus proditor. i. pro  
ductor omnium natu  
rarum disponit cūcta  
dirigens ad bonū. Et

gem rediere dū se eis dissimiles studēt  
esse q̄s oderant. **S**ola est ei diuina vis  
cui mala q̄z bona sint. cū eis p̄petenter  
vtendo: alicui⁹ boni elicit effectū. **O**r  
do enī q̄dam cūcta p̄lecti. vt qd̄ ab  
assignata ordinis rōne discesserit. hoc  
licet in aliū tm̄ ordinē relabaf. ue qd̄ in  
regno puidētē liceat temeritati. For  
tissimus in mundo deus oia regit ad  
bonum atqz ḡnbernat

¶ **N**eqz ei fas est hōi cūctas diuine ope  
machinas vel ingenio p̄prehendere vel  
explicare sermone. **H**oc tm̄ perspexisse  
sufficiat q̄ naturaz omnium proditor  
deus idem ad bonū dirigens cūcta dif  
ponat. **D**ūqz ea que protulit in sui sili  
tudinem retinere festinat: malū oīe de

reipublice sue terminis p̄ fatalis seriem  
nccitat̄ elimiēt. **Q**uo fit vt q̄ i terris ab  
ūdare credūt: si disponētē, p̄uidētā spe  
ctes. nihil vsq̄ mali eē pp̄oas. **S**i vi  
deo te iā dudū z p̄ōdere questiōis one/  
ratū. z rōnis p̄lixitate fatigatū. aliq̄  
carminis expectare dulcediēm. **A**cci //  
pe igitur haustū quo refectus: firmior  
in vltiora ptendas.

difficilis est z fatigatū prolixitate orōnis expectare aliquā dulcedinem  
carminis. igitur accipe haustum dulcedinis metricę. q̄ refectus. i. recrea  
tus firmior ptendas in vltiora. **N**ota q̄ dicitur malum nusquā  
esse in comparatione ad diuīnā prouidentiam. q̄ malum nō est aliqua na  
tura nec aliqua res. omnis em̄ natura z res appetit suam p̄fectiōem.

**A**um at̄ appetibile habeat rōnem boni si malum eēt natura z res appe  
tens p̄fectiōem malum eēt bonum. **N**ota q̄ nullum est malum  
simplr z totaliter in mūdo q̄n in comparatione ad diuīnā prouidētā ha  
beat rōnem boni vñ expedit multos defectos p̄rigere in vniuerso ne m̄  
ta bona tollantur. **S**i em̄ nō corrumpetur aer ignis nō p̄seruaretur.  
nec vīta leonis p̄seruaretur nisi occideretur agnus vel asinus. nec p̄ lauda  
retur iusticia nec paciētia si nō esset iniquitas. **E**x q̄ p̄z q̄ multa in com  
paratione ad nos sunt mala que in p̄paratione ad diuīnā. p̄uidētiam om  
nia disponētē s̄m q̄ melius p̄petur vniuerso bōa sunt.

**C** **B**etz sextum libri quarti.

**V**is celsa iura tonātis  
**S**ura solers cernere mēte.

**A**spice summi culmina cęli

**I**llic iusto fędere rerum

**V**eterem seruant sidera pacē.

**N**ō sol rutilo concitus igne

dū ea q̄ p̄ducit festinat  
retinere in silicū dinem  
sui. i. in bono ipse elimi  
net. i. excludat p̄ seriem  
.i. p̄ ordiēm fatalis nccī  
tat̄. ōne malū de termi  
nis sue publice rei. id ē  
mūdi. **Q**uo fit vt mala  
que credūtur abūda re i  
terris si spectes prouidē  
tiam disponētē nihil  
pp̄oas vsq̄ esse mali.

**T**ūc inuitat Boetius  
ad solatioēm metricā  
dicens **V**ideo te esse one  
ratum p̄ōdere q̄stiois q̄

**I**stud est sextum  
metrum huius quarti  
libri quod s̄. n. quosdā  
dicitur adonicum. s̄m  
quosdam archilogicū.  
ab inuētoze tetrame  
trum. dactylicum a pe  
de p̄dominante.

**I**n quo metro philo  
sophia commendat di  
uinam prouidētiam in  
dispositione rez. z p̄io  
ex p̄re rerum que diuī  
na dispositione regun/  
t.

tur. scdo ex pre dei regē  
 tis ibi. **S**edet interea  
 p̄mo p̄mēdat diuinā  
 prouidētā in regimine  
 corpoz coelestiu. scdo i  
 regimine elemētoz. ter  
 cio in regimine tpm. q̄r  
 to in regimine gnabiliū  
 z corruptibilium. scda  
 ibi. **H**ec p̄cordia. tercia  
 ibi. **H**is de causis. q̄r/  
 ta ibi. **H**ec temperies  
 p̄mo d̄r. **S**i tu fo/  
 lers. i. sapiēs vis pura  
 mente cernere iura. i. re  
 gimina quibz mundus  
 regit̄ celsi tonātis. i. dei  
 aspice culmina. i. altricu  
 dines summi coeli. **I**llie  
 sidera seruāt veterē pa  
 cē. i. antiquā p̄cordiam  
 quā eis diuina proui  
 dētā indidit iusto foēde

re. q̄r sol p̄citus. i. p̄motus rutilo igne. i. calore non impedit gelidū axem  
 p̄cibes. i. lunę. nec vrsa q̄ flectit rapidos motus circa polū septentrio/  
 nalemm nunq̄s lota occiduo. p̄fundo. i. mari occidentali cupit tingere id est  
 mergere flammaz oceano. i. mari cernēs cetera sidera mergi in mari. **E**t  
 loq̄tur more vulgari. credit eim vulgus stellas q̄n occidūt d̄ndere in ma/  
 re. **E**t vesp̄. i. venus sp̄ equis vicibz t̄pis nunciat seras ymbraz noctis z  
 eadem venus ex̄ns lucifer reuehit diem almū. i. clay. **S**ic alternus amor  
 proueniēs ex diuina prouidētā reficit eternos cursus siderz. sic. i. p̄ talē mu  
 tuam p̄cordiā bellum discors exulat. i. expellit ab oris astrigeris. i. a regi  
 onibz celestibz que gerunt astra. **¶** Nota de hac dictione sollers q̄ fm  
**I**sidoz interpretatur quasi sollicitus in arte vel utilis. z sic d̄z scribi p̄ du/  
 plex ll. sed fm **U**guitionē d̄r a solon qd̄ est totū vel multū z ars t̄is. qua  
 si totus vel multus in arte. z sic d̄z scribi p̄ simplex l. **¶** Nota q̄ de  
 magis deno iatur tonans a tēpestate tonandi. q̄z ab alia tempestate quia  
 maior terror p̄ eum in cutit̄ mentibz hoim̄ q̄z p̄ aliam. vñ per tempestatē  
 tonādi hoies magis inducūt̄ur ad recogitādā diuinā potētiam  
**¶** Nota q̄ vrsa h̄ns septem stellas circa polū septentrionalē mota nun  
 q̄s occidit sed sp̄ nobis apparet licet alię stelle nobis oriāt̄ur z occidāt **D**e  
 venere at̄ q̄ de nocte seq̄tur solem z de mane (lucifer dicta) p̄cedit solem vi  
 sum fuit in p̄mo libro metro sc̄cūdo

**¶** **H**ic p̄phā p̄mēdat  
 reginā diuine prouidē

**H**elidum p̄cibes impedit axem

**N**ec que summo vertice mundi

**F**lectit rapidos vrsa meatus

**N**unq̄s occiduo lota profundo

**R**etera cernens sidera mergi.

**C**upit oceano tingere flammaz

**S**emper vicibus t̄pis equis.

**V**esper seras nunciat ymbraz.

**R**euehitq̄s diem lucifer almū.

**S**ic eternos reficit cursus

**A**lternus amor. sic astrigeris.

**B**ellum discors exulat oris

**H**ec concordia temperat equis

**E**lemēta modis. vt pugnātia  
**V**icib; cedāt humida siccis  
**J**ugātq; fidem frigoza flammis  
**P**edulus ignis surgat in altū  
**T**erreq; graues pondere sidant  
**H**isdem causis vere tepēti  
**S**pirat florifer annus odores  
**E**stas cerere feruida siccāt  
**R**emeat pomis gūis autūnus  
**H**yemē defluus irrigat imber  
**H**ec temperies alit ac profert.  
**Q**uicq; vitā spirat in orbe  
**E**adē rapiēs condit z aufert  
**O**bitu mergēs orta supremo.

id est in quo abundant flores spirat odores ipso vere. i. tempore veris te-  
 pente id est incalescente. estas feruida siccāt id est maturat cererem id est  
 fruges. Autumnus remeat id est reuertitur grauis. i. onerosus pomis.  
 imber defluxus irrigat hyemem. Tunc conmendat regimen dei cir-  
 ca generabilia z corruptibilia dicens. Hec temperies id est temperata  
 dispō puidētē diuinę alit z profert qd in orbe spirat vitam id est qd  
 quid uiuit. z eadem temperies rapiēs ea que fecit. condit id est abscō-  
 dit z aufert sez ab esse mergens orta id est producta supmo obitu. i. vltia  
 morte. ¶ **H**orādum fm commentatorcm octauo physicozum  
**P**rimum antiquum nihil facit sine secundo antiquo. i. celo. ergo prima  
 causa generationem z corruptionem elementorum z omnium in mūdo  
 z temporum distinctionem operatur mediantib; corporib; celestib;. vn-  
 de in libro de pomo Aristotelis scribitur. q; creator omnium sua sapiē-  
 tia preparauit sphaeras z in qualibet sphaera stellas lucidas z dedit ipsis  
 virtutem dominandi in hoc mūdo. faciendi bonum z malum. mortem z  
 vitam. z incedunt stelle fm virtutem ipsis a creator datam fm desiderii  
 um z voluntatem eius in ascendendo z descendendo. nunc de oriēte ad  
 occidentem. nunc de occidente ad oriens. sine contradictione. z omnes stel-  
 le sunt sicut serui domino obediētes. z cursus z motus earum non est  
 a seipsis nec virtute earum. sed est creator qui facit eas moueri. qui est be-  
 nedictus in secula seculoz.

tē in elemētis dicens  
**H**ec pcor dia pueniēs  
 ex diuina puidētia tem-  
 perat elemēta. eqs mo-  
 vt humida elemēta pu-  
 gnātia. i. pcor dia cedāt  
 siccis vicib;. i. viceuerſa  
 ita q; qñq; pualeāt hu-  
 mida qñq; sicca. z q; fri-  
 goza. i. elemēta frigida  
 iungant fidem. i. cōcor-  
 diam flammis. i. cali-  
 dis elemētis ne vnum  
 totaliter aliud corrum-  
 pat **H**ec pcor dia fa-  
 cit vt pedul; ignis sur-  
 gat in altū. i. moueatur  
 sursum z terre graues  
 pōdere sidāt. i. deorsum  
 resideāt. Tūc commen-  
 dat regimen dei circa tē-  
 pora dicens. **H**isdē cau-  
 sis. i. silib; causis p diui-  
 nam prouidentiam or-  
 dinatis annus floriger

**H**ic hincbat pulchritudina diuina ex parte dei regentis dices. Interea dum res sic gerunt aliquid ditor. i. summus creator rex deus sedet. i. in se immutabiliter manet regens omnia. flectit. i. moderat habenas rex. i. fortuna. exus rex per sapientiam gubernationis. dominus per potentiam creationis. fons omnis bonitatis et origo omnium. et ipse a nullo. lex omnia ligans. et sapiens arbiter. i. iudex equus. i. equitatis omnibus retribuens secundum iusticiam. et sic deus omnia regens excitar. i. excitat entia ire. i. procedere ad esse motum. i. per motum. et istud. i. per manere facit ad tempus in esse retrahens omnia ad non esse. et ipse firmat per gratiam vaga. i. instabilia per naturam Nam nisi deus reuocans rectos itus. i. recitum progressum qui est ab esse ad non esse. cogat

id est reducat entia in flexos orbis. i. in quasdam circulationes ea que stabili ordo diuine prouidentie continet. Ipsa dissepta. i. separata a suo fonte. id est a suo principio quod est deus fatiscant. i. deficient et ad nihilum deuenient. Sic fons est cunctis amor cunctis entibus et cuncta repetunt. i. appetunt teneri. i. seruari sine boni. i. per finem boni. quia res aliter non queunt durare. i. in esse perpetuari nisi uerso amore refluant. i. redeant cause. i. ad causam primam que dedit eis esse per creationem. **N**ota que entia reguntur a deo per quamdam circulationem secundum quam quodammodo perpetuantur in esse. Verbi gratia. Deus sic disposuit res ut ex semine proueniat herba. et econuerso. ex herba producat semen. sic in generatione elementorum fit quodam circulus dum ex aere generatur ignis. et iterum ex igne aer. **I**tem in creaturis rationalibus que progrediuntur a deo. productione nature fit iterum reflexio ad ipsum deum per reductionem gratie ut sic nihil permaneat in rebus ens et perfectum nisi per quamdam circulationem. et hinc innuit philosophia in libro. **N**ota que finis ad quem omnia naturali appetitu redunt est ipsum summum bonum quod est deus hunc finem consequuntur rationales creature per operationem intellectus et voluntatis. **S**ed

**S**edet interea conditor altus

**R**exque regens flectit habenas

**R**ex et dominus fons et origo

**L**ex et sapiens arbiter equi

**E**t que motu concita ire.

**S**istit retrahens. ac vaga firmat.

**N**am nisi rector reuocans itus

**F**lexos iterum cogat in orbis.

**Q**ue nunc stabili continet ordo

**D**issepta suo fonte fatiscant.

**H**ic est cunctis continuus amor.

**R**eperuntque boni sine teneri.

**Q**uia non aliter durare queant.

**N**isi conuerso rursus amore

**R**efluant cause que dedit esse



nales creature sequuntur ipsum solum per se quod ipsum respiciat per quamdam participationem eandem. et ideo eodem appetitu naturali quod aliquid appetit suum esse. eodem appetitu tendit in suum ultimum finem. et hoc innuit in littera cum dicitur hic est cunctis communis amor.

**I**sta est septima et ultima prosa huius quarti in qua philosophia deducit quendam conclusionem ex premissis. Et primo facit hoc. sed subito agit quendam exhortationem. scilicet ibi. Quare inquit. Primo ponit conclusionem intentam. sed operatur eam ad opinionem vulgi. scilicet ibi. Sed eam. Primo dicitur. Quides ne iam o Boetii. quod sequatur hec omnia quod dixerim. Dicit Boetius. Quid inquit. et philosophia. omnem fortunam prorsus esse bonam. dicit Boetius et quod inquit. i. quod potest hoc fieri. Cui philosophia attende inquit. Cum omnis fortuna siue iocunda siue aspera deferatur causa remunerandi vel exercendi bonos vel causa puniendi vel corrigendi improbos. prout quod omnis fortuna est bona quaz vel constat esse iustam sicut illa que punit malos et premiat bonos. vel constat esse vitalem sicut que exercet bonos et corrigat malos. Dicit Boetius. nimis. i. valde facta est ratio et si providentiam quaz paulo ante docuisti et fatum considerem

**I** Prosa vij. li. quarti.

**H**ic ostendit omnem fortunam esse bonam.

**I**am ne igit vides quod hec omnia quod dixerim sequatur. **B.** Quid nam inquit. **P.** Omnem inquit bonam prorsus esse fortunam. **B.** Et quod inquit fieri potest. **P.**

Attende inquit. cum omnis fortuna. vel iocunda vel aspera. tum remunerandi exercendi ve bonos. tum puniendi. corrigendi que improbos causa deferatur. **O**mnis bona quam vel iustam constat esse. vel vitalem. **B.** Nimis quidem inquit vera ratio.

**E**t si quam paulo ante docuisti providentiam. fatum ve considerem. firmis viribus nixa sententia

tunc sententia est nixa id est firmata firmis viribus. i. rationibus

**N**ota ex quo firmam divinam providentiam bonis et malis nunc prospera nunc adversa eveniunt. bonis propter remuneracionem prospera. et propter exercitationem in virtutibus adversa. patet quod prospera fortuna remunerans et adversa exercitans est bona.

Item cum prospera fortuna malos emendet ut visum est prius et adversa ipsos corrigat et iuste puniat patet ipsam etiam esse bonam.

**S**equitur prosa.

**H**ic spat hanc con-  
clusionē ad opinionem  
vulgi ostēdens eam vul-  
go esse inopinabile z in-  
quirit quid vulgus sen-  
tiat de qualibet fortūa  
scdo ex opinione vulgi  
cludit quoddā contrari-  
um ipsi vulgo. **U**bi  
de igitur. dicit ergo  
**Phi**lia si placet eam opi-  
nionē q̄ ois fortuna sit  
bona numeremus inter  
eas opiniones q̄s pau-  
loante posuisti inopina-  
biles. **D**icit phia. quid  
.i. ppter quid. **B**oetius  
dicit. qz cōis sermo ho-  
minum istud usurpat.  
id ē in vsum capit quo-  
rūdam fortunā esse ma-  
lam. quorūdam bonā.  
**E**t dicit philosophia.  
**U**is ne o **B**oeti acce-  
dam? paulisper sermo-  
nibus vulgi ne nimius vi-  
deamur recessisse a com-  
muni vsu hominū. **D**i-  
cit **B**oetius. vt placet  
**E**t phia. **N**onne cōis  
bonum quod prodest.  
**D**icit boetius. **I**ta est.  
**E**t phia. **F**ortuna quę  
aut exercet aut corrigit  
prodest. **D**icit boetius  
**F**ateor inq̄. **I**deo clu-  
dit phia. **U**is fortuna  
bona est q̄ exercet z cor-  
rigit. **S**c̄ boetius **Q**uid  
ni. .i. quare non. z addit  
phia hęc fortuna quę ex-  
ercet est eoz hominum  
qui positi in virtute. ge-  
runt bella contra aspe-  
ra. sed fortuna quę cor-  
rigit est eorum hominū

**S**ed eam si placet inter eas quas ino-  
pinabiles pauloante posuisti numere-  
mus. **P.** **Q**ui inquit. **B.** **Q**uia id ho-  
minū sermo cōis vsurpat. z q̄dam cre-  
bro. quorūdam malā esse fortunā. **P.**  
**U**is ne igit inquit paulisper vulgi ser-  
monibus accedamus. **N**e nimius velut  
ab humanitatis vsu recessisse videamur?  
**B.** **A**t placet inq̄s. **P.** **N**ōne igit  
tur bonū cōis esse qd̄ prodest. **B.** **I**ta  
est inq̄m. **P.** **Q**uę vero aut exercet aut  
corrigit. prodest. **B.** **F**ateor inq̄s. **P.**  
**B**ona igit. **B.** **Q**uidni? **P.** **S**ed hęc  
eoz est. qui vel in virtute positi contra as-  
pera bellū gerunt. vel a vicijis declinā-  
tes virtutis iter arripiūt. **B.** **N**egare in-  
q̄s nequeo. **P.** **Q**uid vero iucūda quę  
in p̄mium tribuitur bonis. **N**um vul-  
gus malā esse decreuit. **B.** **N**equaquā  
vez vti est. ita q̄s esse optimam censet.  
**P.** **Q**uid reliquā: quę cum sit aspera  
iusto supplicio malos coerct. **N**um  
bonam populus putat. **B.** **I**mo om-  
nium inquā quę excogitari possunt iu-  
dicat esse miserrimam

qui declinantes a vicijis arripiunt iter virtutis.

arripiūt iter virtutis. dicit Boetius Regere nequeo. querit p̄hia Quid  
est de fortuna iocunda que tribuitur bonis in p̄mium. nunqd̄ vulgus  
decernit id est iudicat eam esse malam. dicit Boetius Nequaq̄. sed iu/  
dicat eam esse optimam sicut est. q̄rit ulterius p̄hia. Quid est de reliqua  
fortuna q̄ punit que cum sit aspa z coerceat malos iusto supplicio. nun/  
quid vulgus putat eam esse bonam. dicit Boetius Imo iudicat eam esse  
miserrimam oim que excogitari possunt. ¶ Hora q̄ omnis fortuna  
vel est ad exercēdum bonos z corrigēdum malos vel ad remunerādū bo  
nos z puniēdum malos. Fortūa q̄ est ad exercēdum bonos z ad corrigē/  
dum malos homiēs ytraq̄ est bona. etiam fm̄ opinioēm vulgi quod pro  
bat p̄hia. Illud quod prodest est bonum. sed fortuna que exercet bonos  
homines prodest bonis. z que corrigit malos prodest malis. ergo ytraq̄  
est bona. Fortuna autem que exercet est bonoz qui gerunt bellum p̄ra  
vicia Fortuna que corrigit est malozum qui declinant ad virtutes For/  
tuna aut̄ que remunerat bonos bona est. etiam fm̄ vulgares. sed que pu  
nit malos oim pessima est fm̄ vulgares. z h̄ac opinioēm vulgi de ytraq̄  
fortuna p̄hia tangit in littera.

¶ Hic p̄hia ex p̄cessis a vulgo p̄cludit q̄dā inopiābile z h̄ium  
vulgo. s. malam esse fortunā tm̄ maloz. cū tm̄ opietur vulgus vt plurim  
malam fortunā euenire bōis. z d̄t. Etide ne nos sequētes opinioēm vul

gi p̄fecerimus. i. p̄clu/  
serimus q̄ddam valde  
inopinabile apud vul/  
gum. ¶ Quid inq̄ dicit  
Boetius. z p̄hia. Ex  
his em̄ q̄ p̄cessa s̄t fm̄ o  
pinioēm vulgare eueit  
q̄ eoz qui sunt i p̄fecta  
possessioe p̄tutis vel in  
prouectu vel in adepti  
one p̄tutis oēm fortu/  
nam esse bonam siue sit  
prospera siue aduersa.  
manentib; aut̄ in imp/  
bitate oēm fortunā esse  
pessimā. z dicit Boeti/  
s̄ v̄z est fm̄ vulgares.  
q̄uis nemo audeat con

fiteri fm̄ veritatem. quia in rei veritate omnis fortuna bona est tam bo  
nozū q̄ malozū. vt probasti.

¶ Hora q̄ omnis fortuna bona vel est remunerans vel exer/  
cens vel corrigens Fortuna remunerans est eozum qui sunt in possessio  
nem virtutis. Fortuna exercens est eozum qui sunt in prouectu p̄tutis  
Fortuna corrigens est eozum qui incipiunt esse virtuosī. Ex quo relin/  
3 iij

quif q̄ eoz qui p̄manent in malicia ſit fortuna peſſima . ſed hoc non ſim  
opinione vulgarium ¶ **N**ota q̄ qlibet fortuna p̄ dupliciter p̄ſidera  
ri. vno mō in p̄paratione ad cām vniuerſale quę oia regit ⁊ diſponit or  
dinādo ſingula in finem eis p̄ueniētem. ſic ois fortuna bona eſt vt p̄batū  
eſt. vel p̄ p̄parari fortuna ad iſtū cui euenit. ⁊ ſic ſolum illa d̄ bona . quę  
aliq̄ bonum p̄fert illi cui aduenit. ⁊ illa mala quę nihil boni p̄fert.

¶ **H**ic phia facit quā  
dam exhortationem di  
cens. Ex quo ois fortu  
na ē bona ſapies vir nō  
debet moleſte ferre quo  
tiens dicit in certamen  
fortunę . i. cū fortuna vt  
non decet fortem virū  
indignari. i. turbari q̄  
tiens increpuit. i. ſonu  
it bellic⁹ tumult⁹ . i. ſtre  
pitus. Nā ipſa difficul  
tas bellandi ⁊ reſiſtēdi  
fortunę ē vnicuiq̄ viro  
forti ⁊ p̄tuoſo materia  
. i. cā glorię p̄pagandę ex  
ercitium em bellicū ē cā  
glorię viro forti ¶ Illi ve  
ro ſc̄z viro p̄tuoſo reſi  
ſtencia fortunę eſt mate  
ria. i. cā p̄firmandę ſa  
pientię . i. virtutis. Ex  
quo . i. ex qua victoria  
talis difficultas virtus  
vocatur. dicitur em vir  
tus / eo q̄ ſuis viribus  
nitens nō ſuperetur ad  
uerſis. ⁊ ſubdit . Neq̄  
enim vos poſiti in pro  
uectu. id eſt in viā vir  
tutis veniſtis in mun  
dum diffluere. delicijs  
⁊ emarceſcere volupta  
te. p̄gelium nimis acre  
conſeritis id eſt contēti  
tis vel committitis cū  
omni fortuna. d̄ in lit  
tera . Ne triftis fortu

¶ **P**. Quare inquit ita vir ſapientis mole  
ſte ferre non debet quotiens in fortunę  
certamen adducitur. ¶ **U**t viruz fortem  
non decet indignari quotiēs increpu  
it bellicus tumultus. ¶ **U**triq̄ em. huic  
quidē glorię p̄pagandę. illi vero con  
formandę ſapientię difficultas ipſa mate  
ria ē. ¶ **E**x quo etiam p̄tus vocat q̄ ſuis  
viribus nitens nō ſuperet aduerſis. Ne  
q̄ em vos in prouectu poſiti virtutis.  
diffluere delicijs ⁊ emarceſcere volup  
tate veniſtis . ¶ **P**̄gelium cum oī fortuna  
nimis acre cōſeritis. ne vos aut triftis  
opprimat. aut iucunda corrumpat. fir  
mis medium viribus occupate. ¶ **Q**uic  
quid aut infra ſubiſtit. aut vltra p̄gre  
ditur habet ⁊ contēptum ſelicitatis nō  
habet p̄m̄ium laboris. ¶ **I**n veſtra em  
ſitum manu. qualem vobis fortunam  
formare malitis . ¶ **O**mnis enim quę vi  
detur aſpera. niſi aut exercet. aut corri  
git; punit.

na vos opprimat cōstiendo in despationem. aut iocunda corrumpat alti-  
ciendo ad voluptatem. occupate. i. tenete ergo medium virtutis firmis vi-  
ribus. qz q̄quid infra subsistit a medio virtutis deficiendo. aut ultra progre-  
ditur mediū virtutis excedendo illud habet contemptum felicitatis. i. virtutis  
z nō habet p̄m̄ium laboris. z in vestra manu. i. p̄tate situm est quale for-  
tuam vobis velitis formare scz bonam vel malam. Omnis em̄ fortuna q̄  
videtur aspa aut exerceat bonos. aut punit malos. z sic bona est.

**¶** Notandum qz phia hortatur sapientem ad magnanimitatem cū  
dicit. Sapienter nō debet moleste ferre fortunam. Nam s̄m̄ Arist. in ethicis.  
Sapienter bñ scit ferre fortunas qz habet se sine vituperio sicut tetragonus  
Corpus em̄ tetragonum quocunqz projicitur firmiter stat. z magnani-  
mus est q̄ contra disformes insultus fortune vnanimi mentis constantia  
militat.

**¶** Nota qz virtus consistit in medio inter duo vicia extrēa  
ad quoz vnum impellit prospera fortuna. ad aliud aduersa. sibi grā. Ad  
uersitas impellit ad despationem z timiditatem prosperitas at̄ ad p̄sumptio-  
nem z audaciam inter que consistit mediū virtutis cuius excessus vel defec-  
tus est viciosus. z hoc innuit phia in lra.

**¶** Nota qz in p̄tate hominis est facere fortunam sibi qualemvult  
scz bonam vel malam. quod declarat phia in aduersa fortuna. qz si eam ac-  
cipim⁹ bono animo p̄ exercitio z correctione ipsa est bona. si at̄ eam toleram⁹  
malo animo etiam pro pena ipsa mala est.

**¶** De 7 septim li. iij.

**D**alla bis quis opat⁹ anis.  
Uxor atrides phrygie ruinis

Fratri amissos thalamos p̄iavit

Ille dū graie dare vela classi

Optat. z v̄tos redemit cruore

Exiuit p̄rem. miserqz tristis.

Foderat nate iugulum sacerdos

profectus rapuit Helenam uxorem Helenae z duxit i phrygiā regio/

**¶** Hic incipit sep-  
timū vltimū metrum  
huius quarti quod dicitur  
saphicum ab inuento/  
re. trochaicum a pede  
predominante. In quo  
phia confirmat suam ex-  
hortationem exemplo vi-  
roz fortium qui sprete  
voluptatibus magnos  
subierunt labores spe  
laudis z glorie. Et p̄-  
mo ponit plura exem-  
pla. sedo hortatur nos  
ad imitationem eorū.  
ibi. Tunc nunc fortes  
Prima pars possit di-  
uidi in tot partes q̄t  
quot ponit exempla.  
q̄ p̄buit. p̄mū exemplū  
ē tle. Paris fil⁹ p̄amē  
regis troiano z i greciā

ne. **P**enelaus atq; h̄stus f̄ri suo **A**gamēnoni h̄ factum **P**enelaon cō  
 uocatis p̄ncipib; gr̄cor; trāstretauit in phrygiā z obsedit **T**roiam decē  
 annis quā tādē destruxit. z maiorib; interfectis p̄lm captiuaui. **L**uz  
 at **A**gamēnon proficisceret p̄sus **T**roiam deuenit in quādam insulam  
 ubi fact' est ei v̄tus p̄trari' z req̄siuit vates qd̄ esset faciēdum qui dixit/  
 rūt q' nō h̄ret v̄tum prosper; nisi placaret **P**ianā sacrificādo ei suam fi/  
 liam. **L**ui licet hoc videret duz p̄ter pietatē p̄nam. tñ suadente **U**lixē  
 spe laudis z gloriē sup̄ victoria obtinēda p̄sensit vt eam immolaret. quo  
 facto obtinuit v̄tum prosper; ad volūtatem. **D**icit ergo in lrā. **A**trides  
 .i. **A**gamēnon atride filius ex̄ns vltor opatus bella bis quinis. i. decēz  
 an nis. piatit. i. purgauit vlciscēdo amissos thalamos. i. vxorem p̄ctam  
 in thalamo fris **P**enela. ruinis. i. destructionib; phrygiē. i. troye q̄ sita  
 fuit in phrygiā dū ille **A**gamēnon optat dare. i. exponere vela grat; clas  
 si. i. nauī gr̄cali. z dū redemit v̄tos cruoret filie sue ipse exiuit. i. deposuit  
 p̄m. i. pietatem p̄nam. z sacerdos tristis. ex̄ns foederat. i. foedere sacrisi/  
 cat miser; iugulum. i. collū vel guttur. nat; .i. filie **A**gamēnonis **S**cōm  
**U**gutionem em̄ iugulū est idem qd̄ guttur vel gutturis incisio

**H**ic phia pontē secū  
 dum exemplum in quo  
 declarat fortia acta ip/  
 sius vlixis intēdens ta  
 lem fabulā. **U**lixes re/  
 dics de bello troiano d  
 cem ānis errauit in ma  
 ri sustinēs multa aduer  
 sa. tādē casualiter ve  
 nit ad antr; poliphemi

qui erat maximus gigas h̄ns vnicum oculum in fronte qui so cios vlixis  
 occidit z vorauit. super quo vlixes p̄ristatus sustinuit vsq; p̄dictus gi/  
 gas cibo repletus obdormiret. quo dormiēte oculū quem in fronte habu  
 it eruit. **Q**ui euigilās furibundus q̄siuit vlixem. s; excecato' cum inuenire  
 non potuit. **D**icit ḡ in lrā. **I**tacus. i. vlixes ab itaca regione. vel ab auo  
 suo itaco sic dicit. ille fleuit. i. defleuit amissos sodales q̄s ferus poliphe/  
 mus recubās. i. morās in vasto antro. i. magno mersit imani aluo. i. mag  
 no vētre. sed tñ vlixes furibundus repēdit. i. restituit gaudii m̄estis la/  
 chrymis. i. suis tristitijs. ore. i. facie poliphemo ceco. i. excecato.

**H**ic pontē ali/  
 ud exemplum **I**n quo  
 describit acta herculis  
 et labores eius quibus  
 fingitur meruisse celum dicens. **D**uri labores assumpti celebrant id est  
 celebrem reddū therulem. **C**uius ponit p̄imum laborem. scz domati /  
 onem cētauroz dicens. **I**ste hercules domuit superbos cētauros qui eis

**H**erculē duri celebrant labores

**I**lle centauros domuit superbos

contempserunt. ¶ **U**bi notandum q̄ centauri monstra q̄dam bea sunt ex medietate hoies rex medietate tauri. q̄s poete fingūt genitos ex lemne ixonis q̄d p̄iecit in nubem qua Juno circumdederat se fugiēs a facie eius volētis cū ea p̄cūbere. hos cetauros hercules domuit. Cum em̄ p̄uenissent ad ludum palestine in mōre foloz Hercules p̄gressus cū eis ip̄os vsq̄ ad effusionem sanguis prostrauit.

¶ **H**ic ponit sc̄dm̄ laborē Herculis dicēs Hercules abstulit spolia .i. pellem seuo leoni. ¶ **U**bi notandum q̄ in silua neniica fuit q̄dam leo crudelissimus qui ho-

### **A**bstulit z seuo spoliū leoni

cules pro liberatiōe patrie ipsum interemit. z exortians ip̄m pellem pro spolio abstulit.

¶ **H**ic ponit terciū laborē dicēs Hercules fixit volucres. .i. arpias certis sagittis ¶ **U**bi notādū q̄ rex finius suos filios excecavit q̄ nouerā suā de stupro accūsauerant p̄pter q̄d inuidia deoz ip̄e est ex-

### **Fixit z certis volucres sagittis**

cecatus. z a p̄osite sunt ei arpie. .i. volucres h̄ginei vult⁹ rapiētes cibum de mēla ei⁹. q̄s Hercules sagittis suis fixit z fugauit

¶ **H**ic tāgit quartū laborē dicēs Hercules rapuit poma dra-

### **Poma cernēti rapuit dracōi**

### **Aureo leuā grauior metallo.**

coni cementi. .i. custo / dienti illa rapuit. aureo metallo grauior leuam figurata locutio est. .i. grauem h̄ns leuā d̄ pomis aureis. ¶ **U**bi nota q̄ septē fuerūt filie Athlātis h̄ntes ortū aureū cū pomis aureis q̄ draco custodiebat Hercules autem supueniēs draconi poma aurea abstulit.

¶ **H**ic p̄dit q̄ntum laborē dicēs Hercules cerbez. .i. canem infernalem traxit ab inferis triplici catena. ¶ **U**bi nota q̄ Pirritoneus volēs sibi desp̄sare reginaz inferni Hercule z The-

### **Cerberz traxit triplici catena**

seum z alios viros fortes assump̄sit. q̄bz venētibus ad isernū Cerber⁹ ianitor inferni ip̄os latratu suo impediuit Hercules autem ip̄m trib⁹ catenis vinxit. vel fm̄ alios ip̄m traxit de inferno triplici catena q̄ d̄r habere tria capita canina triplici catena vincit.

¶ **S**extū ponit hic laborē dicēs. Victor sez hercules fertur possu-

### **Victor imitē posuisse fertur**

### **Pabulū seuis d̄nm̄ q̄drigis**

isse imitē d̄nm̄. .i. Dio / medē i pabulū seuis q̄ drigis. .i. eq̄s q̄driga tra hētibus. ¶ **U**bi notādū q̄ diomedes fuit rex thya cie qui equos suos pauit humana carne quem hercules interfectum de dit suis p̄p̄is equis deuorandum.

**Hic** ponit .vij. labore **Hydra** p busto perijt veneno.

hercul dicēs Hydra. i.

serpens perijt p busto veneno suo. **Ubi** nota q in legna claude fuit qdas  
spēs hñs pla capita qz vno p̄ciso succrescebāt tria. quē hercules aggressus  
sus sagittādo cū nō videret se p̄ferre collecta p̄gerie lignoz ip̄m p̄bussit

**Hic** ponit octauuz **Fronte** turpatus achelous amnis

labore herculis. **Ubi**

**Ora** demersit pudibunda ripis

sciēdum q cū hercules

veller deducere filiā cu

iusdā regis q dicebat **Diamira**. flum<sup>9</sup> **Achelous** quē dēbat trāsire muta  
uit se in diuersas formas pugndo p̄tra herculē. Cū āt vltimo mutassē se  
in spēm tauri **Hercules** ip̄o defecto abstulit sibi vnū cornu qd sacrificia  
uit copie i. deg fortūe. p̄t qd **Achelous** verecūdia p̄susus fugit. z in aqs  
latuit. vñ dē in lrā. **Achelous** amnis. i. ille flum<sup>9</sup> fronte turpat p̄pter abla  
tionē cornu ip̄se merfit in ripis ora pudibūda qz latuit p̄ pudore in ripis.

**Hic** ponit nonū la **Stravit** Anteu libycis arenis.

borē di. **Hercules** stra

uit. i. occidit **Anteu** illū gigantē arenis libycis. i. in arenis lybię regionis

**Nota** q **Anteus** erat gigas de terra p̄genit<sup>9</sup> e<sup>9</sup> erat talis p̄tus q si  
aliqn ex fatigacione debilitaret tactu terre statim recupabat vires. **Qui**  
cū exerceret magm tyrāndē in lybia aduenit **hercules**. z p̄gressus cum eo  
diu sil luctabant. Cū āt **Anteus** sentiret se debilitari sponte cecidit in ter  
rā z sic resumpsit vires. qd **hercules** cognoscens ip̄sum a terrā eleuauit. z  
supra pectus suū ip̄sum tenēdo oppressit. quousqz sp̄m exalaret

**Hic** pōit decimū

**Lacus** Quandri satiauit iras

labore. **Ubi** notādum

q **Lacus** fuit mōstz euomēs ignē p os. e<sup>9</sup> p̄t fuit **Vulcan<sup>9</sup>**. manebat āt

**Lac<sup>9</sup>** in monte auentino spoliās z occidēs hoies z furto plurimū insidēs

Cū āt **hercules** veniret de hispania ducēs secū multos boues. **Lacus** qd  
dam boues **herculus** furabāt. z traxit eum in antz suū retrozsum p̄ cau/  
das ne futū pateret. cum āt **Hercules** quēreret boues . p̄ mugitū vnus  
bouis puenit ad antz **Laci**. quo extracto ip̄sum interfecit. cuius mor  
te placata est ira **Quandri** quē idem **Lacus** multū offenderat. **Uñ** dē in  
lrā. **Lacus** supple morte sua quā passus ē ab **Hercule** satiauit. i. p̄p̄scu  
it iras **Quandri** quē **Lacus** multū offenderat

**Hic** pōit vndecimū

**Quosqz** p̄sursus foret altus orbis

labore hercul. **Ubi** no

**Setiger** spumis humeros notauit.

tādū q in **Arcadia** erat

qdam aper deuastans

totā regionē quē cum **hercules** agitaret aper sibi insultās humeros hercu  
lis spuma maculauit quē apz tandem interfecit. **Uñ** dē **Setiger**. i. aper  
gerens setas notauit. i. maculauit humeros **herculus** supple spuma vel sa  
luna. qz humeros altus orbis foret. i. erat p̄p̄sursus. qz vt statim patebit  
**hercules** humeris suis celum sustulit



**C** . Hic ponit duodecimū z vltimum laborē eius. **U**bi nota q̄  
Athlas fingitur fuisse q̄dam gigas supportas cœlum humeris suis. hic  
fatigatus rogauit her  
culem vt cœlum sup/  
portaret quousq; ipse  
respiraret. qd̄ z Her/  
cules fecit. z p̄ h̄ cœlū  
meruit. **U**n̄ d̄r in lr̄a.  
**U**ltimus labor Her/  
culis fuit q̄ sustulit id̄ est supportauit cœlum collo irreflexo id̄ ē incliāto  
z rursus meruit cœlum tāq; p̄ciū vltim sui laboris .

**U**ltimus cœlum labor irreflexo

**S**ustulit collo. p̄ciūq; rursus

**U**ltimi cœlū meruit laboris

**C** . Hic hortatur phia ad imitatioem p̄dictoȳ fortius viroȳ dicēs  
Ite nūc fortes resistentes aduersitatib; . ite illuc vbi ducit via cœlla id̄ est  
ardua magni **H**erculis q̄ est via p̄ntum. z via magni exempli ad aggre  
diendum fortia. z tūc in  
uehitur contra tardos  
z viciosos dicēs . **C**ur  
vos inertes . i . homines  
sine arte sicut homines  
desidiosī nudat; terga .  
id̄ est docta vestra fugi  
endo labores z aduer/  
sa . nā tellus . i . terrena cupiditētia supata doāt hominī sīdera . i . cœlum  
q; superata terrena cupiditētia efficitur hō dignus cœlo qd̄ est locus de  
orum z spirituum . Nam s̄m Aristotilem p̄mo cœli z mūdi **D**ñs eum  
locum qui sursum est deo attribuūt z barbari z gr̄ci q̄cūq; putāt deos  
esse . De quo d̄r **P**lato in sedrone **T**hri speculatiui viuetes s̄m viam cō  
templatiuam cœlestes sedes recipiūt . in q̄b; foelicitate deoȳ potiuntur . q̄  
foelicitate nos faciat p̄cipes **J**esus christus q̄ est deus sup̄ ōnia b̄ndic/  
tus in secula seculoȳum **A**men .

**I**te nūc fortes vbi celsa magni

**D**ucit exēpli via . cur inertes

**T**erga nudat; . superata tellus

**S**idera donat .

**C** . Hic incipit q̄n  
tus liber **B**oeti de cō  
solatiōe phiē . cuius hęc  
ē p̄ma prola . in q̄ phia  
vult soluere quēdam du  
bia suam determinatio /  
nem consequētia **V**idet  
enim ex dictis q̄ casus  
non sit . quia si omnia  
sunt puila ita q̄ nihil  
eueniat p̄ter ordiēm . p̄  
uidētē diuine . videt q̄

**I**ncipit li . q̄nt<sup>o</sup> . Prosa . i .  
**E**xponit qd̄ sit casus .



**D**ixerat . orationisq; cur  
sum ad alia quēdaz tra  
ctāda z expediēda ver